hit

Ephraim Kishon

Kod kuće je najgore

Efraim Kišon

KOD KUĆE JE NAJGORE

Porodične priče

Naslov orginala
Ephraim Kishon „Mu family right or wrong“
Shikoma Publishing Co.
Jerusalem 1977.

„Familiengeschichten“
Langen Muller Munchen - Wien 1978.

SLIKA I PRILIKA

Sve su premijere uzbudljiv događaj ali svaka je od njih mačji kašalj prema najvećoj predstavi na svetu: predstavljanju novorođenčeta dragoj rodbini.

Najbolja supruga odlučila je da donese Rafija na svet usred noći, tako da sam morao da čekam sve do jutra da bih mogao da ga vidim. Doktor mi je savetovao da svakako prvi put dođem sam. Zato nisam poveo nikoga osim svoje majke jer ona je ipak moja majka, a radi ravnoteže poveo sam i ženine roditelje jer, na kraju krajeva, i njima se rodio unuk. Nisam mogao da izostavim ni tetku Ilku ni ujaka Jakova jer bi se inače strašno uvredili, kao ni Ziglerove koji su već poslali predivan poklon: bele pletene patikice, istu takvu kapicu i najlepše pantalonice na svetu, plave kao nebo.

Sasvim slučajno istim poklonom su se isprsili i moja majka, tetka Ilka, ujka Jakov kao i mnogobrojni prijatelji i poznanici. Čak i mlekadžija. Skoro da čovek zažali što će dete porasti jer bi inače imalo odeće do kraja života. Jedno je ipak sigurno; ubuduće će svako novorođenče mojih prijatelja dobiti na poklon slatki mali komplet odeće.

Razume se samo po sebi da ni ja nisam pošao ženi praznih ruku. U jednom trenutku, one strašne noći dok sam kršio ruke u bolničkoj čekaonici, svečano obećah sam sebi da ću, ako sve prođe dobro, kupiti ženi bundu. Ali ujutro, kad sam trezveno razmislio, prisetio sam se da će uskoro leto, a bilo bi zaista smešno da moja žena usred letnje vrućine trčkara unaokolo u bundi. Umesto toga, pošao sam kod najskupljeg juvelira u gradu i izabrao predivnu ogrlicu od dijamanata. Rekoh sebi: „To je ono pravo!“, sve dok nisam spazio cenu. E, pa šta moja žena misli ko sam ja? Rokfeler? I to samo zato što je rodila dete? Nije ni prva ni poslednja koja je rodila, a nećete valjda da mi kažete da sve porodilje dobijaju dijamante?

Na kraju sam kupio predivan buket crvenih karanfila s raskošnom šarenom trakom i bananu za Rafija. A u znak priznanja za sve njene napore - obukao sam tamno odelo. Neka zna da joj opraštam sve paklene muke koje sam prošle noći pretrpeo i da joj ništa ne zameram.

Na putu za porodilište moja majka nas je neprestano opominjala da detetu nikako ne smemo da priđemo bliže od dva metra jer je sigurna da po nama vrve razni mikrobi, virusi i bacili. Time nas je sve duboko uvredila. Tetka Ilka je rekla kako se nada da moja majka neće kao ostale njoj dobro poznate bake, već s vrata početi da tepa „buci-bucili“, što je prvi korak u pogrešnom vaspitanju deteta.

U tako napetom raspoloženju stigosmo do porodilišta. Vratar je očigledno imao tešku porođajnu noć, pa je zadremao i tako smo svi zajedno šmugnuli pored njega. Jedna sestra nam je pokazala put do ženine sobe. Zadržavajući dah zakucali smo i ušli. U sobi nije bilo nikog.

Ujka Jakov, koji se u svojoj karijeri može pohvaliti sa dva semestra farmacije,

objasnio nam je da je moja žena verovatno na postporodiljskom pregledu.
U tom času je tetka Ilka koja je, još uvek uvređena, zaostala za nama, odnekud pobednički zakliktala.
– Tu je! Eno ga!
Požurismo onamo, kad tamo... na nekim kolicima sličnim onima za posluživanje... leži nešto od glave do pete začaureno u belo...
– Bože dragi - prošaputa ženina majka. - To je on! Zar nije sladak? Sunce bakino, buci-buc!...
– Srce moje malo - moja će majka s uzdahom. - Srce moje malo...
– Ja ništa ne vidim - rekoh, na šta je tetka Ilka profrktala da je normalno da ništa ne vidim, niti bilo ko drugi može nešto da vidi, kad su ga tako umotali. Oprezno je podigla pokrivač i onesvestila se.
Pred nama je ležao Rafi.
Rafi glavom i bradom.
Pravi mali anđeo.
Moja tašta briznu u plač.
– Ah - reče uzdišući. - Slika i prilika pokojnog teče Oskara... Pogledajte taj nos... pa ta usta...
– A te uši! - promrmlja njen suprug. - Iste bakine.
– Koješta - usprotivi se Jakov. - Brada mu je ista Viktorova. Upravo je on znao tako da isturi bradu kad bi mu loše krenulo u pokeru.
– A ja kažem - na to će gospođa Zigler, - da je pljunuta majka. Samo te oči! Gledajte kako ih zatvara i otvara... Baš kao ona. Zatvori ih... otvori ih...
Ja nisam progovorio ni reč jer, iskreno rečeno, bio sam pomalo zbunjen. Kad sam malo pre ugledao Rafija, srce mi je snažno zakucalo a u glavi mi je odzvanjalo: „Slušaj, matori, nema cile-mile, to je tvoj sin“. Zavoleo sam ga na prvi pogled. Pa ipak - kako da kažem - više mi je onakav ćelav, bezub, zajapurenog lica, dubokih ureza ispod očiju bio nalik na starog, smežuranog mešetara. Naravno, prelepog anđeoskog mešetarčića - uveravao sam samog sebe, pa ipak sam bio pomalo razoračan. Duboko u srcu nadao sam se da će, čim me ugleda, povikati: „Tata, tata!“. Umesto toga, on je glasno zevnuo i počeo da se dere.
– Jeste li mu videli desni? - guknu tetka Ilka. Ma iste su kao u teče Emila!
Čemu poricati, svi smo bili duboko dirnuti. U stvari je ipak čudesno da se u tako malom stvorenju ujedine sve fizičke i psihičke osobine predaka. Priroda zaista stvara čuda...
– Oprostite - prekinula me je sestra u mojim razmišljanjima i uputila se prema kolicima u nameri da ih odveze.
– Molim vas - upitah je, - a gde je gospođa Kišon?
– Koja gospođa Kišon?
– Pa majka. Zar ovo nije sin gospođe Kišon?

– Ovo? Ni govora. Ovo ovde pripada gospođi Mizrahi. Osim toga to je devojčica - reče sestra i odveze malo čudovište.

Stvarno, krajnje je vreme da se nešto preduzme protiv anarhije u našim bolnicama.

SREĆNA NOVA GODINA!

– Efraime - zovnu me iz spavaće sobe najbolja supruga na svetu. - Još malo pa sam gotova.

Rekla je to u pola deset uveče 31. decembra. Moja žena već od sumraka sedi pred ogledalom spremajući se za doček Nove godine kod našeg prijatelja Tibija. Sumrak u ovo doba godine pada već posle tri sata popodne, ali ona je već sada, kako sama kaže, gotovo spremna.

Podsetio sam je da smo obećali Tibiju da ćemo stići najkasnije do deset sati, na šta mi moja žena odgovori da svaki domaćin, ona to pouzdano zna, računa sa petnaest minuta zakašnjenja a još petnaestak minuta više ne može biti na odmet. Ionako su sve proslave, pogotovo novogodišnje, u početku dosadne i ljudima treba vremena da se malo zagreju. Svoju konstataciju zaključila je izjavom da još uvek ne zna šta da obuče, koju haljinu da izabere.

– Sve same prnje - jadikovala je. - Nemam šta da obučem.

To govori svaki put kad nekuda izlazimo, bez obzira gde, a ormari su joj tako puni da jedva može da ih zatvori. Ovakve njene svakodnevne primedbe imaju u stvari drugu pozadinu. Skreće mi pažnju da sam nesposobnjaković, da nisam u stanju da je izdržavam, želi da mi nabije komplekse. Ali, ruku na srce, ja se uopšte ne razumem u ženske haljine. Meni su one sve odreda grozne. Uprkos tome, moja žena me svaki put iznova pita koju da od njih obuče.

– Da li onu usku crnu - premišljala se - ili možda plavu s izrezom?

– Plavu s izrezom, svakako - rekoh joj.

– Previše je napadna a crna je opet previše svečana.

– Šta misliš o beloj svilenoj bluzi?

– Ni to nije loše.

– Nije li to malo presportski?

– Bluza, sportski? Ni govora!

Brže bolje priskočih da joj zakopčam bluzu da ne bi promenila odluku. Dok je tražila odgovarajuću suknju šmugnuo sam u kupatilo da se obrijem.

Sa suknjom je još kako-tako išlo ali je našla samo jednu odgovarajuću čarapu a par, koji je pronašla, nije opet pristajao uz bluzu. Bluza dakle ne dolazi u obzir. Znači, opet sve iznova.

– Već je deset sati - usudio sam se da primetim. - Zakasnićemo.

– Pa šta onda? Propustićeš nekoliko viceva sa bradom, koje tvoj prijatelj Štokler svaki put priča.

Čekao sam potpuno spreman dok moja žena nikako nije mogla da se odluči između biserne ogrlice i broša. Biseri deluju otmenije ali broš je izazovniji. Biće čudo ako i do jedanaest stignemo. Zavalio sam se u fotelju i prelistavao novine. Žena se dala u

potragu za kaišem koji bi pristajao uz broš ali je odustala jer nije pronašla torbicu koja bi pristajala uz kaiš. Premestio sam se za pisaći sto da napišem nekoliko pisama i jednu kratku priču.

– Evo, gotova sam - povika moja žena. - Samo mi još molim te, pomozi da povučem rajsferšlus.

Ponekad se pitam šta rade žene koje nemaju muževe da im pomognu da povuku rajsferšlus? Po svemu sudeći ostaju za Staru godinu kod kuće. Moja žena doduše ima muža koji joj pomaže da povuče rajsferšlus, pa ipak ostajemo kod kuće. Ona seda pred ogledalo, prekriva se najlonskim ogrtačem i počinje da se šminka: najpre podloga, zatim puder, pa tuš za trepavice i tako redom. U međuvremenu baca poglede naokolo ne bi li ugledala cipele koje idu uz tašnu. One svetle su na žalost na popravci, one crne sa visokom štiklom su doduše predivne ali u njima ne može da učini ni tri koraka, u onima s niskom štiklom, doduše, može da hoda ali one pak imaju nisku štiklu...

– Jedanaest je sati - rekoh i ustadoh. - Ako se za pet minuta ne spremiš, krećem sam.

– Dobro, dobro! Čemu odjednom takva žurba?

Moja žena odlaže najlonski ogrtač jer je upravo odlučila da obuče usku crnu haljinu. Ali gde su sada crne čarape?

U pola dvanaest pokušavam da se poslužim trikom: krećem odlučnim korakom prema izlaznim vratima, otvaram ih, besno i glasno pozdravljam, zalupim vrata i - pritajim se u predsoblju...

Sad je dobila šta je tražila. Muškarac ipak jednom mora da pokaže ko je gazda u kući. Valjda će sada da požuri.

Pet minuta proteklo je u mrtvoj tišini. Neću valjda čitav život da provedem u tom mračnom hodniku? Nije joj se valjda...

– Efraime, dođi, molim te, i zatvori mi rajsferšlus!

Opet je u beloj bluzi. Na uskoj crnoj haljini pukao je šav. Promenila je i čarape i upravo se koleba između bisera i broša.

– Pa, pomozi mi malo - zavapi. - Šta mi predlažeš?

– Predlažem ti da ostanemo kod kuće. Ja ću da skinem smoking i obučem pižamu.

– Ne pričaj gluposti. Gotova sam za deset minuta.

Dvanaest je sati. Nova je godina. Odjekuju zvona. Laku noć. Gasim lampu i tonem u san. Poslednje što sam u Staroj godini uspeo da vidim, bila je moja žena kako umotana u najlonski ogrtač maže trepavice. Oh, kako mrzim taj najlonski ogrtač. Zaspao sam i usnio da sam Čarls Loton u ulozi kralja Henrika VIII koji je naredio da se odrube glave šest svojih žena. Sve su se odreda popele na gubilište u najlonskom ogrtaču. Jedna je usput manikirala nokte...

Spavao sam dubokim snom više od sata i probudio se u novoj godini. Najbolja supruga na svetu je stajala pred ogledalom u plavoj haljini s izrezom i mazala

trepavice.

Pogledao sam na sat: pola dva. Ona je sasvim luda, pomislio sam. Oženio sam se ludakinjom. Osećao sam se kao oni prokletnici u Sartrovom komadu „Iza zatvorenih vrata“, koji su kao najteži grešnici, osuđeni da budu u istoj prostoriji sa ženom koja se oblači-svlači, oblači-svlači, i tako u nedogled.

Počeo sam već da je se pribojavam. Eto, upravo premešta čitav sadržaj jedne velike crne torbe u crnu torbicu i obratno. Već je skoro savim obučena - preostaje još samo frizura. Da ostavi slobodno čelo ili da spusti šiške? Odlučila se za nekoliko pramenova preko čela. Posle dugog premišljanja je ipak zaključila da slobodno čelo ne ostavlja ništa bolji utisak od zavodničkih šiški.

– Sad sam konačno spremna. Možemo da krenemo.

– Zar to još uopšte ima smisla? Već je dva sata.

– Šta to znači: ima li smisla? Za tebe je sigurno još ostalo viršlica na čačkalicama.

Najbolja supruga na svetu je očigledno veoma neraspoložena a sve zbog moje nestrpljivosti i nerazumevanja. Mali najlonski ogrtač pao je na pod tik uz krevet. Bešumno sam ispružio nogu, upecao ga vrhovima prstiju i iskrao se u kuhinju, gde sam ga bacio u sudoperu i svojeručno zapalio. Uživao sam gledajući ga kako gori. Mora da se i Neron osećao isto tako gledajući kako gori Rim.

Kad sam se vratio u spavaću sobu, moja žena tek što nije bila sasvim spremna. Pomogao sam joj da povuče rajsferšlus na uskoj crnoj haljini, poželeo joj mnogo uspeha u potrazi za odgovarajućim čarapama, otišao u svoju sobu i seo za pisaći sto.

– Gde si sad? - povika ona za mnom. - Zar ne vidiš da sam već skoro gotova? Šta sada tamo radiš?

– Pišem scenario.

– Onda požuri! Odmah krećemo!

– U redu.

Išlo mi je kao podmazano. Pisao sam o velikom umetniku - može biti slikar, muzičar ili čak humorista - koji je mnogo obećavao i dobro započeo ali je posle izvesnog vremena posustao i beznadežno se zaglibio. A zašto? Zbog žene, dragi moji, samo zbog žene. Ona ga je neverovatno sputavala, kočila ga je uvek kad je hteo nešto da preduzme. Najzad je shvatio u čemu je njegova nevolja i odlučio je da se oslobodi te bede, te napasti - žene. Jedne besane noći ustade iz kreveta i uputi se prema vratima...

Žena je u kupatilu stajala pred ogledalom i *umivala lice.* Senka na očnim kapcima učinila joj se prejaka pa je odlučila da promeni šminku i sve ono što uz to ide: kremu, podlogu, puder...

Ne, ovako više ne može da se živi! Uzeo sam iz ormara najdeblju kravatu i vezao je za zavesu. Valjda će izdržati...

Žena je, izgleda, čula kad sam se popeo na stolicu.

– Ne glupiraj se, Efraime - povika, - bolje mi pomozi da zatvorim rajsferšlus. Šta ti je sad odjednom?

Ništa. Nije mi ništa. Dva sata i trideset minuta. Moja žena stoji u kupatilu pred ogledalom i sprejom lakira kosu dok drugom rukom traži rukavice koje su sasvim slučajno u kupatilu. Obe operacije joj, za divno čudo, uspevaju. Izgleda da je stvarno gotova. Tračak nade u mrklom mraku. Moje strpljenje se ipak isplatilo. Uskoro ćemo biti kod Tibija na dočeku Nove godine. Jeste, već je tri sata ujutro ali sigurno ću još zateći nekoliko prijatelja u dobrom raspoloženju. Puna energije, moja žena premešta stvari iz crne torbetine u belu torbicu, baca još jedan pogled na ogledalo. Ja stojim iza nje.

– Zašto se nisi obrijao? - reče mi odjednom.

– Obrijao sam se, draga, pre mnogo, mnogo vremena, još onda kada si ti počela da se spremaš.

Pošao sam da se ponovo obrijem. Kad sam se pogledao u ogledalo, ugledao sam ispijeno, prerano ostarelo lice progonjenog čoveka koga život nije štedeo - lice oženjenog čoveka.

Najbolja supruga na svetu premeštala se u susednoj sobi s noge na nogu sve dok je strpljenje nije izdalo.

– Pa gde si već jednom! Uvek moram da te čekam!

LATIFA OD UROKA

Pokazalo se da je naš Rafi zaista vrlo lepo detence, neobično inteligentno i preduzimljivo, pravi mali stručnjak za rasterivanje kućnih pomoćnica. Tek što bi nova kročila preko praga, Rafi bi, podstaknut nekim nepoznatim unutrašnjim nagonom, započeo svoj glasni, kreštavi bojni zov, na šta bi kandidatkinja samo trepnula i izustila:

– Nisam znala da vi tako daleko stanujete... - i nestala bez traga.

Ali proviđenje je bdelo nad nama i jednog lepog dana poslalo nam Latifu, koja nam je stigla po preporuci svoje sestre Etroge. Etroga je tri godine ranije pomagala u našoj kući i sada nam je iz osvete poslala svoju sestru. Dok smo pregovarali, a to je trajalo više od pola sata, Rafi se, iz nama nepoznatih razloga, nije ni oglasio. Bili smo presrećni kad je Latifa prihvatila posao.

Bila je to krupna žena, bistrog pogleda. Hebrejski je slabo govorila i često bi u rečenice ubacivala arapske reči, što se opet vrlo dobro uklapalo u našu izraelsko-mađarsku konverzaciju. Nije bila posebno žustra ali je dobro čistila i nekako izlazila na kraj s rubljem, premda je jasno pokazivala kako joj nije ni na kraj pameti da svoj vek provede među gomilom pelena.

Prva nevolja je izbila kad smo odlučili da premestimo nameštaj jer se Rafijevim dolaskom u kući sve preokrenulo: dnevna soba je postala garaža za dečja kolica, spavaća soba je bila puna flašica za mleko i kutija dečjeg pudera, igralište je bilo u kuhinji, a kuhinja u kupatilu. I dok smo tako nanovo razmeštali nameštaj, moja žena reče Latifi da okači skupoceno venecijansko ogledalo u ugao.

– Šta? Ogledalo u ugao? - zavapi Latifa. - Zar ne znate da to donosi nesreću?

Zatim nam vrlo živopisno ispriča kako je jednom njena komšinica, uprkos svim opomenama, okačila ogledalo u ugao i nije prošlo ni sedam dana a njen muž dobije deset hiljada funti na lutriji, što ga je toliko uzbudilo da mu je srce popustilo i siromah je umro. To nas je pošteno kosnulo. Odlučili smo da ne čačkamo mečku, pa smo ogledalo brže-bolje prodali u bescenje antikvaru.

Iduća kriza izbila je tri dana kasnije kad smo rekli Latifi da okreči plafon. Tada se skoro naljutila.

– Nećete valjda zahtevati od mene da se verem po merdevinama u kući u kojoj je dete. Samo nam treba da kojim slučajem propuzi ispod njih, pa da celog života ostane patuljak i završi u cirkusu.

– Hajde, hajde - rekosmo, - ne preterujte.

– Ma šta, hajde, hajde? Jeste li čuli za onog krojača pored pijace? On ima sina od petnaest godina koji nije viši od pola metra a sve samo zbog toga što je kao dete prošao ispod meredevina. Živa istina! Ako baš silom hoćete da od malog napravite patuljka - to je vaša stvar, ali Latifa u tome ne želi da učestvuje i Latifa neće da kreči

plafon u ovoj kući!

Slično je bilo i s prozorima. Latifa je izjavila kako samo najvećem ludaku može da padne na pamet da pere prozore u petak, kad svaki normalan čovek zna da to sigurno znači požar u kući. Ako baš želimo da nam kuća izgori do temelja, neka samo izvolimo da peremo prozore, ali bez nje! Već smo se pomalo zamorili od Latifinih sudbonosnih opomena i pokušali smo da je nagovorimo da bar jednom zaboravi na sujeverje, ali nam je odgovorila da će, ako uspemo da joj pokažemo makar jednu ženu koja u petak pere prozore, ona nama prvog u mesecu da isplati platu. U očajanju pogledasmo kroz prozor. I šta smo ugledali? U stanu apotekara, preko puta, jedna devojka je upravo prala prozore.

– Lopov! - zgražavala se Latifa. - A juče se osigurao protiv požara!

Sasvim je razumljivo da smo *mi* platili *njoj* i da su prozori ostali neoprani.

Posle nekoliko dana rekosmo Latifi da skine zavese. Kao da ju je grom pogodio.

– Šta kažete? - prošaputala je. - Skidati zavese u januaru? Jeste li vi pri zdravoj pameti? Zar da vam dete navuče neku tešku bolest? Zar da, ne daj bože, izgubite Rafija?

Ovog puta se nismo pokolebali. Kratko i jasno smo joj rekli da ne verujemo u sve te njene uroke a lekar je uostalom odmah tu, iza ugla. Latifa je odgovorila da ona tako strašan zločin ne može da primi na svoju dušu. Uveravali smo je da ćemo svu odgovornost preuzeti na sebe.

– Ako je tako, u redu - reče Latifa. - Hoćete li vi to meni da date napismeno?

Seo sam za pisaći sto i sastavio izjavu u kojoj sam naveo da nas je gospođica Latifa Kurdani blagovremeno upozorila da dete može opasno da nam se razboli ako skidamo zavese s prozora u januaru ali da smo je, uprkos tome i protivno njenoj volji, prisilili da to učini. Pošto smo oboje potpisali izjavu, Latifa je mrzovoljno skinula zavese.

Predveče se Rafi požalio na glavobolju. U toku noći je dobio temperaturu. Ujutro je termometar pokazivao 40°S. Latifa je tu vest primila mirno, samo nam je dobacila pogled od koga smo se sledili.

Moja žena je otišla po lekara koji je ustanovio upalu pluća.

– Ali kako ju je samo dobio? - zavapi moja žena. - Mi toliko pazimo na njega.

– Kako? - prosikta Latifa. - Ja ću vam reći kako ju je dobio, doktore. Zato što su me naterali da skinem zavese.

– Šta to pričate? - upita je doktor. - Kakve zavese?

– Istina je, doktore - na to će Latifa. - Pomislite samo, skidaju zavese u januaru a imaju dete u kući!

Uzalud smo joj iza doktorovih leđa davali znake da prestane i da ode u kuhinju.

– Ona je sasvim u pravu - reče doktor. - Skidati zavese po ovakvom vremenu zaista nije preporučljivo... Nije čudo što se dete prehladilo. Zaista, moram da kažem, vrlo

neozbiljno od vas.

Latifa bez reči pokaza doktoru izjavu s našim svojeručnim potpisima i bez reči se povuče u kuhinju.

Od tada joj se pokoravamo. Čvrsto verujemo da pranje rublja nedeljom izaziva poplavu, a sveti iam je zakon da do proleća ne čistimo kvake na vratima da nam zmije ne bi ušle u kuću. Uz to nam je Latifa još naredila da dvadeset sedam dana ne smemo da metemo pod ako želimo da nam dete ozdravi.

Latifa još uvek dolazi svakog dana, zavali se u fotelju i gleda televiziju. Stan nam je svakog dana sve prljaviji, ali, da kucnem u drvo, Rafi sve manje kašlje.

MALO PROLEĆNO SPREMANJE

Nedelja. Jutros mi za doručkom najbolja supruga na svetu reče:

– Nije mi ni na kraj pameti da ove godine za vreme prolećnog spremanja okrenem kuću naopako. Kakav mi je to stan koji se jednom godišnje čisti! Osim što je naporno i skupo, znam da te to i uznemirava. Zato ću samo dobro da pometem, i to je sve. Ti ne moraš ništa da radiš, jedino te molim da mi učvrstiš dršku na metli, jer se rasklimala.

– Naravno! - uskliknuh veselo i smesta se uputih da joj kupim dve lepo oblikovane, dugodlake metle u znak zahvalnosti za njenu domaćinsku uzdržanost. Kad sam se vratio, pred kućom je vijugao potočić. Mojoj ženi je naime palo na pamet da najpre pod dobro pokvasi pa da ga tek onda pomete. Za tu priliku unajmila je dve žene. Jednu da pere, a drugu da joj nosi vodu. Međutim vodonoša je bila brža od pralje, pa otuda i onaj potočić pred kućom.

– Nije to velik posao, za jedan dan će biti gotovo - tvrdila je najbolja supruga na svetu.

Bilo mi je drago da to čujem jer smo za ručak imali samo jaja na oko, što nikako ne može da zadovolji apetit odraslog čoveka kao što sam ja. Posle podne je neko skinuo prozorska okna jer su škripala. Bravar je rekao da su ekseri na šarkama zarđali i da ih treba zameniti. Kako on nema vremena da trčkara okolo, trebalo bi da ja odem da ih kupim kod Firmana u Jafu. Dobro.

Ponedeljak. Kad sam se oko podne vratio s ekserima iz Jafe, potočić pred kućom pretvorio se već u reku. Nisam mogao da uđem na prednji ulaz, jer je predsoblje bilo zakrčeno foteljama koje je tapetar trebalo da popravi. Provukao sam se kroz prozor na kupatilu i upao u kadu punu kreča.

– Znaš - objasni mi žena - mislila sam da bi, kad već čistimo kuću, bilo dobro da malo osvežimo zidove, ali ništa više od toga, zaista.

Zamolila me je da ugovorim cenu sa molerom, jer je to ipak muški posao. Nagodili smo se da se posao obavi za 5000 izraelskih funti uključujući farbanje vrata i prozora.

Bravar je utvrdio da sam mu doneo eksere od dva cola a njemu su potrebni ekseri od tri cola pa me je ponovo poslao kod Firmana.

Moja žena i Rafi spavali su u regalu za knjige, a ja sam proveo noć na svom pisaćem stolu između peći i servisa za čaj. Loše sam spavao. Za večeru opet jaja na oko.

Utorak. Firman tvrdi da mi je prodao ispravne eksere od tri cola i poslao me je kući. U bašti pred kućom upao sam u blato i na jedvite jade uspeo sam da se operem u dnevnoj sobi koja je sada pretvorena u kupatilo zato što u kupatilu menjaju pločice (3540 funti). Da i to već jednom obavimo, kako reče moja žena. Električar, koga smo

pozvali zbog kratkog spoja, ustanovio je da Bergmanove utičnice koje imamo u zidu nisu dovoljno sigurne a da one koje nam preporučuje idu samo uz Flajšmanove utikače i Goldfišove osigurače - sve u svemu 1800 funti.

Bravar se složio s tim da sam mu doneo eksere od tri cola ali britanska, a njemu su potrebni skseri od tri nemačka cola i vratio me je Firmanu.

Moler je, pošto je dovršio pola kuhinjskog plafona, podigao cenu, a za to je dao i obrazloženje.

– Ja uvek dižem cenu dve nedelje pre praznika - reče, - jer svako računa da ću uoči praznika da povećam cenu, pa je kod mene navala već dve nedelje ranije. Zato dižem cenu dve nedelje pre praznika.

Usput me je zamolio da skoknem do Hercla, pošto on nema vremena, i tamo kupim jednu kantu laka, malo terpentina, novu kofu i dve kutije „marlbora“. U međuvremenu se ženski duo, koji je napravio potok pred kućom, proširio u kvartet i veselo pevao.

Rešio sam i problem spavanja. Prebacio sam svu odeću iz ormara u zamrzivač, ormar izneo na balkon, licem nagore, i smesta pao u dubok naftalinski san. Usnio sam da sam umro i da me je na večni počinak pratila svečana povorka majstora.

Za večeru - meko kuvana jaja.

Sreda. Firman mi je objasnio da između britanskog i nemačkog cola nema razlike kad je reč o ekserima za šarke i poslao me do đavola. Kad sam to preneo bravaru, on se malo zamislio i upitao me šta će nam uopšte ti ekseri. Za šarke na prozorima, rekoh mu, ali se prozorima više nije moglo prići jer je neko povadio sve keramičke pločice s poda. Najbolja supruga na svetu oduvek je želela plavo-beli popločani pod (6200 funti) umesto onog dosadnog sivog, a sad je, eto, bila prava prilika.

– Samo još ovo - rekla je, - i onda je sve svršeno.

U redu. Ne računajući mene, u kući je sada radilo šesnaestoro ljudi od kojih su najveću buku dizali zidari koji su rušili zidove.

– Razgovarala sam s jednim građevinskim preduzimačem koji je nešto kao arhitekta - reče mi žena, - i on mi je savetovao da srušimo zid između Rafijeve i tvoje radne sobe. Tako bismo dobili veliku dnevnu sobu a s obzirom da nam nisu potrebne *dve* velike sobe, drugu možemo da pregradimo zidom pa će Rafi imati svoju sobu a ti radni kabinet.

Kako bih i sam nešto pripomogao, uzeo sam makaze, popeo se na merdevine i skinuo sve lustere u kući.

Onaj preduzimač - nešto kao arhitekta (1190 funti) - upita me (950 funti) zašto ne bismo (712 funti) kuhinju premestili na tavan a tavan u WC. Odgovorio sam mu da je bolje da se dogovori s mojom ženom jer, koliko znam, ona ove godine ne želi da se upušta u velike radove.

Sveža jaja.

Četvrtak. Danas se od Firmana nisam vratio kući. Spavao sam u parku na klupi, jeo travu i pio vodu iz prskalice, baš kao ptica. Prijalo mi je. Osećam se preporođenim.

Petak. Kod kuće me je čekalo iznenađenje. Na mestu gde je stajala kuća iskopan je dubok rov. Ženu i Rafija zatekao sam u bašti.

– Znaš, pomislila sam: kad već čistimo kuću – reče mi ona, - neka to bude iz temelja...

– Sasvim si u pravu, draga - odgovorih joj. - Pričekaćemo samo da prođe praznik jer će onda biti jeftinije.

Ona se složila s tim; stavila je Rafija pod drvo i počela da briše prašinu sa lišća.

SILOM PRELJUBNICI

Odlučili smo da letnji odmor provedemo u nekom mirnom porodičnom pansionu. Odabrali smo jedan skromni, neupadljivi kutak u Donjoj Galileji, daleko od gradske vreve, poznanika i ogovaranja. Pozvao sam telefonom i rezervisao dvokrevetnu sobu.

– U redu, gospodine - odgovori mi šef recepcije. - Dvokrevetna soba. Stižete zajedno?

Glupog li pitanja! Odgovorio sam mu da se to samo po sebi razume.

Pošto smo stigli, recepcionar nam je dao da ispunimo prijavu i zatim nam uruči dva ključa rekavši:

– Vaša soba je broj 17, a gospođa ima sobu broj 203.

– Šta je to sad, do đavola? - rekoh. - Zar nisam kod vas rezervisao jednu dvokrevetnu sobu?

– Vi, dakle, želite da budete zajedno u sobi?

– Razume se da želimo! Mi smo venčani. Ovo je moja supruga.

Provukavši se iza pulta recepcionar priđe našem prtljagu i zagleda se u nalepnice s imenima. U tom trenu mi je sinulo da je najbolja supruga na svetu pozajmila kofer od svoje majke i da na nalepnici najverovatnije piše: Erna Špic. Recepcionar se uspravi i oštro nas pogleda ispod oka.

– U redu - reče. - Dvokrevetna soba, dakle. Izvolite ključ, gospođo Kišon.

Poslednje dve reči izgovorio je naglašeno i otegnuto.

– Hoćete li možda - rekoh zbunjeno, - hoćete li da vam pokažemo lične karte?

– Ne treba - odgovori recepcionar i dobaci nam još jedan oštar pogled ispod oka. - To je vaša stvar. Nisam ja tu zato da brinem brigu o bludničenju...

Koliko sam uspeo da primetim, ni ostali prisutni nisu baš tu zbog toga. Dok smo prolazili holom, pratili su nas očima, usana stisnutih u ironičan ali ipak odobravajući smešak. Tek tada sam primetio da najbolja supruga ima na sebi onu upadljivu jarkocrvenu haljinu i da su joj štikle previsoke. Do đavola! A onaj debeli ćelavac - verovatno je iz izvozno-uvozne branše - bulji u nas i šapuće nešto u uvo izazovnoj plavuši koja sedi uz njega. Zaista neukusno! Tako mlada devojka, pa se spetljala s odvratnim starim razvratnikom, kao da na svetu nema zgodnih mladih muškaraca kao što sam ja, recimo.

– Hej, Efraime!

Okrenuh se. Bio je to Finkenštaj mlađi. Sedi u uglu i domahuje mi značajno kao da hoće da kaže: „Čestitam! Kakvo mače!“ Glupan! Moja žena, doduše sasvim dobro izgleda, pa i više od toga, ali reći za nju da je „mače“?... Kreten! Zar su ovde svi poludeli?

Za večerom je bilo još gore. Dok smo, zbunjeni, prolazili kraj stolova, do naših

ušiju je dopiralo:
– Ostavio je kod kuće ženu i dete a tu se vucara s ovom... Malo je punija ali priča se da on voli takve... U zajedničkoj sobi... više nego drsko... Poznajem mu ženu, divna osoba - a on tu s ovakvom jednom... Svašta na ovom svetu...
Pokazalo se da ni Finkenštajn mlađi nije ovde sam. Vucara se tu s nekom napirlitanom lutkom koja čak i izazovno nosi venčani prsten. Predstavio nam ju je kao svoju sestru. Sestra, ma šta kažeš! Upoznao sam ih sa svojom ženom. Finkenštajn joj galantno poljubi ruku i dobaci joj zavodnički osmeh. Zatim me povede u stranu.
– Da li je kod kuće sve u redu? - upita me kao muškarac muškarca. - Kako je tvoja supruga?
– To bi bar morao da znaš. Upravo si joj poljubio ruku.
– Dobro, dobro - reče Finkenštajn, odvuče me do bara i naruči mi votku. Zatim poče da priča da ja pred njim ne moram da se pretvaram, pa nije se on juče rodio; he, he... On ni ne pomišlja da ja varam svoju ženu, ni govora. Nema ništa loše ako čovek malo skrene, to je, štaviše, u dobrim trajnim brakovima i zdravo, svako to čini; he, he. On, Finkenštajn, mogao bi da se opkladi da bi mi moja žena, kad bi ikad saznala, sve oprostila.
– Ali ona je stvarno moja žena, tikvane!
– To ti ne pali, matori!
Finkenštajn me pogleda prezrivo i ode. Vratio sam se ženi i njegovoj „sestri“. Roj muškaraca, koji su se u međuvremenu udvarali najboljoj supruzi na svetu, nevoljno se raspršio. Ona je blistala. Ispričala mi je kako ju je jedan od njih - prilično zgodan momak koji podseća na Roberta Redforda - nagovarao da napusti „onog svog smešnog tipa“ i pođe s njim.
– Odbila sam, naravno - kikotala se. Doduše, zlatan je, ali šuška kad govori...
– Ah, to je znači, jedini razlog? A to što sam ti muž, to tebi ne znači baš ništa?
– Ah, da, svakako - priseti se ona. - Znaš, već sam sasvim zbunjena od svega ovoga...
Debeli ćelavac nam dojedri s boka i predstavi svoju zlatokosu seks-bombu.
– Dozvolite - reče. - Moja ćerka.
Stari razvratnik! Došlo mi je da ga udarim pesnicom po debeloj njušci. „Moja ćerka!“ Čak i ne liči na njega. Ona, pre svega, ima kosu.
– Moja prijateljica - rekoh zauzvrat predstavivši mu svoju ženu. - Gospođica Erna Špic.
Moja žena se vrlo brzo snašla u novoj ulozi ljubavnice. Kad god bih pokušao da je pred drugima zagrlim, ona bi se izmakla govoreći da ne brinem o njenom dobrom glasu. Jednom sam je posle večere uštinuo za obraz, našta se ona toliko razljutila da me je udarila po ruci.
– Jesi li poludeo? - prosiktala je. Ionako nas već ogovaraju na sva usta.

Tu je bila u pravu. Govorkalo se, pa primer, da smo se jedne noći goli golcati kupali u moru. Čuo sam takođe da se priča da uživamo drogu. „Sestra“ Finkenštajna mlađeg znala je čak da je suprug moje prijateljice nešto nanjušio i da nas je pratio sve do Tiberijskog jezera ali da smo mu za dlaku izmakli i pobegli ovamo.

– Pa, nije baš sve tačno - rekoh joj. Istina je da je njei muž otišao na Tiberijsko jezero. Međutim otišao je tamo s njihovom kućnom pomoćnicom. Njen momak - inače srećno oženjeni otac troje dece - pošao je za njima i vratio devojku. Mužić je na to odlučio da se osveti na nama, pa sada igramo žmurke.

„Sestra“ se zaklela da će o tome ćutati kao zalivena i požurila da sa ostalim gostima podeli novost. Posle petnaest minuta pozvali su nas u hotelsku direkciju gde su nam pomalo usplahireno savetovali da se preselimo u odvojene sobe. Zlu ne trebalo!

– Ne - rekoh. - Samo nas smrt može rastaviti!

U međuvremenu se najbolja supruga na svetu sasvim raspojasala.

Naručivala je najskuplja jela a od pića samo šampanjac. Nisu izostale ni željice za nakitom i krznom.

– U ovakvim slučajevima je to uobičajeno - govorila je.

A onda je u našem ljubavnom gnezdašcu sasvim neočekivano pukla tikva.

Jednog dana se pojavio moj poznanik, reporter, jedan od onih svaštarskih njuškala koji u ovoj zemlji poznaju sve i svakoga.

– Ovo je čista žabokrečina - reče mi pošto je na brzinu istražio hotel. - Da svisneš od dosade! Finkenštajn je tu sa svojom sestrom, ti sa svojom ženom a onaj ćelavi sudija doveo je ćerku. Baš ste društvo, sve sami sveci! Kako si samo mogao da toliko dugo izdržiš ovde?

Sutra smo napustili hotel. Moja žena je opet postala obična domaćica i najbolja supruga na svetu. Samo mi ponekad prebaci da sam je izneverio - i to s njom samom.

STRAŠNA CRVENKAPA

Vreme: 9 sati uveče. Roditelji su otišli u bioskop. Rafi, poveren nenadmašnom baka-servisu u obliku gospođe Regine Poper, leži u krevetu širom otvorenih očiju i ne može da zaspi. Ulično svetlo baca sablasne senke po uglovima sobe. Napolju besni oluja. Pustinjski vetar povremeno donosi zavijanje šakala. Pokatkad se začuje žalosni huk sove.

Gđa Poper: Spavaj, Rafiću! Hajde, zaspi već jednom!

Rafi: Neću.

Gđa Poper: Sva dobra deca već spavaju.

Rafi: Ti si ružna.

Gđa Poper: Hoćeš li nešto da popiješ?

Rafi: Hoću sladoled.

Gđa Poper: Ako budeš dobar i ako zaspiš, dobićeš sladoled. Hoćeš li da ti, kao i juče, ispričam neku lepu priču?

Rafi: Neću! Neću!

Gđa Poper: Ali vrlo lepu priču. Priču o Crvenkapi i strašnom vuku.

Rafi (braneći se očajno): Neću Crvenkapu! Neću strašnog vuka!

Gđa Poper (hvata ga): Tako! Sad ćeš biti dobar i mirno ćeš da slušaš. Bila jednom jedna devojčica. Zvala se Crvenkapa.

Rafi: Zašto?

Gđa Poper: Zato što je na glavi uvek imala crvenu kapicu.

Rafi: Sladoled!

Gđa Poper: Sutra! I šta radi mala Crvenkapa? Ide da poseti baku koja živi u kolibici duboko u šumi. Šuma je tako velika da, kad jednom u nju zađeš, ne možeš više da nađeš izlaz. U šumi je bio mrkli mrak.

Rafi: Neću da slušam.

Gđa Poper: Svi mali dečaci znaju priču o Crvenkapi. Šta će da kažu Rafijevi drugovi kad saznaju da Rafi još nije čuo tu priču?

Rafi: Ne znam.

Gđa Poper: Eto, vidiš Crvenkapa ide tako kroz šumu, kroz ogromnu mračnu šumu. Sasvim je sama i toliko je uplašena da drhti celim telom...

Rafi: Dobro, zaspaću.

Gđa Poper: Ne smeš da prekidaš tetka Reginu. Crvenkapa ide sve dalje, sasvim sama, sve dalje i dalje i dalje, sasvim sama. Srce joj tako lupa da ne primećuje veliku senku koja se krije iza drveta. To je vuk.

Rafi: Koji vuk? Zašto vuk? Neću vuka!

Gđa Poper: Pa to je samo bajka, ludice mala. A vuk ima *tako* velike oči i *tako* žute

zube (pokazuje) - grr, grr!

Rafi: Kad će doći mama?

Gđa Poper: I veliki strašni vuk brzo uđe u kolibu u kojoj je spavala baka - tiho otvori vrata - prišunja se krevetu - i - ham, ham proždere baku.

Rafi (vrisne, skoči iz kreveta i pokuša da beži.)

Gđa Poper (juri Rafija oko stola): Rafi! Rafaele! Smesta da si se vratio u krevet, inače neću dalje da ti pričam! Dođi ljubavi, dođi... Znaš li šta će Crvenkapa kad ugleda vuka u bakinoj postelji? Pitaće: „Bako, zašto imaš tako velike oči? I zašto imaš tako velike uši? I zašto imaš tako strašne kandže na rukama? I...“

Rafi (priskoči do prozora i otvori ga): U pomoć! U pomoć!

Gđa Poper (povuče ga nazad, udari po guzi i zatvori prozor): A vuk odjednom skoči iz postelje i ham, ham...

Rafi: Mama! Mama!

Gđa Poper: ... proždere Crvenkapu zajedno s kožom, kosom i kapicom. Ham, ham, grr, grr!

Rafi (zavuče se pod krevet).

Gđa Poper (legne pred krevet): Grr, ham, ham... Ali odnekud iznenada naiđe lovac s puškom i - paf, paf - ubi strašnog vuka a baka i Crvenkapa veselo izađu iz njegovog stomaka.

Rafi (izviri ispod kreveta): Je l’ gotovo?

Gđa Poper: Još nije gotovo. Potom vuku napune stomak kamenjem, strašno velikim kamenjem i - plomp, plomp - bace ga u bunar.

Rafi (s ormara): Je l’ gotovo?

Gđa Poper: Čiča miča, gotova priča. Zar nije lepa priča?

Mama (upravo stiže kući, ulazi): Rafi, odmah silazi! Šta se to događa, gospođo Poper?

Gđa Poper: Ah, ništa naročito! Mali je danas malo nemiran pa sam mu, da bih ga umirila, ispričala jednu priču.

Mama (miluje Rafija po kosi slepljenoj od znoja): Hvala vam, gospođo Poper. Šta bismo mi bez vas?!

A LA RECHERCHE DU TEMPS PERDU[1]

Jednog dana žena mi reče:

– Znaš, dragi, iduće subote imamo proslavu mature.

– Ko to - mi?

– Moj bivši razred. Generacija 1953. Doći će sve moje bivše koleginice i kolege. Pa, ako bi ti hteo, mislim ako si stvarno raspoložen, bilo bi lepo kad bi nam se pridružio.

– Ali ja nikoga od njih ne poznajem i nisam raspoložen i neću da idem. Idi sama.

– Ne idem sama. Nikada nećeš da mi ispuniš ni najmanju želju...

Pošao sam.

Svi su bili u najboljem raspoloženju kao što to obično biva u takvim prilikama. Tek što smo ušli, svi su počeli da grle i ljube moju ženu. Zvali su je Popi. Popi! Osećao sam se usamljen i izgubljen kao Izraelac u Ujedinjenim nacijama. Drugovi iz razreda su, međutim, u razgovoru skakali s teme na temu prisećajući se raznih dogodovština.

– Da li neko zna nešto o Čačiku? Je l' istina da je propao na diplomskom? Nije ni čudo, nije bio baš neki mozak... Šta je sa Šoškom? Čujem da je strašno ostarila... Ma ne, stvar je u tome što joj je drugi muž dvadeset godina mlađi...

– Hej, sećaš se kako se, bežeći od Štoklera, spustila niz gelender? A ono kad se noću po mesečini kupala s Mikijem? ... Baš je bila guska!

Svi su vrištali od smeha. Neki su se i udarali po bedrima.

– Nije to ništa! A kad je Beni zatekao Minku s Kuglerom?... Skoro smo svi umrli od smeha... naročito Saša. I baš je on morao da igra čarlston sa Bergerovom majkom... Sećate li se kako se kod Moskovica nasadio na peć?

Osećao sam se kao prognanik. Od te generacije ne poznajem ama baš nikog. Pripadam godištu 1948. realne gimnazije „Bersenji Danijel“, Budimpešta. Ima li neko nešto protiv?

– Jao! - vrisnu odjednom jedna od prisutnih. - Znate li koga sam srela pre dve godine u Parizu? Klačka! Kažu da živi prodajući razglednice. Oduvek je naginjao ka umetnosti! Sećate li se kako je jednom oprljio obrve?

– Pa naravno - dobacim ja, - drugo se od Klačka nije ni moglo očekivati.

– Nisam baš siguran - reče neko. - Uvek je želeo da studira arhitekturu.

– Ne budi smešan - odvratih mu. - Klačko i arhitektura! Kladim se da nije u stanju da povuče ni dve prave linije!

Moja primedba izazvala je buru smeha što mi je vratilo samopouzdanje.

– Je l' istina da su se Joske i Nina venčali? – upita me moj komšija za stolom. - To mi je nezamislivo - Joske i *Nina*...

– A možeš li da zamisliš tek kako su izgledali na venčanju! - izazvah ja opšte oduševljenje. - Sećate li se samo kako je Nina pokušavala da osuši gaćice u

frižideru? Oduvek je bila pomalo uvrnuta. A tek Joske sa svojim kunićima! Kad god ugledam glavicu kupusa uvek se setim njega!...

To je bio pun pogodak! Društvo se grohotom smejalo. Od tog časa držao sam sve konce razgovora u svojim rukama i stalno bih iznova, s vremena na vreme, sve do sitnih noćnih sati iščeprkao poneku staru uspomenu. Naročito im se svidela priča kako je Saša dva puta prodao svoju olupinu od auta i šta je Berger našao u svom krevetu pošto je Moskovicu ukrao šešir...

Dok smo se vraćali kući najbolja supruga na svetu gledala me je zadivljeno.

– Bio si glavni u društvu. Nisam imala pojma da možeš da budeš tako duhovit.

– To je tvoj propust, draga - dobacih joj nehajno. - Nikada nisi znala da proceniš ljude.

NAJEZDA MRAVA

Stanovi u prizemlju imaju i prednost i manu. Prednost je u tome što čovek ne mora da se penje uz stepenice, a mana je opet u tome što to ne moraju ni mravi. Zato svakog jutra vojska mrava pređe naš kućni prag, uspuzi uz kuhinjski zid pa se preko korpe za hleb razmili po sudoperi i završi u slivniku. Za kratko vreme te sitne beštije razviju živ saobraćaj u oba smera i usput s mahnitom revnošću odnose sve što im je na putu.

Kažu da su mravi u prizemlju uobičajena pojava a da je ova godina neuobičajeno bogata mravima. Bilo kako bilo, najbolja supruga na svetu odlučila je jednog jutra da im zada smrtonosan udarac.

– Ne pomaže da ih ubijamo pojedinačno. - utvrdila je. - Treba im pronaći leglo.

Krenuli smo da u suprotnom smeru pratimo mravlju povorku koja nas je vodila od kućnog praga do bašte, da bi privremeno nestala pod živicom a onda opet iskrsla s druge strane, a odatle krivudala nadzemno i podzemno prema severu. Zaustavili smo se na kraju grada.

– Bože, dragi - reče žena, - pa oni dolaze iz inostranstva! I zašto baš u našu kuću? Šta li, do đavola, nalaze baš u našem slivniku?

Na to pitanje, naravno, mogla bi da odgovori samo mravlja kraljica. Radne mase su sindikalna stvorenja i ne postavljaju pitanja već kotrljaju svoj teret.

Moja je žena, pošto ih je neko vreme posmatrala, kupila prašak protiv mrava i posula otrovom njihovu stazu od ulaznih vrata sve do slivnika. Sutradan su mravi vrlo sporo napredovali, s obzirom da su morali da prelaze preko brežuljaka od praška. To je ujedno bio i jedini učinak. Prihvatili smo se spreja protiv gamadi. Prvi su redovi pali, ali se glavnina snaga hrabro probila do otvora slivnika.

– Što jes', jes', vrlo su otporni - priznade moja žena i opra kuhinju karbolom. Dva dana mravi su bili potpuno mirni. Ali i mi. Posle kratkog predaha povorka je opet navalila punom snagom, reklo bi se čak pojačanim tempom. Otkrili su sirup protiv kašlja i pošto su se dobro nakljukali, nikada više nisu zakašljali.

Najbolja supruga na svetu odustala je od svojih principa i krenula je da ih ubija jednog po jednog. Potamanila bi ih na hiljade svakog jutra. Potom je odustala i o toga.

– Ne vredi - reče napokon, - množe se kao Kinezi...

Usledili su zatim dani salate. Moja supruga je, naime, odnekud čula da mravi ne podnose miris krastavaca pa ih je nasekla punu činiju i kriškama optočila kuhinju. Uskoro se ispostavilo da mravi za tu novost još nisu čuli pa su prvo malko pronjušili a onda mrtvi hladni prelazili preko njih. Neki su se čak i zakikotali.

Potražili smo savet od Sanitarne inspekcije.

– Recite nam, zaboga, šta da radimo?

– To se i ja pitam - odgovori nam inspektor.

– Moja kuhinja ih je puna.

Posle toga smo odustali od neravnopravne borbe. Dok doručkujemo, povorka mrava ćutke promiče ivicom stola u pravcu slivnika. Postali su uglavnom deo domaće atmosfere. Svakog jutra proveravamo da li je sve u redu. Mravi nas već poznaju i odnose se prema nama s onom uzdržanom pristojnošću kakva već postoji među protivnicima koji su u beskonačnim bitkama naučili da poštuju jedni druge. Pravi primer miroljubive koegzistencije.

S KOMPJUTEROM NEMA ŠALE

Doskora mi uopšte nije smetalo što se pukim slučajem zovem kao i jedna pritoka reke Jordan. Ali pre izvesnog vremena Uprava prihoda poslala mi je obaveštenje koje deluje vrlo službeno, iako je izgledalo da su neke reči vrlo nevešto otkucane. U obaveštenju je pisalo: „Poslednja opomena pred plenidbu. S obzirom da do danas niste izmirili naša potraživanja u iznosu od 20.012,11 izraelskih funti a na ime radova za popravku luke na reci Kišon, izvršenih od 6-12. juna prošle godine, ovim putem vas obaveštavamo da ćemo, ukoliko ista ne izmirite u roku od sedam dana od dana prispeća poslednje opomene, izvršiti plenidbu vaše pokretne imovine, koja će potom biti prodata na javnoj licitaciji“. Na kraju obaveštenja stajala je utešna primedba: „U slučaju da ste u međuvremenu obavezu izmirili, smatrajte ovo obaveštenje nevažećim“. Potpis - B. Seligson, načelnik.

Moram da priznam da me je to obaveštenje prilično zbunilo. S jedne strane, pomnim pregledom svog knjigovodstva, nisam pronašao da postoje bilo kakva dugovanja za bilo kakve popravke koje je neko u poslednje vreme izvršio na meni. S druge strane nisam mogao da pronađem nikakvu potvrdu da sam dug izmirio. S obzirom da sam oduvek bio pristalica rešavanja lokalnih razmirica ličnim pregovorima, pošao sam pravo kod gospodina Seligsona u Upravu prihoda.

– Eto, vidite - rekoh i pokazah mu ličnu kartu, - ja sam, kao što se iz priloženog vidi, pisac, nisam reka.

V. d. načelnik Uprave prihoda oštro me odmeri.

– A kako se onda zovete Kišon?

– Iz puke navike - rekoh. - Ali ja se uz to, za razliku od reke, zovem i Efraim.

To je već ostavilo utisak. Seligson ode u susednu sobu da bi prodiskutovao stvar sa svojim saradnicima. Na žalost, nisam mogao da ih čujem, ali bi se svaki čas jedan od njih pojavljivao i dobro me zagledao. Jedan je od njih čak tražio da ustanem i da se okrenem oko svoje ose. Napokon su odlučili da prihvate moje argumente ili ih barem nisu odbacili. Seligson je lično proglasio Poslednju opomenu nevažećom. Crvenom olovkom je dopisao: „Nije u vlasništvu luke - Seligson“, i na koricama akta nacrtao veliku nulu, koju je potom precrtao sa dve dijagonalne crte. S olakšanjem sam uzdahnuo i otišao kući.

– Bila je, naravno, greška - rekoh ženi. - Logika je ipak pobedila.

– Vidiš! - odvrati mi najbolja supruga na svetu. - A ti uvek na sve gledaš crno.

Desetak dana kasnije, bila je sreda, stiglo je „Obaveštenje o plenidbi pokretne imovine“, koje je glasilo: „S obzirom da se do današnjeg dana niste odazvali na našu poslednju opomenu da isplatite dug od 20.012,11 izraelskih funti“ - pisalo je Seligsonovim neveštim mašinopisom - „prisiljeni smo da postupimo po Propisu 238/a/5 o plenidbi pokretne imovine i prodaje iste na javnoj licitaciji. U slučaju da

ste u međuvremenu obavezu izmirili, smatrajte ovo obaveštenje nevažećim."

Odjurio sam kao iz topa kod Seligsona.

– Znam, već znam - poče on da me umiruje. - Ta obaveštenja ne šaljem ja, već kompjuter u Jerusalimu a njemu se ovakve greške često potkradu. Ne obraćajte, molim vas, pažnju na to.

Saznao sam usput da je Centrala u Jerusalimu prešla pre šest meseci na automatski sistem i otada kompjuter obavlja posao koji je pre toga vodilo nekih deset hiljada mrzovoljnih službenika. To je naravno, ne samo kraj birokratskom natezanju, već i veliko olakšanje za nesrećne službenike koji sad lepo u miru mogu da prodaju zjala. Nesreća je jedino u tome što tehničari koji su opsluživali kompjuter nisu bili dovoljno obučeni pa su ga povremeno kljukali pogrešnim podacima, što je kod kompjutera izazvalo smetnje u varenju, kao što je to, na primer, bilo u slučaju sa mojim popravkom luke.

Seligson mi je svečano obećao da će jednom zauvek skinuti taj slučaj sa dnevnog reda i da bi to potvrdio u mom prisustvu je poslao u Jerusalim telegram sa zahtevom da se cela stvar, na njegovu odgovornost, za sada odloži.

Zahvalivši mu na tom plemenitom činu, otišao sam sav srećan kući.

U ponedeljak su došli po frižider. Na mojim vratima pojavila su se tri poveća profesionalna nosača. Pokazavši mi nalog o plenidbi s potpisom B. Seligsona, veštim rukama dohvatili su moju pokretnu imovinu u obliku frižidera i, ne obazirući se na moje proteste, odvezli ga u teretnim kolicima.

– Ama pogledajte me - vikao sam za njima. - Zar vam ja ličim na luku? Da li ste ikada čuli da luka može da psuje, prokleti bili dabogda!

Ali oni su samo vršili svoju dužnost, i tu je običan smrtnik nemoćan.

Seligsona sam zatekao kako očajnički zuri u zid. Upravo mu je iz Jerusalima stigla opomena da još nije ispunio obavezu da naplati dug u iznosu od 20.012,11 izraelskih funti na ime popravke luke na reci...

– Pretpostavljam - reče mi on s prekorom, - da je kompjuter pogrešno protumačio onu frazu „na moju odgovornost". Trebalo je da budem oprezniji. Moram da vam priznam, gospodine Kišon, u lep ste me sos uvalili.

Predložih mu da jednostavno ne obraća pažnju na obaveštenje, ali ga to nije ni najmanje umirilo.

– Znate - reče mi klonulo, - kad vas kompjuter jednom dohvati, izgubljeni ste. Jednom je šefu protokola u parlamentu kompjuter naredio da izvrši smrtnu kaznu nad svojim sekretarom... Tek je na jedvite jade ministru pravde uspelo da u zadnji čas spasi nesrećnika. Kažem vam, s kompjuterom nema šale.

Predložih mu da odemo u Jerusalim i da lično s njim raščistimo stvar. „Ne zezaj, matori", reći ćemo mu. „Ostavi nas na miru!"

– Do njega se ne može. Previše je zaposlen. To je najzaposleniji kompjuter na svetu. Potreban im je za sve - za izbore, prognozu vremena, horoskope, tumačenje

snova...

Učinio je ipak toliko, bog ga blagoslovio, da je nazvao skladište zaplenjene robe i zamolio šefa da privremeno ne stavlja moj frižider na licitaciju.

Iz obaveštenja koje sam već ujutro dobio brzinom koja nije svojstvena birokratskoj, a koje je glasilo: „Račun o pokriću poreskog dugovanja”, shvatio sam da je moj frižider prodat na licitaciji za 19 funti. Time se moj dug smanjio na 19.993,11 funti, koje sam, kako je u priloženom stajalo, dužan da platim u roku od sedam dana. U slučaju da sam u međuvremenu... i tako dalje...

Seligsona ovog puta nisam odmah našao jer je otišao kod advokata da prenese svoj frižider na ženino ime. Kad se vratio kleo se da više nikada neće, ako se ikada izvuče iz čeljusti tog kompjutera, ni za koga da interveniše a ponajmanje za nekoga ko se zove isto kao i neka reka.

– Slažem se - rekoh. - Ali predložite mi kako da se ja iz toga izvučem.

– Ne znam - odgovori Seligson. - Dogodi se da kompjuter ponekad jednostavno zaboravi na svoje žrtve. Preostaje vam jedino da se nadate.

Rekoh mu da ne verujem u čuda i da želim da sredim stvar odmah tu, na licu mesta.

– U redu, ako baš želite - odgovori Seligson.

Posle dužeg natezanja složismo se da moja dugovanja za opravku luke podelimo u dvanaest mesečnih rata. Dokument s mojim i Seligsonovim potpisom smesta smo poslali u Jerusalim kako bih sačuvao ono što se od moje pokretne imovine još može sačuvati.

– To je najviše što mogu da učinim za Vas - reče mi Seligson. - Možda će oni tamo ipak da nauče da barataju tim kompjuterom.

– Nadajmo se - odgovorih.

Prvi ček u iznosu od 1.665,05 funti stigao je za dva dana zajedno sa Seligsonovom, i opet ušeprtljano napisanom primedbom, da je to prva rata na ime otplate duga u iznosu od 19.993,11 izraelskih funti kojim me Uprava prihoda tereti za izvršenje radova u luci reke Kišon.

Kada sam najboljoj supruzi na svetu saopštio srećnu vest da smo se napokon rešili velike finansijske brige, ona je samo prosiktala da je sramota što nas još varaju i za kamate, jer bismo bilo gde drugde dobili najmanje šest posto.

– Možda - rekoh, - ali nije mi na kraj pameti da preduzmem bilo šta u vezi s tim.

Budućnost pripada kompjuterima. Ako ste se u međuvremenu u to i sami uverili, smatrajte ovu tvrdnju nevažećom.

PAKAO ZVANI KAKAO

Amir, naš crvenokosi tiranin, još od rođenja vrlo slabo jede. Ne voli ni da žvaće, ni da guta.

Iskusne majke savetovale su nam da ga ostavimo na miru dok ne izgladni, to jest da mu ne damo da jede toliko dugo, dok nas na kolenima ne bude molio za zalogaj. I tako smo ga pustili da izgladni, od čega je toliko oslabio da smo mi njega na kolenima molili da uzme zalogaj.

Na kraju smo ga odveli našem najpoznatijem specijalisti, stručnjaku za ishranu male dece. Pre nego što smo uspeli da izustimo i reč, on je samo ovlaš pogledao našeg suvonjavog sinčića i upitao:

– Šta je s njim? Ne jede?

– Ne jede.

– To sam i mislio.

Posle kraćeg pregleda iskusni stručnjak nam saopšti da se tu ne može mnogo učiniti jer jednostavno ima dece koja malo jedu i tome nema pomoći. Bogato smo ga nagradili za stručni savet i od onda, pomireni sa sudbinom, hranimo dete po onoj biblijskoj: u znoju lica svoga ješćeš hleb svoj. Moram da priznam da ni moja žena ni ja nemamo previše strpljenja da moljakamo, podmićujemo, obećavamo, i slično. Na sreću se moj tast u tome pokazao kao izuzetno vešt i spremno je na sebe preuzeo zadatak da natera Amira da jede. Priča mu najmaštovitije priče, a Amir ga sluša otvorenih usta i sasvim zaboravi da ne voli da jede. Ideja je sama po sebi odlična ali nije pravo rešenje!

Jedan od glavnih problema je - kakao. A kakao, kao što znamo, sadrži sve što je potrebno za rast deteta - od vitamina, minerala, ugljenih hidrata pa sve do spanaća. I tako se svako veče dedica povuče s Amirom u dečju sobu da bi posle jednog sata izašao malaksalo drhteći. Ali bi ponosno objavio:

– Popio je pola.

Veliki preokret dogodio se u leto kada je jedno veče dedica izašao iz dečje sobe isto tako drhteći ali ovaj put od uzbuđenja.

– Zamislite, sve je popio!

– Nije moguće? - povikasmo u jedan glas. - Kako ti je to uspelo?

– Predložio sam mu da prevarimo tatu.

– Kako to da prevarite tatu?

– Pa lepo! Rekao sam mu da popije celu šoljicu, pa ćemo onda da je napunimo vodom a tati ćemo reći kako Amir opet nije hteo da popije ni gutljaj. Ti ćeš se naljutiti i zapretiti kako ćeš sam popiti kakao a zatim ćeš otkriti da si naseo.

Meni se, da budem iskren, takav trik čini pomalo primitivnim. Osim toga, ne smatram da je baš pedagoški učiti dete da od oca pravi budalu. Tek na uporno

navaljivanje najbolje supruge na svetu („Ipak je od svega najvažnije da popije kakao!“), pristao sam na igru. Dedica ode u kupatilo, napuni šoljicu nekom odvratnom tečnošću i stavi je pred mene.

– Amir opet nije popio ni gutljaj - reče.

– Ma nije moguće! - povikah kobajagi ljutito.

– Sada mi je stvarno dosta! Ako on neće da popije kakao, popiću ga ja.

Amirove oči su zaiskrile kad sam srknuo gutljaj i odmah ga sa gađenjem ispljunuo.

– Fuj! Šta je to? Kakva je to gadna splačina? B-r-r-r...

– Prešli smo ga, prešli! - likovao je Amir i cičeći od veselja zaigrao oko mene u domorodačkom ritmu. Sve mi je to izgledalo prilično glupo ali - on je popio svoj kakao a, kako reče njegova mati, to je najvažnije od svega.

Sutradan opet sve iznova: dedica nosi šoljicu punu vode, Amir opet nije ništa popio, pa šta taj mali misli, ako neće on, popiću ga ja, fuj, šta je to, grr - brr... ispljunem (jedina stvar koju ne moram da odglumim), prešli smo ga, prešli, domorodački ritam...

I tako iz dana u dan.

Amir je već toliko napredovao u igri da mu ni dedica više nije potreban. Sada već sam dolazi sa šoljicom vode; nečuveno, tako divan kakao, fuj, prešli smo ga, domorodački ritam...

Vremenom sam se već pomalo zabrinuo.

– Slušaj, draga - rekoh ženi. - Nije li ovaj naš dečak malo priglup?

Nikako nisam mogao da dokučim šta se događa u glavi našeg deteta. Zar je moguće da svaki put zaboravi šta je bilo sinoć? Ili možda misli da sam toliko glup da svaki put nasedam na isti štos? Najbolja supruga na svetu gledala je na to, kao i uvek, sa praktične strane: nije važno šta dete misli, važno je da pije kakao.

Jednom sam - da li zbog rasejanosti ili iz podsvesne pobune - prosuo tečnost u slivnik a da je pre toga nisam ni probao niti izgovorio ono čuveno, grrr, brrr, fuj.

Amir se zajapurio i briznuo u plač.

– Ali, tata, pa nisi ni probao!

Sada je meni krv jurnula u glavu. Šta on misli ko sam ja? Budala?

– I ne moram da probam - odbrusih mu. - Svaki kreten zna da je to voda.

– Ti si tata onda lažov - pokunjeno će Amir.

– Zašto si do sada uvek probao?

Aha, znači da je Amiru jasno da je to svako veče samo predstava. Verovatno mu je to već od samog početka jasno. Čemu onda nastavljati?

– Zato što ga to raduje - objasni mi supruga. A sve dok on pije kakao...

Negde najesen Amir je uneo neke male izmene u tekstu, pa, kada bih ga zapitao zašto nije popio kakao, on bi mi odgovorio:

– Nisam ga popio zato što to nije kakao već obična voda...

Pred zimu je počeo da prstom meša vodu pre nego što bi mi je pružio da je

ispljunem. Igra mi se sve više gadila. Već bi mi popodne pripala muka pri pomisli kako će uveče ono malo čudovište prići sa šoljicom bljutave vode. Sva druga deca piju kakao jednostavno zato što deca moraju da piju kakao. Zašto samo moje dete izvodi besne gliste?

Oko Nove godine uradio sam nešto sasvim neočekivano. Ne znam šta mi je bilo ali, kad sam uzeo onu odvratnu šoljicu koju mi je pružio sin i ispio prvi gutljaj, nisam prosuo sadržaj u slivnik već sam ga jednostavno iskapio do kraja, iako je malo nedostajalo da se ugušim.

Amir me je užasnuto i nemo posmatrao. Ali to je bio samo trenutak zatišja pred erupciju, a onda je zaurlao:

– Zašto si popio? Zašto?

– Kako to misliš: zašto? - zapitah osećajući neko neprirodno zadovoljstvo. - Da li si mi sam rekao da nisi popio ni gutljaj jer ti se kakao ne sviđa, je l' tako? A ja sam ti odgovorio da ću onda ja sam da ga popijem pa sam ga, evo, i popio - i šta sada još hoćeš?

Amir me je ošinuo pogledom punim neskrivene mržnje i otišao je pravo u krevet gde je celu noć proplakao.

Napokon je izašlo na videlo da je njemu sve vreme bilo jasno da ja znam kako je u šoljici voda a da se samo pravim da ne znam. Pa čemu onda svake večeri ta glupa komedija? Moja žena je i na to dala jedini mogući odgovor:

– Dete pije kakao a to je važnije od svega.

I tako se igra s kakaom nastavila iz večeri u veče i ja sam na to već skoro prestao da obraćam pažnju. Na kraju krajeva, nisam ja kriv što imam priglupo potomstvo. To je jednostavno nesreća i tu se ništa ne može učiniti. Neki roditelji imaju sreće pa su im deca pametna a drugi, eto, nemaju sreće.

Kad je Amir slavio peti rođendan, dozvolili smo mu da pozove nekoliko drugova. Pošto su se okupili, pozvao ih je u svoju sobu ne zaboravivši ni svoju šoljicu. Uskoro sam pošao da pogledam kako se deca zabavljaju. Kada sam prišao vratima čuo sam svog sina kako govori:

– ... a sada moram u kupatilo da napunim šoljicu vodom.

– Zašto? - upita njegov drug Niki.

– Zato što moj tata tako hoće.

– Zašto?

– Ne znam. To moram da radim svako veče.

A, tako dakle! On, znači misli da je problem u meni, da je meni ta igra potrebna! I on to sve radi meni za volju! Ne, to dete nikako nije glupo - ono je nastrano!

Ujutro sam ga posadio u krilo.

– Slušaj sine - rekoh mu. - Tata hoće da prekinemo tu besmislenu igru. Neko vreme smo se zabavljali, ali sada je već dosadno. Hajde da izmislimo neku novu igru, hoćeš li?

Ovog puta Amir je dve noći plakao a i moja žena je već izgubila strpljenje sa mnom.

– Ako dete prestane još i kakao da pije - opominjala me, - od njega neće ništa da ostane.

I tako se predstava nastavlja. Ponekad me sin, tek da me podseti, zovne iz kupatila:

– Da li si spreman? Evo, dolazim s vodom!

Na to ja preuzimam svoju ulogu.

– Fuj, šta je to... Grrr... brrr... !

Da čovek poludi!

Jednom, kad je Amir zbog boginja morao da leži u krevetu, otišao sam u kupatilo, napunio šoljicu vodom i tamo je prosuo.

– Prešli smo ga! Prešli! - oduševljeno je iz druge sobe vikao moj sin.

U poslednje vreme Amir je našao novu varijaciju na staru temu: dolazi iz kupatila noseći u šoljici vodurinu i sam izgovara moj tekst: „Fuj, šta je to... grrr... brrr..."

Sve mi se više čini da sam u ovoj kući pomalo suvišan. Da od svega nije najvažnije da Amir popije kakao, zaista ne bih znao zašto postojim.

PORAZ ZA ZELENIM STOLOM

Jednom prilikom sam svom sinu Rafiju iz inostranstva doneo stoni fudbal, izvanrednu igračku sličnu onima oko kojih se dugokosa mladež gužva po kafićima. Ta se igračka sastoji od zelene ploče sa po jednim golom na svakom kraju i nekoliko poprečnih šipki na koje su pričvršćene drvene figurice crvenih ili plavih igrača, podjednak broj sa svake strane. Svaka šipka na jednom svom kraju ima dršku. Kad je okrećemo, drveni igrači mogu odgurnuti drvenu loptu prema protivničkom golu. To je zaista sjajna igračka, naročito pogodna da kod deteta, a i kod odraslih, pobudi, razvija i neguje plemeniti takmičarski duh koji će od igrača da stvori pravog sportistu, što na kutiji jasno i piše.

Rafiju se igra svidela na prvi pogled. U početku mi se, priznajem, činilo da pomalo nespretno barata šipkama ali sam vrlo brzo shvatio da on uopšte nema nikakvog talenta za stoni fudbal. Mali doduše dobro crta, množi razlomke napamet kao od šale ali kada treba nešto da se uradi rukama, onda kao da su mu obe leve. Nije stvar u tome što on ne zna da vrti šipke. Vrti ih on, ali mu lopta beži na sve strane samo nikako da odluta u gol. Ja se zbog toga uopšte ne uzbuđujem - mali crta tako divne slike da nastavnik nikako ne može da veruje da mu ih nisam ja nacrtao i sa svojih sedam godina je vrlo bistar, živahan i sasvim normalan dečak.

Nevolja je jedino u tome što mali nespretnjaković ima neodoljivu potrebu da pošto-poto pobedi. Kad god igra sa svojim vršnjacima i od njih doživi poraz, lice mu se zajapuri a niz obraze mu poteku krupne suze. A povrh svega Rafi je još i neobično strastan igrač, čak u tolikoj meri da je drvenim lutkama svog tima dao imena. Tako se svi napadački igrači zovu Pele, golman je Jašin a ostali se zovu Fuhs po najboljem fudbaleru u njegovom razredu.

U poslednje vreme Rafi ne želi više da igra ni sa kim osim sa mnom, što je posledica brojnih poraza koje je na fudbalskom polju doživeo od svojih vršnjaka. To i ne bi bilo tako strašno, kada na vrhuncu plemenitog nadmetanja ne bi počeo da mi dobacuje molećive poglede koji su govorili samo jedno: „Tatice, izgubi! Tatice, molim te izgubi!“ Mislim da to uopšte nije fer od njega. Zašto bih ja, dođavola, izgubio? I ja volim da pobedim kao i svaki normalan čovek. Ako on hoće da pobedi, onda neka se potrudi da bolje igra. U njegovim godinama znao sam da nahvatam punu kutiju leptira i da rastavim svaki budilnik.

Pokušao sam da mu logično objasnim o čemu se radi.

– Slušaj, Rafi - počeo sam, - ja sam veliki a ti si mali, je l’ tako?

– A-ha.

– Šta bi ti mislio o tati koga bi vlastiti sinčić pobedio? Mislio bi da taj tata ne valja.

– A-ha.

– Pa zašto si onda tako nesrećan kada izgubiš?

– Zato što želim da pobedim - jeca Rafi.

Tu se sad umeša majka.

– Pa dozvoli mu, pobogu, da bar jednom pobedi - šapnu mi ona na uvo, - tek toliko da stekne samopouzdanje. Ko zna kakve sve duševne posledice može da navuče ako stalno gubi...

Preduzeo sam, dakle, natčovečanski napor da spasim Rafijevu ličnost. Svaki put kad bi neki od njegovih Pelea uputio loptu prema mom golu, ja bih kulturno pomerio svog golmana u stranu samo da tom svom nespretnom sirotanu omogućim da zavali, dođavola, bar jedan gol. Ali ni slučajno! On stvarno odlično zna da množi razlomke, ali nikada neće da nauči da ubaci drvenu loptu u gol. Zato sam se odlučio na očajnički korak - da dam sebi autogol. Okrenuo sam ručicu svog centarfora, šutnuo loptu... ona je pala na šipku... odbila se i... pravo u njegov gol!

Tek je sada Rafi udario u plač! I ne samo to. U nastupu besa dohvatio je šipke, golove, igrače, loptu i sve pobacao na pod.

– Ne daš mi da pobedim! - vikao je. - Namerno mi ne daš, znam...

Pažljivo sam pokupio ostatke igračke i primetio da su tri moja igrača ostala bez glave.

– Eto, vidiš, razbio si mi napad - rekoh mu s prekorom. - Kako sada da igram? Ni jedan od njih više ne može da pogodi loptu...

– Nema veze - živnu moj potomak. - Igramo dalje!

I zaista, tek što smo opet počeli, Rafi je sve više osvajao teren. Mogao sam da vrtim svoje obezglavljene igrače koliko sam hteo, oni kao da nisu postojali. S druge strane Rafi je krenuo u napad. Fuhs je dodao Peleu, ovaj drugom Peleu, ovaj dalje do Pelea trećeg i napokon - za svaki slučaj malo sam nakrivio sto - lopta je ipak pronašla put do mog gola.

– Ho-ho! - klicao je Rafi pobednički. - Gol! Gol! 1:0 za mene! Pobedio sam te! Živeo pobednik!

Ujutro su svi moji igrači osvanuli odrubljenih glava. Ja sam ih svojeručno odrubio. Učinio bih i više od toga samo da svom prvencu vratim samopouzdanje.

I MAŠINA JE SAMO ČOVEK

Ne znam u čemu je stvar, ali u našoj kući ponekad se događaju čudne stvari. Tako mi jednog dana najbolja supruga na svetu saopšti da moramo da kupimo novu mašinu za pranje rublja jer sadašnja već polako stari.

– Dobro, draga - rekoh. - Idi onda i kupi sebi novu, mlađu mašinu ali pazi, samo jednu, i neka nipošto ne bude jedna od onih besnih, stranih, već neka bude prava domaća mašina.

Pošto je moja žena dušu dala za kupovinu, već je sutradan u našoj kući veselo zujala domaća mašina za pranje veša: mlada, čila i opremljena gomilom sjajnih dugmića. Bila je to ljubav na prvi pogled ili, što će reći, na prvo pranje. Sve operacije je radila sama: pretpranje, pranje, ispiranje, sušenje. Baš kao da je imala ugrađen ljudski mozak.

Eh, a odatle i počinje naša priča.

Drugog dana u podne najbolja supruga na svetu upade iznebuha i sva zbunjena u moju sobu i reče:

– Efraime, ona šeta!

Pošao sam za njom u kupatilo i zaista: dok se centrifuga marljivo okretala, naša mašina se velikim skokovima uputila prema kuhinji. Sustigli smo je na pragu i pritiskom na crveno dugme zaustavili.

Pošto smo pažljivo razmotrili situaciju, otkrili smo da mašina šeta samo onda kada je uključena centrifuga pa kad bubanj od silne brzine okretanja počne da se trese, počne i ona - hop, hop, hop - da poskakuje kao da je pokreće neka unutrašnja sila.

Nama to u stvari, nije smetalo. Nije naša kuća neki zatvor i zašto mašina ne bi šetala po kući - ako joj se to sviđa.

Pokazalo se, međutim, da smo ipak bili previše popustljivi.

Jedne večeri smo odjednom iz hodnika začuli grozan lom. Požurili smo tamo i imali šta da vidimo: Amirov tricikl ležao je smrvljen pod mašinom dok se ova, u ludačkom tempu vrtela oko svoje ose. Amir je, naravno, kao svako dete, plakao i snažno udarao po mašini.

– Fuj, ti nevaljala Džonatan, vidi šta si mi uradila... - vikao je Amir.

Ovde moramo da objasnimo da je Džonatan ime koje smo dali mašini upravo zbog njene gotovo ljudske inteligencije.

Pokušali smo da objasnimo sinčiću da mašina nije to uradila namerno, da je ona samo malo šetala po kući a tricikl joj se, eto, našao na putu pa ga je - hop - nagazila. Amir, međutim, nije imao razumevanja za takvo objašnjenje.

– Ne preostaje ništa drugo - reče moja žena – već da vežemo Džonatan.

Privezala ju je konopcem za slavinu.

Bilo mi je pomalo žao Džonatan ali nisam rekao ni reč. Mašina je bila u

nadležnosti moje supruge i ona je mogla da radi s njom šta hoće. Ipak moram da priznam da sam se obradovao kada smo je ujutro našli priljubljenu uz suprotni zid. Uložila je, jadnica, sve svoje konjske snage i prekinula konopce.

Najbolja supruga na svetu uzela je jači konopac i privezala Džonatan za bojler. Nikada neću zaboraviti lomljavu koja nas je trgla iz sna. Ovog puta je Džonatan iščupala bojler i vukla ga za sobom dok se iz kupatila intenzivno širio miris plina.

Na kraju je moja žena, uvidevši koliko je to čini nesrećnom, odustala od toga da veže Džonatan. Shvatli smo da je ona rođena u nezavisnom i slobodnom Izraelu, da je tako reći Sabra[{2}], i da na nju ne može da se utiče. Skoro da smo bili ponosni na nju. Otada Džonatan obavlja svoje dužnosti uz punu slobodu kretanja.

Jednom je ipak prekardašila i upala u dnevnu sobu baš kad smo imali goste i, naravno, preplašila ih je na mrtvo ime.

– Napolje! - povikala je moja supruga. - Napolje! Vrati se na svoje mesto!

To je bilo malo preterano sa njene strane. Džonatanina inteligencija ipak nije tolika da može da razume ljudski govor. Sigurnije je bilo zaustaviti je pritiskom na dugme, što sam i učinio.

Kada su gosti otišli, ponovo sam je uključio da bih je vratio na mesto. Ona se, međutim, uvređena, nije ni pomakla. Pokrenula se tek pošto smo je nahranili sa nekoliko komada šarenog rublja.

Amir se u međuvremenu pomirio sa Džonatan i u svakoj prilici je zajaše i veselo uzvikuje:

– Điha, điha!

U stvari, osim što voli da tumara naokolo, ne možemo da se požalimo na Džonatan. Ona odlično obavlja svoj posao i pere „sjajno belo“ i uopšte nije probirljiva u pogledu deterdženata. Najbolja supruga na svetu došla je čak na pomisao da bismo mogli da iskoristimo njene izlete. Zašto je, na primer, ne pošaljemo u kupovinu? Rekoh joj da to nikako ne dolazi u obzir. Morali bismo prvo da joj napišemo spisak stvari jer ona ipak ne ume da govori, a ona bi taj spisak mogla da izgubi, ili što je još gore, mogla bi da zaluta i ne bi više znala da se vrati. Zaista se rizik ne isplati, samo zato da bi sebi uštedeli put do prodavnice. S druge opet strane, Džonatan neobično voli da izlazi na ulicu. Jedno veče sam je jedva sprečio da ne ode u komšiluk. Supruga mi reče da su Nikijevi roditelji, koji stanuju preko puta, kupili novu mašinu za pranje rublja, predivnu *italijanku.*

– Misliš li da je moguće da Džonatan...?

Ne bih nikako voleo da mi po kući švrlja tuce malih mašina za pranje rublja. Obratio sam se stoga stručnjaku. Pokazalo se da mu naš problem nije nepoznat.

– Kako da ne - reče nam on, - znam za tu pojavu. Počnu da skaču kad se pokrene centrifuga ali samo onda kad je u bubnju premalo rublja. Tada se poremeti ravnoteža mašine i ona počne da se kreće. Morate je napuniti sa najmanje četiri kilograma

rublja i garantujem vam da će tada vaša mašina biti mirna kao jagnje.

Kod kuće sam zatekao ženu kako okopava baštu i odmah joj saopštio da Džonatan skakuće jer joj je premalo rublja u utrobi. Najbolja supruga na svetu naglo preblede.

– Blagi bože! - povikala je. - A baš sam danas stavila upola manje...

Odjurili smo u kupatilo i zastali kao ukopani. Džonatan je nestala. Zajedno sa kablom. Istrčali smo na ulicu.

– Džonatan! - vikali smo. Džonatan!

Od Džonatan ni traga.

Išao sam od kuće do kuće i raspitivao se kod komšija da li su možda videli jednu jevrejsku mašinu za pranje veša koja žuri ulicom. Svi su odmahivali glavama. Samo je jedan rekao kako mu se čini da je nešto slično malopre video pred poštom. Međutim, kako smo kasnije utvrdili, radilo se o nekom pogrešno adresiranom frižideru.

Pošto sam dugo i uzaludno tragao, vratio sam se potišten kući. Ko zna, možda je pala pod autobus. Džonatan, slobodna kćer industrijske džungle, suočena sa opasnostima velegrada i njegovih nekulturnih vozača! Ili se možda program pranja završio nasred ulice i više ne može da se kreće... Možda stoji nepomična negde usred saobraćajne gužve...

– Našla sam je, tu je - dotrčala mi je žena u susret.

Ispostavilo se da je mala budalica, dok je moja žena plevila baštu, odlutala u hodnik pravo do stepenica za podrum niz koje bi se sigurno i stropoštala, da joj se tog momenta nije istrgnuo kabl iz utičnice, što ju je spasilo sigurne smrti.

– Sad je dosta - odlučno će moja žena. - Skidaj odeću!

Pokupila je po kući svaki komad tkanine koji bi joj dospeo pod ruku i nabila je u sirotu Džonatan skoro pet kila. A ona je crnčila i tiho zujala - mirna kao bubica.

Iz nedelje u nedelju moja žena bi je do vrha punila a ona je samo radila i radila. Srce mi se cepalo od žalosti.

Jednog dana više nisam izdržao.

Zaustavio sam je usred programa i izvukao iz bubnja jedno dve kile rublja. Džonatan je veselo poskočila i uputila se pravo prema svom italijanskom lepotanu preko puta. Opet je brujala i kloparala - kao u stara dobra vremena.

– Hajde, Džonatan, hajde - šapnuo sam joj i pomazio je po leđima.

I Džonatan je odšetala.

ĆUTI I PLIVAJ!

Moj sin stoji na ivici bazena i plače.

– Amire, hajde, uđi u vodu - zovem ga.

– Bojim se.

Već punih pola sata pokušavam da nagovorim svog riđokosog potomka da uđe u vodu da bih ga naučio da pliva ali on se, eto, boji. Od straha plače, za sada doduše još samo tiho ali uskoro će se drati iz sveg glasa, znam ja njega. Pa ipak mu ne zameram. Sećam se kako je moj otac mene učio da plivam i kako sam ja isto tako stajao na ivici bazena i bojao se. Bio je prilično grub prema meni.

Od onda su se vaspitne metode znatno promenile, postale su lukavije. Meni, na primer, ne bi ni na pamet palo da prisiljavam svog sina na nešto za šta on nema volje. Odlučujući korak mora da učini sam kao mladi opao koji prvi put napusti roditeljsko gnezdo i vine se u nebesko prostranstvo. Treba ga samo blago gurnuti - sve ostalo je stvar prirode. Od svega je najvažnije imati strpljenja, razumevanja i ljubavi - najviše ljubavi.

– Gledaj - govorim ja svom ptiću, - uveri se sam. Voda ti je samo do pupka a tata će te držati. Ništa ti se ne može desiti.

– Ali ja se bojim.

– Vidiš, sva deca su u vodi, igraju se, plivaju, smeju se. Samo ti stojiš tu napolju i plačeš. Zašto plačeš?

– Zato što se bojim.

– Zar si ti slabiji i gluplji od druge dece?

– Jesam.

Rekao je to sa dubokim ubeđenjem. Kao zaključak. Osvrnuo sam se oko sebe: drugi roditelji su se smejuljili a čuvar bazena posmatrao me je ispod slamnatog šešira. Zamislio sam brod koji tone. Svi putnici okupili su ee na palubi i disciplinovano, mirno čekali kapetanove instrukcije. Samo se mali, zdepasti, riđokosi čovek gura među žene i decu kako bi se među prvima dočepao čamca za spasavanje. Taj čovek je moj sin koga nisam naučio da pliva...

– Kaži mi čega se bojiš?

– Da se ne udavim.

– Kako možeš da se udaviš u plićaku?

– Mogu ako se bojim.

– Ne možeš čak ni da hoćeš - pokušao sam da mu razumno objasnim. - Specifična težina ljudskog tela manja je od specifične težine vode i zato telo pliva. Evo, pokazaću ti.

Tata se leđima ispruži po površini, mirno leži i pluta na vodi, kad odjednom usred te poučne očigledne obuke neki kreten skoči u bazen i zamalo i tati na glavu. Talas

me zapljusnu, usta mi se napuniše vodom i ja svom svojom specifičnom težinom pođoh na dno. Moj sin briznu u plač trećom brzinom.

Pošto sam nekako isplivao na površinu, pokušao sam da nađem podršku kod čuvara koji nas je ravnodušno posmatrao.

– Kažite, molim vas, ovom mom sinu da li iko može da se udavi u ovom dečjem bazenu?

– Kako da ne - odvrati mi čuvar ispod slamnatog šešira, - Nego šta da može!

Neki drugi otac na mom mestu odavno bi već zgrabio sina i bacio ga u bazen, da, svako bi to učinio, ali ne i ja. Ja volim svog sina iako je kukavica, štaviše upravo ga i volim zato što je takva mala kukavica, tako malen, bespomoćan, izgubljen...

– Hajde, Amire, da se dogovorimo - predložih mu. - Ja te neću ni dirnuti a ti ćeš lepo sam da uđeš u vodu. Uđi samo do kolena. Ako ti se sviđa, ostani u vodi, ako ti se ne sviđa - a ti izađi. Može li tako?

Amir potvrdno klimnu glavom pa, plačući istim tempom, pređe ivicu bazena i nesigurnim koracima ugazi u vodu. Nije mu bila ni do kolena a on je već zaključio da mu se ne sviđa i da ne želi da ostane. Okrenuo se, izašao i nastavio da zavija sve višim glasom, što mu je na čvrstom tlu bilo i mnogo lakše.

– Mama! - urlao je. - Mama!

Čudna je ta dečja potreba da dozivaju majku u svakoj mogućoj prilici pa čak i onda kada ih ta ista mama ganja prutom oko stola.

– Amire - obratih mu se ovaj put strogo, - ili ćeš sada odmah da uđeš u vodu, ili večeras nema ništa od televizije.

Da nisam preterao? Možda sam prestrog prema njemu? On još uvek plače i ne miče se. I obrnuto. Ne miče se i plače li, plače.

– Pogledaj, Amire, kako je to jednostavno - pokušao sam da mu pokažem. - Samo, evo, ovako, ispružiš ruke i brojiš: jedan, dva, tri i...

Sasvim je razumljivo da ne mogu istovremeno da plivam i da brojim. Na kraju krajeva, ja sam pisac a ne učitelj plivanja. Dok ja dahćem i borim se za vazduh, Amira sve više hvata strah. Oko nas se već skupila gomila ljudi željnih zabave. Iskočim iz bazena a Amir se vršiteći iz sve snage dade u bekstvo. Potrčim za njim, uhvatim ga i, držeći ga za kosu, odvučem u bazen. Naučiću ja njega i plivanju i pameti!

– Ma-ma! - urla moj sin. - Ma-ma, bojim se!

Odjednom mi se sve to odnekud učini poznatim. Nije li i mene otac ovako vukao u vodu i nisam li i ja ovako dozivao majku u pomoć? Tako je to u životu, sve se ponavlja! Sukob generacija je neizbežan! Dok deca urlaju, očevi izvlače deblji kraj.

– Neću u vodu! - viče moj sin. - Hoću kod mame!

Držim ga metar iznad vode a on misli da će da se udavi. Ali ja se ne obazirem na njegovo vikanje.

– Jedan, dva, tri! - komandujem. - Plivaj!

Iako je još plakao, on poče da mlatara rukama, što je za početak u redu. Ali s obzirom da ga je ne učim da leti nego da pliva, trebalo bi da ga zagnjurim u vodu. Polako spuštam svog orlića prema površini, on se otima svom snagom, psuje, pokušava da mi se istrgne ali ja sam ipak jači.

– Plivaj! - zagrmeo sam. - Jedan, dva, tri...

Ugrizao me! Ugrizao ruku koja ga hrani, ugrizao rođenog oca koji se sa toliko ljubavi brine o njemu!

Na svu sreću ja sam ipak jači. Obuhvatim mu bokove čeličnim stiskom svojih bedara, uhvatim ga za ruke i napred... i nazad... i jedan... i dva... i tri... plivaće on meni...

– Ne deri se i plivaj!

Jednog dana biće mi zahvalan, Shvatiće da bez moga silnog truda, bez mog anđeoskog strpljenja nikada ne bi proplivao. Jednog dana biće pun ljubavi prema svom ocu.

Za sada od svega toga nema ni govora. Naprotiv, rita se na sve strane, udara me nogama u leđa i urla na sav glas. Lice mu se naboralo od plača, za samo nekoliko minuta ostario je za ceo dan. Zaronio sam ga u bazen. Popio je malo vode. Pa šta onda? Što se mene tiče, može da popije i pola bazena! Tako je i moj deda učio mog oca da pliva. Plivaj, derište jedno! Odavno nisam bio tako van sebe od besa. Plaši se! Čega tu, do đavola, ima da se plaši?

Odjednom preko zvučnika začuh glas čuvara bazena.

– Hej vi tamo! Da, da, vi! Ostavite već jednom to dete na miru! Još ćete ga udaviti!

Eto, kakvi smo mi ljudi. Umesto da pomogne ocu koji se trudi da nauči dete da pliva, umesto da mi pruži ruku ili dobaci pojas za spasavanje, on je na strani rulje koja mi se ruga. Podignem svog orlića i, ne krijući prezir, iznesem ga iz bazena. Zatim elegantnim skokom zaronim ponovo u vodu da bih toj maloj budali pokazao kako se to radi. Ali šta je to? Nikako da uskladim ruke i noge, kao da su se posvađale... Čini mi se kao da tonem,., pa ja *tonem...* U pomoć!... Mama!

– Neverovatno - reče čuvar bazena pošto me je osvestio veštačkim disanjem. - I takav čovek pokušava da nauči dete da pliva.

SAGA O FORSAJTIMA

– Ko je to? - upitao sam. - Da li je to onaj momak koji je Flerinom mužu ukrao knjige?

– Nije, glupane - odvrati mi najbolja supruga na svetu. - To je Vinifredin nećak.

– Od one što je pala s konja?

– Ma ne! Ono je bila Frensis, Džunina majka.

Tako je to bilo svakog petka uveče tokom onih ludih meseci kada se na izraelskoj televiziji prikazivala serija koja je osvojila svet - „Saga o Forsajtima“. Svakog petka sedimo prikovani uz televizor a sa nama i Amir, koji bi već odavno trebalo da bude u krevetu. I svakog petka ja opet zaboravljam ko je ko. Prošli put sam, na primer, sve vreme mislio da je slikar, koji je naslikao onaj akt, sin ledi - ne znam kako se zove - dok mi Amir napokon nije objasnio da je on u stvari nećak starog Džoliona... Ps-sst, tišina!

Mogli bi da im, kao i ličnostima u Dnevniku, titluju imena.

Upravo sada Flerin muž drži govor u Donjem domu a ja se više ne sećam da li je on Irenin sin ili ne i da li je Irena ona koju je Soms pre nekih pet epizoda silovao. Da stvar bude gora, iz sobe u kojoj leži naša novorođena ćerkica Renana, dopiru neki čudni zvuci i dečji plač. Možda se popela na ivicu kolevke i sada izvodi vratolomije? Da nije ispala iz kolevke? Obliva me hladan znoj a ni najboljoj supruzi nije ništa bolje.

– A ko je ovo? - upitah opet. - Je l’ to onaj što se zatreskao u Fler?

Negde u kući zvoni telefon ali mi ne hajemo. Bilo ko da zove usred „Sage o Forsajtima“, taj nije normalan. Pretprošlog petka neko je zvonio na vrata. Čini mi se da je bio poštar s telegramom, koji je punih deset minuta držao prst na zvonu ali nismo mogli da mu otvorimo jer je baš tada Soms imao važnu diskusiju sa Irenom povodom Džunine veridbe, ako se dobro sećam.

– Tišina! - povikao sam prema vratima. - „Forsajti“!

Iz Renanine sobe začuo se tupi pad i glasan plač deteta. Sada sam skoro siguran da je naša sirota devojčica ispala iz kolevke.

– Amire - obrecnuh se na sina. - Hajde, pogledaj šta se desilo. Požuri!

– Ali zašto? - promrmlja moj sin. - Ona je već ionako ispala...

Eto, dokle smo stigli - neka glupa TV-emisija važnija mu je od rođene sestre! Moja žena od brige već lomi prste. Na ekranu se Soms svađa sa nekim mladićem - advokatom, čini mi se.

– Ko je sad ovaj? - upitao sam. - Je l’ to Helenin sin?

– Zaveži!

Iz spavaće sobe dopiru šumovi kao da neko pomera nameštaj. Pršti staklo. Ne, nemoguće! Ovaj advokat ne može biti Helenin sin jer je on poginuo u saobraćajnoj

nesreći. Ili, čekaj, zar to nije onaj Bozini koji je pao pod točkove?

– Sada bih stvarno voleo da znam ko je taj - rekoh. - Nije li to možda Merdžorin brat?

– Ona nema brata - prosikta majka moje dece.

– Osvrni se nadesno.

Čim je završena scena, bacio sam pogled na desnu stranu. Tamo je, tik uz moju fotelju, mirno stajao čovek, sa najlonskom čarapom na glavi i s velikom vrećom na leđima. Neko je upravo u Donjem domu fizički napao Majkla, Flerinog muža.

– Ko je taj što ga udara? - zapita čovek s vrećom na leđima. - Je l' to Vinifredin muž?

– Nemate pojma - odgovorih mu. - Vinifredin muž je već odavno odmaglio sa onom glumicom u Ameriku.

U međuvremenu je Soms opet zapao u nevolju i mladi advokat ga ucenjuje.

– Šta sve neće snaći ovog jadnog čoveka? - uzdisala je moja žena. - Svi su protiv njega.

– Ne treba ga nimalo žaliti - oglasi se sad meni neko sleva. - Setite se samo kako se poneo prema Ireni prve bračne noći. Ko je sad ovo?

– Umuknite!

Sad su tu već dvojica sa vrećama na leđima.

– Sedite - dobacih im. - Ne vidimo od vas.

Oni sedoše na tepih. Moja žena se nagnu ka meni.

– Šta se dešava? - prošaputa. - Ko su ovi?

– Anin brat - odgovori jedan od naših posetilada - i Džonova druga žena. Ps-s-st!

Ona dvojica počeše da se došaptavaju, što nam je prilično išlo na nerve. Žena mi je davala znake da nešto preduzmem ali to sada uopšte nije dolazilo u obzir. Tek kad se na ekranu pojavila neprivlačna i dosadna drugarica sestričine Somsove sestre, iskrao sam se do telefona i pozvao policiju. Morao sam da čekam puna tri minuta dok mi se nije javio neki glas koji mi nestrpljivo reče:

– Narednik je zauzet. Nazovite za pola sata.

– Ali kod mene su u stanu dva provalnika.

– Forsajti su ih zarobili?

– Jesu. Dođite smesta.

– U redu - reče dežurni policajac. - Ko je to?

Rekoh mu svoje ime.

– Nisam mislio na vas - odvrati mi policajac i spusti slušalicu.

Požurio sam nazad ka „Forsajtima“.

– Da li sam mnogo propustio? Je l' ovo Džoli, Holin brat?

– Šta vam je, čoveče, pobogu? - obrecnu se na mene viši provalnik. - Pa Džoli je umro od tifusa već u prvoj epizodi.

– Onda to može biti jedino tata od...

– Ta-ta-ta...

Renana, naša velika devojčica, dopuzala je iz svoje sobe i sada pokušava da mi rasklima fotelju. Napolju, na ulici čuje se policijska sirena. Jedan od provalnika je već napola ustao ali tad se Merdžori, došavši u bolnicu, srela licem u lice sa Fler ispred kreveta onog tipa kome ne znam ime. Napetost je dostigla vrhunac.

Neko nam uporno lupa na vrata.

– Ko je to? - pitam. - Je l’ to onaj koga su hteli da pošalju u Australiju!

– Nije. Ono je bio Irenin očuh. Ps-s-s-t!

Provalili su vrata. Skoro da nismo ni primetili kad su neke uniformisane osobe ušle u sobu i naslonile se na zid iza naših leđa.

– Ko su ovo dvoje? - upita jedan policajac. - Jesu li su to Holin muž i Valova žena?

– Tišina!

Fler je ipak odbila da se pomiri s Merdžori i otišla je da neguje Aninog brata. Nastavak iduće nedelje.

– Mislim da se Fler tu loše ponela - primeti policijski narednik. - Kad joj je već Merdžori prva prišla i ponudila pomirenje, mogla je ipak nad samrtnom posteljom njenog brata da pređe preko svega.

– Ni govora, Merdžori je samo pokušala da je uceni, - reče s vrata provalnik. - A, sem toga, ono nije bio njen brat nego Vikin muž, onaj što je unajmio detektive.

– Brus! - doviknuo sam za njim. - On je još pretprošlog petka otplovio na Daleki istok.

– To je, ako nemaš ništa protiv bio Vilfred, onaj pesnik - ispravi me najbolja supruga na svetu. - Kad ćeš već jednom početi da ih razlikuješ?

I ko mi to kaže? Ona, koja je pre dve epizode ispala prava budala jer je za onog što je prodavao balone pre nego što je krenuo u Burski rat, sve vreme mislila da je Džolion mlađi. I ona će mene da uči ko je ko u „Forsajtima“!

CUCLA CUCI

Naša Renana brzo napreduje. Izašla je već iz pelena, samo što se još nipošto ne odvaja od cucle varalice. Doktor kaže da to ne mora da nas zabrinjava jer navodno sva deca osećaju potrebu za sisom u onom prelaznom dobu između poslednje bočice mleka i prve cigarete. Po njemu, cucla je neka vrsta zamene za majku, mada mi to baš nije sasvim jasno jer, koliko je meni poznato, majke nisu napravljene od ružičaste plastike sa žutom gumenom bradavicom u sredini. Ali nemam ništa protiv ako doktor tako kaže...

Kod Renane je, međutim, problem u tome što ona nema potrebu za bilo kojom cuclom već je privržena jednoj jedinoj, sasvim određenoj cucli po imenu Cuci.

Nama ostalima Cuci izgleda kao i sve ostale cucle varalice, sasvim običan masovni industrijski proizvod, ali Renana neće ni da čuje za bilo koju drugu cuclu. Kad god smo pokušali da joj podvalimo neku drugu, ona bi je smesta ispljunula i počela bi da vrišti, udara nogama i baca sve oko sebe.

– Cuci! - dozivala bi. - Hoću Cuci! Cu-cii-i-i!

Sasvim je razumljivo da je već na prvi „Cuci“ sva čeljad u kući na kolenima u grozničavoj potrazi za izgubljenim blagom. Usklik onog među nama koji je ugledao Cuci za nas je isto što i uzvik: „Kopno“ za Kolumba, jer Renana se tada u momentu umiri i počne zadovoljno da sisa dok mi oko nje padamo od umora.

– Pouzdan znak - kaže doktor, - da detetu nedostaje roditeljska ljubav.

To je čista laž jer mi mnogo volimo našu Renanu sve dok ne urla. A to opet zavisi od Cuci. Dok je Cuci - dotle ima mira. Nema Cuci - nema mira. Uvek kad uveče odemo kod prijatelja, moja žena na svaki telefonski poziv pretrne od straha jer verovatno zove dadilja da nam saopšti da je Cuci ponovo nestala neznano kud, a Renana je svaki čas sve crvenija u licu. Tada smesta uskačemo u automobil i bezglavo jurimo kući ostavljajući za sobom gomilu pregaženih saobraćajaca, da bismo zatekli isprevrtanu kuću i u njoj izbezumljenu dadilju u potrazi za nestalom Cuci.

– Oh, bože - uzdahnula bi s vremena na vreme najbolja supruga na svetu. - Šta ako Cuci jednom zaista nestane...

To je nešto o čemu se uopšte ne usuđujemo da razmišljamo, nešto slično atomskom ratu. Ali, nasuprot tome, intenzivno nas zaokuplja pitanje: kako to da Renana zna da je Cuci baš Cuci.

Jednog dana, dok je Renana spavala, iskrao sam se sa svetom cuclom iz kuće, otišao u apoteku u kojoj smo je i kupili i zatražio sasvim identičnu cuclu, iste boje, iste veličine, čak i iste godine proizvodnje, sluteći da i cucle, kao i vinove loze, imaju bolju i slabiju godinu. Isti apotekar dao mi je istu cuclu, koju sam stavio u isti džep i pošao sam kući istim putem.

Lažna Cuci u luku je odletela u ugao sobe.

– Ovo ne Cuci!

Moja žena misli da razlika nastaje upotrebom i trošenjem jer - s oproštenjem - Cucina gumena bradavica već je pozelenela od truleži. Možda je to ono što cucli daje poseban ukus. Nikad neću moći da zaboravim apotekarevo lice kada sam ga zapitao da li prodaje i polovne cucle. Odlučili smo stoga da sami u improvizovanoj laboratoriji proizvedemo proces truljenja. Kupili smo cijanovodoničnu kiselinu i ostale hemikalije i u rastvor uronili nekoliko probnih cucli sve dok im gumena bradavica nije dobila lepu maslinastu boju. Međutim, s aromom nismo imali sreće. Renana je primetila podvalu čim je oblizala cuclu...

– Jedini izlaz - reče nam doktor, - su kapi za umirenje.

Kupili smo poveću bocu ali ni to nije pomoglo.

Jedne večeri dok smo bili u operi i sedeli u šestom redu, u sredini, usred savršeno odmerenog *pianissima* prišunjao se razvodnik i prošaputao u mrak:

– Pst! Cucla! Pst! Cucla!

Odmah smo znali na koga se to odnosi. Znali smo da je baka nazvala i, ne obazirući se na glasno negodovanje i tihe bolne uzvike naših komšija koji su sedeli do nas, odjurili smo kući gde smo zatekli staru gospođu kako sedeći u fotelji jedva diše. Cuci, koju smo svakog jutra brižljivo polagali u postavljenu korpicu, nestala je bez traga.

Baka je već sve pretražila. Bez uspeha. Mi smo pregledali svaki kutak. Takođe bez uspeha.

– Mora da je ukradena - uzdisala je moja žena.

Prvo smo posumnjali na mlekadžiju koji je navratio predveče da bi se raspitao koliko nam boca mleka treba tokom praznika.

Najbolja supruga na svetu nazvala ga je bez oklevanja usred noći.

– Elizer, da niste možda poneli sa sobom i jednu cuclu?

– Nisam - odgovori Elizer, - nemam običaj da uzimam cucle.

– Bila je u korpici levo od krevetića a sada je tamo nema.

– Žalim slučaj. A što se tiče mleka, ostaju, dakle, dvadeset i tri boce za sredu. Je l’ to u redu?

To je doduše bilo u redu ali ono ostalo baš nije bilo uverljivo. Naša je sumnja rasla. Razmišljali smo već o tome da dalje traganje poverimo nekom detektivu ili možda još bolje vidovnjaku, kad uto moja žena, nervozno preturajući rukama po fotelji, u jednom udubljenju napipa plemenitu cuclu. Kako je tamo dospela, ostalo je zagonetka.

Pitali smo našeg vodoinstalatera da li možda postoji neki Gajgerov brojač ili rašlje ili bilo kakva druga naprava za pronalaženje zagubljenih cucli, a on nam reče da ne postoji, ali bi zato mogli da uzmemo psa tragača, koji je uvežban da otkriva droge; ti

svašta znaju da nanjuše. Neko drugi nam je savetovao da nabavimo sićušan odašiljač, kakav imaju piloti, koji se javlja signalom „bip-bip“ čim pilot iskoči s padobranom. Bila je to dobra ideja - ali kako prikačiti odašiljač na Cuci? Najjednostavnije od svega bilo bi privezati Cuci lancem za krevetac ali se doktor nije složio s tim.

– Dete bi moglo da se uguši - reče. - Pružite joj samo malo više ljubavi.

– Efraime - upozorila me je najbolja supruga na svetu, - mislim da ću da poludim.

Noću su je mučile more. Sanjala je, recimo, da se mravojed prikrao kroz kuhinju, ugrabio Cuci i pobegao s njom u najdublju afričku džunglu, tako da više nikada nije mogla da ga pronađe, tim pre što u stvari nije ni znala kako mravojed izgleda. Takođe joj se prisnilo da je cucla sama pobegla, kao u crtanom na televiziji: hop-hophop, i Cuci preskočila preko zida... Grozno!

A onda smo napokon otkrili mračnu tajnu cucle Cuci.

Veče je počelo uobičajeno: u sedam sati moja žena je prišla novom čeličnom trezoru, stavila ključ u bravu, otvorila ga i izvadila Cuci. Zatim je položila Renanu u krevetac, stavila joj Cuci u usta, izašla i zaključala vrata. Cuci je, naime, u to vreme bila osigurana na 20.000 funti. Neću da kažem da se novcem može nadoknaditi gubitak odvratne, buđavo-zelene cucle, ali ipak...

Nešto me je nateralo da se prikradem vratima i provirim kroz ključaonicu.

– Ženo - pozvah tiho. - Dođi ovamo! Brzo!

Uzdržanog daha smo gledali kroz ključaonicu kako naša mala Renana nečujno silazi s krevetića, prilazi kauču i gura Cuci duboko u procep između jastuka. Potom odgega natrag, uzvere se na krevetac i zaurla iz sve snage...

Odahnuli smo: naše dete je, znači zdravo kao dren, nema komplekse i nije zavisno ni od kakve cucle već prosto uživa da nas muči.

Doktor kaže da je ta pojava česta kod dece njenog doba, čemu je, po svemu sudeći, uzrok nedostatak roditeljske ljubavi.

PROHUJALO KROZ PROZOR

Renana je milo dete. Ima u njoj nešto... teško je odrediti šta je to... ali reklo bi se da ima nečeg... pozitivnog. Da, to je prava reč. Dok druga deca, na primer, trpaju u usta sve čega se domognu ili pak sve izgaze i porazbijaju, Renana se nikada ne služi silom već sve što joj padne u ruke baca preko ograde balkona. Svaki put kad se u podne vratim kući provedem neko vreme skupljajući ispred kuće najrazličitije predmete. Ponekad mi i komšije predusretljivo pomognu pa pokupe knjige, slanike, nalivpera, pepeljare, pribore za jelo, tranzistore, polomljene ploče, cipele, satove, pisaće mašine i razne druge sitnice. Ponekad komšije i same zazvone na vrata noseći pune ruke odbačenih predmeta iz našeg domaćinstva.

– Zašto dajete malom detetu da se igra s tim stvarima? - govore nam.

Kao da joj mi dajemo! Kao da ona sve te predmeta ne može i sama da dohvati! Naša je Renana vrlo napredno dete. Zarez na dovratku je kod poslednjeg merenja njene visine bio već 71 cm iznad tla a nije teško izračunati da s podignutom rukom može da dosegne i 95 cm.

– Efraime - reče mi najbolja supruga na svetu - opasna zona sada je tek nešto ispod jednog metra.

Od tada je naš životni standard sve više rastao.

Munjevitom akcijom smo sve predmete od stakla i porculana premestili na klavir. Evakuisali smo donje police regala za knjige. Izbeglice su našle utočište u višim sferama. Kristalna činija za voće dobila je počasno mesto na ormaru. Cipele su završile među rubljem. Moje rukopise brižljivo smo složili na gomilu u sredini pisaćeg stola da ih Renanine ručice ne bi dohvatile i svrstale u balkonsku literaturu.

Pored sve očinske ljubavi ipak nisam mogao a da joj se zlurado ne narugam.

– He-he! Nema više baci-baci. Gotovo!

Renana je samo stisnula zube i uporno dalje rasla. Dobri stari Darvin lepo nam je objasnio da je žirafa morala da produži vrat da bi dohvatila sočno lišće na vrhovima krošnji. Tako je i naša kćer rasla i rasla da bi je za kratko vreme tek koji centimetar delio od ključa u ormaru.

– Efraime, onog dana kada ona bude dohvatila ključeve, ja se selim iz kuće - saopštila mi je njena majka.

Ona se seli iz kuće kad god nešto krene naopako ali ovog puta skoro da je bila u pravu, jer nam se u bliskoj budućnosti crno pisalo. Oboje smo posebno osetljivi na telefon koji je do nedavno mirno stajao na svom malom ali čvrstom stočiću, ali kojem je jedino visina bila ispod olimpijskog minimuma. Jednog dana Renana je u dokolici dogegala do stočića, zgrabila gajtan, povukla telefon na pod i počela da doziva u razbijenu slušalicu:

– Halo, halo, halo...

Njena majka, koja je upravo planirala podužі razgovor sa svojom prijateljicom, dotrčala je sva besna, prebacila je preko kolena i počela da udara po guzi uzvikujući u ritmu:

– Fuj, fuj, fuj! Telefon ne sme da se dira! Ne telefon! Fuj, fuj, fuj!

Rezultat ove vaspitne mere bio je da Renana nije više zvala „halo, halo, halo", nego „fuj, fuj, fuj". Povećao sam visinu stočića tako što sam mu pod nogare stavio nekoliko tomova enciklopedija od A do V. Kad sam posle nekoliko dana došao kući i spotakao se o tom Aardvark-Barselona, znao sam da telefon više ne radi.

Nad ostacima nekadašnjeg telefona stajala je najbolja supruga na svetu i jecala.

– Ovo je kraj, Efraime - ridala je. - Ona nam vraća istom merom.

Dete je očigledno otkrilo staru mudru strategiju da se klin klinom izbija. Drugim rečima, uzela je nekoliko jastuka, stala na njih i tako povećala svoj visinski domet na 1,40 m.

Životni standard je opet porastao.

Papiri i rukopisi našli su utočište u rezervatu na klaviru. Ključevi su bili okačeni o klinove negde u stratosferi. Pisaća mašina našla se navrh kamina gde joj je isto tako bilo mesto kao i radio-aparatu na zidnom satu.

Uprkos svemu, dečak koga smo plaćali da skuplja predmete koji su izletali kroz balkon, svakih pola sata zvonio nam je na vrata sa punom korpom projektila. Život nam se sve više komplikovao. Kompletno domaćinstvo bilo nam je na klaviru a ako smo hteli da telefoniramo, morali smo da se popnemo na klozetsku dasku.

– Bože dragi - jadikovala je moja žena - kako li će tek biti za koju godinu...

Slutim, i to ne bez razloga, da će se Renana razviti u prvoklasnu košarkašicu.

Jednog dana žena me je dočekala lica bledog kao kreč.

– Efraime - prošaputala je, - ona se vere na stolice...

Dete je po svemu sudeći otkrilo Hegelov zakon postepenog napretka pa ga je u praksi primenila kao stepenasto napredovanje. Prva stepenica bili su joj jastuci, s kojih je napredovala prema kutiji sa šivaćim priborom, odatle na stolicu a sa stolice na naše živce. Standard nam je porastao za još dvadeset centimetara.

Sve što je lomljivo još preostalo u kući, uključujući i moju pisaću mašinu, našlo je mesto na klaviru. Ovu priču, na primer, pišem na visini 1,80 m iznad poda. Istina je da ponekad udarim glavom o plafon ali je vazduh ovde mnogo bolji. Čovek se na sve navikne, a deca se trude da nam te navike obogaćuju. Tako slike, koje su nam ranije visile na zidovima, sada ukrašavaju plafon što nas neodoljivo podseća ne nezaboravni obilazak Sikstinske kapele. Po sobama su s jednog na drugi kraj razapeti konopci sa kojih vise kućne potrepštine. Jedemo u kuhinji na najvišoj polici, tamo gde smo ranije držali poklone sa venčanja. Živimo tako reći u oblacima. Kažu da je to vrlo zdrav način života: nazad na drveće. Postepeno učimo da hodamo po plafonu...

Renana i dalje raste.

Fuj, fuj, fuj!

Sinoć je najbolja supruga na svetu, peglajući negde na gornjim policama, odjednom kriknula i rukom koja je drhtala pokazala nadole.

– Efraime! Pogledaj!

Renana je upravo počela da se penje uz merdevine, polako, oprezno, prečku po prečku.

Meni je prevršilo. Sve je to lepo i divno, ali neke granice ipak postoje. Ne želim da budem pesnik kome je glava neprekidno u oblacima. Zamolio sam ženu da nastavi da piše umesto mene i da mi javi kad Renana bude prestala da raste.

Do tog vremena živeću - prizemljeno.

NADNATUR ŠNICLA

Ova priča ne bi nikada nastala da u restoranu *Martin i Cion* ne služe tako ogromne šnicle. Pravi izazov privrednoj politici naše vlade.

Subotom moja supruga, troje naše dece i ja imamo običaj da ručamo kod *Martina i Ciona* i svaki put pred nas iznesu pet takvih džinovskih šnicli. Prvi put sam pomislio da su se zbunili i dali nam dvostruke porcije ali pokazalo se da je to normalna veličina *maršin-cionistinske* šnicle a ne neka reklama.

Najteže je bilo deci, koja bi posle nekog vremena samo tužno zurila u ogromne ostatke šnicle u tanjiru.

– Mama - jadikovala je Renana - ja ne mogu više.

Čak je i nama odraslima bilo teško, iako su *Martin i Cionove* šnicle neobično ukusne. Ili možda baš zato. Srce nam se cepalo pri pomisli da veću polovinu te divne šnicle moramo tek tako da ostavimo u tanjiru.

Zar baš moramo?

Nije me zato uopšte iznenadilo kad mi je jedne subote, pošto smo klonuli ne smazavši ni pola, najbolja supruga na svetu šapnula:

Zašto ostatak ne bismo poneli kući za večeru?

Zašto ne bismo? Pitanje je samo kako? Ne možemo tek tako da išetamo iz prepunog restorana s komadom šnicle u ruci. Sem toga, još se dobro sećam kako sam jednom zamotao pola viršle sa senfom u papirnatu salvetu i nehajno je strpao u zadnji džep pantalona. Kada sam sledeći put idući kući nešto usput kupio i posegao za džep da platim, umesto novčanika izvukao sam neku odvratnu, lepljivu masu koja mi se cedila po prstima... Ne, tako nešto ne želim ponovo da doživim. Stoga sam odlučio da ništa ne krijumčarimo. Pozvao sam gospodina Ciona.

– Da li biste bili tako ljubazni da nam zamotate ostatke ovih šnicli za našeg psa?

Bila je odlična ideja, priznaćete, da svu krivicu prebacim na našu kuju Maksi. Cion se vratio iz kuhinje s ogromnom plastičnom kesom u ruci i širokim osmehom na licu.

– Dodao sam - reče ljubazno, - još nekoliko kostiju.

Bilo je tu, ako ćemo pravo, bar pet kila slonovskih kostiju a pored toga čitava lepeza iznutrica i raznih otpadaka izvađenih iz kante za đubre. Silno smo mu zahvalili a kod kuće smo istresli odvratni sadržaj kese pred Maksi i brže-bolje pobegli od smrada. Ćudljiva kuja prožderala je sve - osim šnicli.

Poučen iskustvom, sledeće subote primenio sam novu strategiju.

– Hoćete li nam spakovati ove ostatke za psa? - rekoh Cionu. - Samo, molim vas nemojte da dodajete ništa drugo.

Bio sam zadovoljan sobom kako sam to lepo izveo kad se odjednom ona budala Cion usprotivi.

– Zašto? - reče. - U kuhinji imamo tako divnih otpadaka za vaše psetance.

– Vrlo ste ljubazni - odgovorih mu - ali naša Maksi je vrlo razmažena kuja, ne jede ništa drugo osim šnicli.

Na ovom mestu u razgovor se umeša čupavac koji je sedeo za susednim stolom.

– Veoma grešite, moj gospodine, da znate. Hranite jadnu životinju onim što je najštetnije za nju.

Predstavio se kao veterinar i pred prepunim restoranom glasno nam održao predavanje.

– Za pseću probavu nema ništa gore od prženog mesa. Ne bih se uopšte začudio da pas prestane da vam raste. Koje je rase?

– Patuljasti pinč - rekoh pakosno. - A osim toga je kuja.

Okrenuo sam veterinarskom gnjavatoru leđa i rekao Cionu da mi ipak zamota šnicle posebno.

Veterinar je samo odmahivao raščupanom glavom i tužno nas gledao, Cion je nestao u kuhinji i ubrzo se vratio sa šniclama uredno umotanim u novinski hartiju.

– Šta je to? - povikao sam. - Zar nemate plastičnu kesu?

– Ali čemu? - nedužno će Cion.

Zaista, čemu? Kako da tom nesrećniku objasnim da ja ne mogu da jedem šnicle koje su bile umotane u štrajkove i bombaške napade? Vozeći se kući bacili smo novine s šniclama kroz prozor.

Ali ne predajem se ja tako lako. Iduće subote osvanuli smo kod *Martina i Ciona* s našom ličnom, novom novcatom plastičnom kesom. Čupavi veterinar morao je s nemoćnim gnevom da gleda kako nam onaj glupan Cion predaje štetne ostatke šnicli u higijenskoj ambalaži.

Gozba je trajala tri dana i tri noći. Imali smo šniclu za večeru, šniclu za doručak, šniclu za ručak i za još nekoliko obroka. Maksi je ležala na podu i pažljivo posmatrala kako ih trpamo u usta a da sama nije ni zalogaj pipnula.

– Efraime - uzdahnula je najbolja supruga na svetu kad smo sledeće subote ponovo sedeli kod *Martina i Ciona.* - Ja šnicle ne mogu više da vidim a kamo li da jedem.

Govorila nam je svima iz duše, iz duše i želuca. Naručili smo pečenje i to za svaki slučaj kod Martina. Ali se Cion, ta ljubazna budala, nije dao omesti i kad smo završili ručak, doneo nam je plastičnu kesu punu polupojedenih šnicli.

– Za vašu Maksi - reče.

Od tada nas je svake subote mučilo pitanje kako da se oslobodimo neželjenog poklona. Nismo mogli tek tako da se vozimo gradom i da sejemo za sobom mesnate tragove jer bi vrlo brzo u književnom dodatku osvanuo naslov: KIŠON - PISAC ILI MESAR?

Malo-pomalo postali smo fanatični anticionisti. A onda sam na kraju došao na spasonosnu ideju.

– Cione - rekoh mu jedne subote tužnim glasom. - Ne morate nam više ostavljati šnicle. Maksi je uginula.

Oborio sam pogled a Cion mi je u znak saučešća ćutke stegao ruku. Za susednim stolom raščupani veterinar je ustao i povikao:

– Vidite! A ja sam vas lepo opomenuo! Ubili ste nedužnu životinju!

Rafi, naš stariji sin, promrmljao je nešto kako je sirota Maksi podletela pod auto ali time je samo dolio ulje na vatru. Raspoloženje je bilo protiv nas. Pojeli smo na brzinu, išunjali se pognute glave i podvijena repa i odvezli se kući. Osećali smo se kao banda ubica. Uopšte nas ne bi iznenadilo da smo našli Maksi mrtvu pred kućnim pragom. Srećom, veseli lavež kojim nas je dočekala, umirio je našu savest. Sve je opet bilo u redu.

Neko vreme smo živeli srećno i nikakve nam šnicle nisu remetile mir. Tek juče najbolja supruga na svetu sasvim slučajno, usput dobaci:

– Mogli bismo u subotu kod *Maršina i Ciona* na ručak.

– Stvarno - rekoh. - Što da ne? Oni imaju odlične šnicle.

U najgorem slučaju reći ćemo Cionu da smo kupili novog psa.

MARIONETE

Sve je počelo kad je Doron u vrtiću ponosno objavio:

– Gledao sam *Pikoli.*

Ne možemo, svakako, od predškolskog deteta očekivati da potpuno i ispravno izgovori „Teatro dei Pikoli" i da još uz to objasni kako je to slavno italijansko pozorište lutaka. „Pikoli" mu je dovoljno. A očigledno da je bilo dovoljno i onima koji su ga slušali. Iz tog kruga izdvojila se mala devojčica, neobično pametna za svoje godine, a još uz to i prava lepotica, i pritrčala svom ocu.

– Tata, hoću *Pikoli.*

– Ti si još uvek premala za pozorište - odlučno odgovori otac. - Ne dolazi u obzir! Zaboravi to!

Sutra uveče su otac i kći - drugim rečima: pisac ovih redova i njegova kći Renana - otišli u pozorište lutaka.

Na putu ka pozorištu primetio sam da moju kćer neobično privlače daske koje život znače. Kao da je neki prirodni talenat vuče prema pozornici. To mi je i sama saopštila.

– Kada budem velika, igraću u pozorištu.

– Šta ćeš da igraš?

– Preskakaću konopac.

Da li zbog neiskustva u tom mediju ili možda zbog nečeg drugog, tek moja se devojčica preplašila kada se ugasilo svetlo.

– Tata - bojažljivo je prošaputala. - Zašto je mrak?

– U pozorištu je uvek mrak.

– Zašto?

Zato što počinje predstava.

– Ali zašto u mraku?

Kada se s Renanom jednom nađete na koloseku zvanom „zašto" nikada s njega nećete sići osim ako joj ne zaokupite pažnju nečim sasvim drugim, kao recimo: „Gledaj, srce, tata dubi na glavi!" ili „Hoćeš li žvakaću gumu?" Odgajati decu nije ni izdaleka tako lako kao što izgleda. Kako, na primer, objasniti nedoraslom detetu da u pozorištu mora da bude mrak jer tako zahtevaju vizuelni efekti... da je to potrebno i zbog koncentracije... i ne znam zbog čega još sve?

– Renana! - rekoh strogo. - Ćuti ili idemo kući!

Srećom podigla se zavesa; mnoštvo lutaka nestašno je počelo da skakuće po pozornici. Renana ih je gledala razrogačenih očiju.

– Tata, a zašto ove glupe lutke igraju?

– Igraju zato što se raduju kad ih Renana gleda.

– Zašto mi onda to ne kažu, zašto igraju? Dosta igranja, vi glupe lutke! - povika

ona prema pozornici. - Prestanite!
– Tiše! Ne viči!
– Ali zašto igraju?
– Zato što im je to zanimanje. Tata piše priče, Renana pustoši po kući a glumci - igraju.
Tu Renana dosta glasno zapeva pesmicu o tri mala miša. Gledaoci se uskomešaše. Neki su čak dobacivali vrlo nepristojne primedbe o nedoraslim roditeljima koji zaostalu decu vode u pozorište. Renana umalo da nije briznula u plač pa sam brže-bolje pokušao da je umirim.
– Gledaj, dušo! Vidi onu lutku tamo kako skače!
– Nije to lutka - ispravi me Renana. - To je čovek-glumac.
– Ne, to nije čovek, zlato, to je lutka.
– Nije - usprotivi se Renana. - To je čovek-glumac!
– Zar ne vidiš da je drven?
– Drven kao stablo?
– Ne. Drven kao sto.
Ćutanje je potrajalo čitav minut. Već sam se zabrinuo.
– Tata - oglasi se najzad Renana. - A čemu konopci?
– Pomoću njih se lutke pokreću.
– Ne lutke! Ljudi-glumci!
Shvatio sam da nikada neću uspeti da je ubedim pa sam pozvao u pomoć razvodnika.
– Kažite nam, molim vas, da li su to lutke ili glumci?
– Ko kaže da su to lutke? - odgovori ta budala namignuvši mi usput. - To su pravi pravcati glumci!
– Eto, vidiš! - reče Renana.
Ona ionako nije imala neko naročito mišljenje o svom ocu a sada mi je samo trebalo još i ovo s lutkama koje igraju!
– Tata - opet će Renana. - A zašto ja nemam konopce?
– Zato što ti nisi lutka.
– Jesam, jesam! Mama mi uvek govori da sam ja njena lutka.
Renana briznu u plač.
– Ma, jesi lutka, jesi! Ti si slatka mala lutkica - uveravao sam je iz sve snage.
Prestala je da plače tek kad su se na pozornici pojavile životinje koje je odmah počela da proziva.
– Vau, vau. Mijau! Mu-u-u! Kuku-ri-ku!... A šta je ono, tata? - reče i pokaza na neko čudovište koje je bilo nalik na mešanca veverice i vola.
– Zar nije lepa životinja? - rekoh.
– Jeste, ali šta je to?
– To ti je gnu - odgovorih joj očajno.

– A zašto?

Izašao sam iz pozorišta mršaviji za nekoliko kilograma i stariji za nekoliko godina dok je Renana u mom naručju bila puna životne energije.

– Moj tata kaže - objašnjavala je svima unaokolo, - da su ljudi-glumci vezani za konopac da ne bi pobegli.

Svet me je prezrivo gledao kao da kaže: neverovatno je sa koliko sve gluposti neki roditelji pune deci glavu. A policija gleda i ne preduzima ništa.

– Tata - Renana će na kraju, kao zaključak svega, - ja neću da igram u pozorištu.

Da pozorište „Pikoli" ništa drugo nije postiglo, samo zbog ovoga njegovo gostovanje u našoj zemlji nije bilo uzaludno.

KAD BI SVE ŽIVOTINJE SVETA

Moj izdavač je vrlo dobronameran čovek kome piščeva dobrobit leži na srcu.

– Slušajte - poče on jednog dana, - dobro razmislite pre nego što budete započeli novu knjigu, jer su poslednja ispitivanja pokazala da knjige više niko ne čita.

– Malo ste preterali - odvratih mu. - Slučajno poznajem jedan bračni par koji godišnje kupi najmanje dve knjige.

– To vam drage volje verujem - na to će izdavač - ali ne možete od mene očekivati da izdajem knjige za samo jedan bračni par. Nego, baš sam nešto razmišljao, zašto vi ne biste pisali za decu? Zahvaljujući našem zastarelom školstvu, deca su još uvek prisiljena da čitaju knjige.

– Knjige za decu? Što da ne? A šta se sada najbolje prodaje?

– Životinje.

– Odlično. Napisaću, dakle, knjigu o nekoj životinji.

– O kojoj životinji?

– Pa... recimo o jarcu... „Jarac Trbosek”. Šta mislite?

– Hm... to već imamo: „Jarac Živoderac”. Prodali smo osam izdanja. Priča inače nije loša: mali Živoderac pobegne od kuće u fići i, posle mnogo avantura, shvati da je kod kuće ipak najbolje i vraća se Majčici Kozici. Moraćete da se potrudite da smislite nešto originalnije. Domaće životinje smo skoro sve iscrpli.

– A, recimo, medved?

– Baš smo prošle nedelje objavili poslednji nastavak „Medveda Brunda”. Brundo beži od kuće jer na njegovoj planini seku drveće, ali na kraju otkriva da drugde ima još manje drveća i da je kod kuće ipak najbolje. Da, imali smo već - pse, mačke, krave, kamile, miševe, čak i vaške.

– A zebru?

– Imamo. „Zebra pa u rebra”. Šesnaest izdanja.

– Da li i ona beži od kuće?

– Da. U fići. Morate da izmislite nešto novo.

– Dabar?

– Ne budite smešni. Na listi bestselera već mesec dana vodi „Hrabar kao dabar”.

– A slepi miš?

– „Slepi miš Ali Baba i 40 Buba-Švaba”. Glupi slepi mišić beži od kuće...

– U fići?

– Ne. Ali Baba briše u stojadinu.

Moj izdavač uzima katalog.

– Skoro svaka životinja je već upotrebljena – mrmljao je listajući. - Evo, „Oko Sokolovo na Zimskoj olimpijadi ’84”. „Vuk Mandušić, junior”, „Nilski konj Šarac”, koji beži s Nila u Kotare ravne...

– Setio sam se! - uzviknuo sam. - Crvić!
– Dvadeset i tri izdanja - odbrusi mi izdavač. - „Joško Ješka, pecaroš bez smeška”. Ludo. Beži trajektom...
– U fići?
– Na trajektu punom fića!
– Aha. E, onda mi ostaje samo buba.
– „Buba Mara iz Darmara”. Izašlo jesenas. Beži na buvlju pijacu i vraća se na buvlju tržnicu...
– Zmije. Imate li zmije?
– U nedrima ih nosim koliko hoćete. „Kobra Kobar i njegov orkestar”. Kobar se zaljubio u naočarku i otišao iz grupe...
– Kući?
– Ne, ukrali su avion. Ali to je već iz druge knjige. „Vazdušni gusani”.
– A puževi?
– „Muž Puž - u Mulen Ruž”. Puž Muž beži iz svoje kućice u Mulen Ruž, i otkriva da je teško tuđincu siromahu...
– E, šta mogu - uzdahnem ja. - A možda morski sunđer?
– Sjajno! - oduševi se izdavač. - Mislim da to još nije iskorišćeno... Ali morate brzo da pišete jer, ako se pročuje, već će se u knjižarama naći tri nova naslova o morskim sunđerima...
– Ne brinite - kažem ja. - Odmah stavite u katalog: „Sunđer Spužva, zvani Gužva”.
– Bravo!
Odjurio sam kući kao iz topa i za dva dana završio prvi nastavak. Ispalo je sasvim dobro. Sunđer Spužva beži od kuće i zapošljava se kao sunđer u kupatilu hotela, ali se posle bezbrojnih avantura vraća kući. Najbolje je da se vrati u fići. Što je sigurno - sigurno.

OPERACIJA APOLO

– Efraime - reče najbolja supruga na svetu. - Amir opet ima neke bubice u glavi.

Pripreme za maskaradu, koja se kod nas održava za praznik Purim, bile su u punom jeku. Naš stariji sin Rafi opredelio se za gusarsku odeću i bio je njome zadovoljan iako je bila pomalo nalik na uniformu vojne policije. Renana će naravno biti kraljica Estera. Jedino je Amir skrušeno hodao gore-dole po kući natmuren kao olujni oblak. S vremena na vreme besno bi nogom odgurnuo predivnu garderobu koju mu je majka svojeručno pripremila: široke pantalone s resama, čizme s visokom potpeticom, šešir sa širokim obodom, kaiš optočen pozlaćenim dugmadima i - revolver. Ukratko, oprema za pravog pravcatog kauboja ležala je odbačena u nekom uglu, dok je lice našeg mlađeg sina postajalo sve mračnije.

– Šta je, Amire? - najzad smo ga upitali. - Zar ne želiš da budeš kauboj?

– Ne želim da budem kauboj. Hoću da budem astronaut.

To je sasvim razumljivo jer je u poslednjem broju časopisa za decu izašao članak o letu Apola 13 na Mesec.

– Smiri se - rekoh - videćemo šta može da se učini.

– Tako je - pridruži se najbolja supruga na svetu - stvar treba natenane da se razmotri.

Održali smo na brzinu roditeljski sastanak na kome smo zaključili da našem sinu nikako ne možemo da osporimo pravo da bude astronaut ako on to želi, što, ako ćemo pravo, i nije najgora stvar koju dete može da poželi. Odlučili smo se za kompromis.

– Znaš šta, Amire, još ove godine ćeš da budeš kauboj a dogodine ti garantujemo da ćeš biti astronaut.

Odgovor je bio glasan isto koliko i odrečan.

– Neću! Neću! Neću dogodine! Hoću ove godine! Hoću odmah! Sad!

Nije nam preostalo ništa drugo nego da popustimo.

– U redu - pristadoh teška srca. - Bićeš astronaut. Napisaćemo ti na šeširu velikim crvenim slovima „Apolo 13”.

– To je glupo! - zaurla Amir iz sve snage. - Astronaut ne izgleda tako!

– A kako astronaut izgleda?

– Ne znam - jecao je moj riđokosi potomak. - To bi ti trebalo da znaš. Ti si odrastao.

Samo mi je još to trebalo. Zar ti momci nisu mogli malo da pričekaju i da odlete na mesec posle Purima. I zar američka vlada ne bi mogla da ima malo više obzira prema izraelskim roditeljima? Kad bi oni u Kejp Kenediju bar čuli ovo Amirovo urlanje!

– Astro... naut... naut... naut! - zavijao je.

– Dobro, dobro - pokušao sam da ga umirim. - Zalepićemo ti velike brkove.

– Neću glupe brkove! Astronauti nemaju brkove!
– U redu. Onda ćemo da stavimo naočare.
– Nemaju ni naočare.
Moram da priznam da je to prilično neozbiljno od njih. Kako može jedna zrela, odgovorna osoba da leti na Mesec a da nema ni brkove ni naočare ni bilo kakav znak raspoznavanja?
– Setio sam se - kliknuh. - Obući ćeš tatinu žutu pidžamu.
– Neću glupu pidžamu! - vrištalo je dete. - Hoću da budem pravi astronaut!
– Pusti me da završim. Obući ćeš moju žutu pidžamu a na leđa ćemo ti prikačiti propeler. Pravi propeler koji se okreće.
– Neću glupi propeler!
– Hoćeš li da ti pričvrstimo krila?
– Nisam ja glupa ptica! Ja sam astronaut! Naut! Astro! Vi lupate gluposti!
Ako mene pitate, ja mislim da je i to lutanje po svemiru velika glupost!
Dete se sada od besa već bacilo na pod, valja se po tepihu, udara nogama oko sebe i plače sve jače i jače. Samo riđokosa deca znaju tako da urlaju: i ispred i iza i sa strane i bez ijednog predaha. U strahu da mu se pluća ne rasprsnu, morao sam da smislim nešto na brzinu.
– Dobro, dobro, Amire - rekoh mu utešno. - Sada će tata da nazove čiku astronauta i pitaćemo ga šta on obično oblači kada leti na Mesec.
Amir je naglo zaćutao i s puno nade uperio plave oči u mene. Podigao sam slušalicu i okrenuo nasumice jedan broj.
– Halo, da li je to Astronautska komanda? - povikao sam u slušalicu. - Molim vas dežurnog astronauta.
– Koga vi, molim vas, tražite? - pitao je na drugom kraju ženski glas s jakim stranim naglaskom. - Ovo je stan doktora Vajsbergera,
– Halo, Vinstone! - nastavio sam veselo. - Kako je, matori? Drago mi je da to čujem. Znaš, imam jednu molbu za tebe. Moj sinčić Amir hteo bi da zna šta vi sve imate na sebi kada letite na Mesec.
– Ko? - zapanjeno će žena sa stranim naglaskom. - Ovo je stan Vajsberger.
– Pričekaj malo, Vinstone, samo da uzmem olovku - rekoh. - Evo me. Šta, dakle, nosiš?
– Pantalone s resama... čizme s visokom potpeticom... šešir sa širokim obodom...
– Ja ne govori dobra hebrejsko. Govori vi nemačko?
– Naravno... pišem, Vinstone. Optočen kaiš i revolver... Je l’ to sve? Hvala i srećan ti put na Mesec!
– Doktor Vajsberger dođe kući u dvanaest sati.
– Hvala još jednom. I pozdravi predsednika.
Spustio sam slušalicu i snuždena lica pogledao najbolju suprugu na svetu.
– Čula si, eto. I gde sada da pronađemo sve to što astronauti nose?

– Glupog li pitanja! - ponosno će moj glupi sin. - Pa sve je, evo, tu u uglu.

I tako smo, iako u poslednji čas, ipak uspeli da otklonimo katastrofu.

Na kraju još samo mala molba: ako, dragi čitaoci, slučajno negde sretnete malenog riđokosog kauboja, zastanite, molim vas i dobacite što glasnije: „Vidi, pravi astronaut!” Jedan napaćeni otac će vam biti zahvalan.

KOLO, KOLO, NAOKOLO

Stara izreka kaže: lepše je davati nego uzimati. Tako i mi, kad god se u kući nađe neka nepotrebna stvar, kažemo: to može da posluži kao divan poklon. Štaviše, imamo čitavo skladište pripremljenih poklona, uredno složenih i razvrstanih. Uvek kada nam neko nešto poklanja, kažemo: hvala najlepše - a poklon sklonimo. Dečje stvari idu u posebnu fijoku, knjige većeg formata, naročito hebrejski klasici - u fijoku s oznakom „Bar-Mitzvah”[{3}], pocinkovani tanjiri - pod oznaku „Venčanja”, jeftine vaze - pod „Rođendani”, pepeljare nemogućeg izgleda - pod „Useljenja”, i tako dalje.

Jednog dana naš prijatelj Ben-Cion Zigler došao nam je u posetu i doneo mojoj ženi na poklon veliku bombonjeru umotanu u celofan, tako da su se na poklopcu lepo mogle videti naslikane crvene ruže. Bili smo presrećni jer je takva bombonjera prigodan poklon za svaku priliku. Već smo hteli da je stavimo u fijoku pod „Razno”, kad nas je iznenada obuzela želja za nečim slatkim, koju smo mogli da utolimo samo čokoladom. Požudno smo iskidali celofan, otvorili bombonjeru i - ustuknuli. U kutiji je bilo tuce smeđih, tvrdih buđavih kuglica na koje se već bila nahvatala buđ.

– Ovo je apsolutni rekord - reče najbolja supruga na svetu drhteći od besa. - Najstarija čokolada koju sam ikada videla!

Smesta smo s bombonjerom odjurili Zigleru. Pogledao ju je, pocrveneo, pobledeo i, preznojavajući se, objasnio nam je da ju je dobio prošle godine od svog prijatelja Bar-Honiga. Nazvali smo Bar-Honiga i oštrim rečima ga napali. U početku je mucao i nešto petljao a zatim je priznao da ju je dobio kao rođendanski poklon od Glika. Istraživali smo dalje. Glik je bombonjeru dobio pre četiri godine od ženine nećake kad su mu se rodili blizanci. Nećaka se još dobro sećala da ju je dobila od Glasera, Glaser od Štajnera a Štajner - nećete mi verovati - od moje drage tetka Ilke 1960. g. Sada se sećam da se godinu dana ranije tetka Ilka uselila u novi stan i s obzirom da u odgovarajućoj fijoci nismo imali ništa u rezervi, morali smo teška srca da žrtvujemo bombonjeru.

Tako je ta naša kutija prošla zemlju uzduž i popreko, bila na svim mogućim proslavama - da bi se opet vratila u naše ruke i, da je nismo otvorili, možda bi poživela još kojih pedesetak godina pre nego što bi se sasvim raspala.

Moja je pak dužnost da objavim da je bombonjera, koja je u državi Izrael služila kao trajno sredstvo poklanjanja, povučena iz opticaja. Neko će morati da kupi novu. Žalim slučaj.

KOME ZVONE SUDOVI

Ni moja žena ni ja nismo neki zagriženi vernici ali praznici se u našoj kući strogo poštuju. Za vreme praznika, pre svega, ne mora da se radi a osim toga donose prijatnu promenu i u gastronomskom smislu.

Zato je sasvim prirodno što sam pred praznik Seder predložio svojoj ženi da pozovemo naše drage prijatelje Samsona i Dvoru na večeru.

– Tako ćemo najlepše obeležiti praznik u duhu naših predaka - rekoh.

– Zaista? - ledeno primeti najbolja supruga na svetu. - Bilo bi još lepše kad bi oni nas pozvali. Ne pada mi na pamet da spremam gozbu pa da posle satima perem i spremam za gostima. Nego, bolje je da ti kreneš kod njih i kažeš im da bismo ih mi rado pozvali ali da na žalost ne možemo jer... čekaj da razmislim... jer nam se rerna pokvarila ili... još bolje... da se slomilo dugme kojim se uključuje struja i da će tek za desetak dana moći da ga poprave, pa zato oni moraju da pozovu nas...

Pokorio sam se njenoj neoborivoj logici, pošao Samsonu i Dvori i u razgovoru pomenuo da bi bilo zgodno da provedemo zajednički prijatno porodično veče.

Predlog je veselo prihvaćen.

– Sjajno! - kliktala je Dvora. - Divno! Samo, na žalost ovog puta ne možemo kod nas. Naime, pokvarila nam se rerna, to jest slomilo se dugme kojim se uključuje struja a mogu da ga popravim tek za deset dana.

Od zaprepašćenja sam ostao bez reči.

– Doći ćemo, dakle, za Seder kod vas - zaključi Dvora nemilosrdno. - Važi?

– Ne važi - odvratih joj zbunjeno. - Možda zvuči pomalo glupo ali i naša rerna se, eto, pokvarila. Ironija sudbine. Kao da se neko našalio s nama, ali šta se tu može...

Samson i Dvora se nemo pogledaše.

– U poslednje vreme - nastavio sam iz puke neprijatnosti, - sve više se događaju ovakvi kvarovi, i to u celoj zemlji. Možda je neka proizvodna greška.

Nastade duga, napregnuta tišina. Odjednom Dvora promuklo kriknu i predloži da u proslavu uključimo i naše zajedničke prijatelje Botonija i Pirošku.

Dogovorili smo se da pošaljemo dvočlanu (mušku) delegaciju. Samson i ja smesta smo krenuli na zadatak.

– Slušaj, matori - rekoh Botoniju odmah s vrata prijateljski ga tapšući po ramenu, - šta misliš o jednoj zajedničkoj večeri za praznik? Dobra ideja, zar ne?

– Mogli bismo da donesemo električni šporet ako je vaš slučajno u kvaru - doda Samson za svaki slučaj. - Može? Važi?

– Za ime božje - reče Botoni dosta kiselo. - Znači, vi ćete doći kod nas. I moja žena će se sigurno radovati da vas vidi.

– Boto-o-o-oni!

Prodorni ženski glas skoro da nam je probio bubne opne. Botoni ustade i poslušno

ode u pravcu odakle je dopirao glas. Čekali smo ne sluteći ništa dobro.

Kad se vratio, lice mu je imalo odlučniji izraz.

– Kad u stvari ove godine pada Seder? - upita.

– Dan uoči Pashe - požurio sam da odgovorim. - To je jedna od naših najlepših istorijskih tradicija.

– Kakav sam ja kreten! - Botoni se lupi dlanom po čelu. - Sasvim sam zaboravio da tog dana spremamo, čistimo i krečimo stan. Moraćemo da jedemo negde drugde. I to što je moguće dalje odavde. Zbog mirisa.

Samson i ja se zgledasmo. Neverovatno je kakve sve glupe i primitivne izgovore čovek izmisli samo da izbegne svoje verske i društvene obaveze. Nije nam preostalo ništa drugo nego da mu ispričamo našu priču o rernama koje su u kvaru. Botoni nas je napeto slušao.

– U stvari mi smo baš bezobzirni - reče napokon. - Kako smo mogli da zaboravimo na tako divne ljude kao što su Midad i Shulamit? Svakako bi i njih trebalo uključiti.

Srdačno smo zagrlili jedan drugog jer, na kraju krajeva, mi smo stari pajtosi, i krenusmo put Midada i Shulamit da im iznesemo naš plan o zajedničkoj prazničnoj večeri.

Kad su nas čuli, oči su im zasjale. Shulamit je čak od veselja zapljeskala rukama.

– Odlično! Svi ste znači kod nas na večeri!

Pogledali smo je zapanjeno. Svi? Zar svi mi?

Na večeri? Samo tako? Tu nešto nije u redu.

– Samo momenat - rekoh pošto sam se pribrao. - Mislite li vi to na večeru u vašem stanu?

Kakvo je to pitanje?

– A rerna - radi?

– Besprekorno.

Sasvim sam se zbunio. Primetio sam da je Samsona i Botonija uhvatila panika.

– A zidovi? - nije mogao da izdrži Botoni. - Šta je sa zidovima? Zar ne morate da ih krečite?

– Ne glupiraj se - raspoloženo i ljubazno će Midad. - Za praznike ste kod nas, i tačka.

Otišli smo od njih sasvim zbunjeni i ništa nam nije bilo jasno. Samo po sebi se razume da za praznično veče nećemo ići kod njih. Tu ipak nešto nije u redu i mi se ne damo tako lako navesti na tanak led. Niko od nas, ni slučajno! Svi ćemo lepo da ostanemo kod kuće, kao što je u duhu našeg najlepšeg istorijskog običaja i red.

TELEKOMPLIKACIJE

Kad putuje po svetu, izraelski građanin se oseća kao odsečen od svoje zemlje. Ponekad na TV-ekranu uspe da uhvati kartu Sinaja prošaranu tačkastim i isprekidanim linijama, ponegde naleti na prastare izraelske novine a s vremena na vreme dobije pismo od kuće, u kojem obično stoji: „Sledeći put više! I to je sve...

To bi, u stvari, bilo sve da nije - telefona, te praktične, korisne, čarobne naprave koja vas u tren oka spaja s vašim najbližima, najdražima, najvrednijima. To je neprocenjivo! Da, neprocenjivo je prava reč: minut razgovora na relaciji Njujork-Tel Aviv košta čitavih osam dolara.

Pa neka košta šta košta!

Izraelski građanin u svetu duboko udahne, diže telefonsku slušalicu u nekoj ofucanoj hotelskoj sobi, drhtavom rukom okreće brojčanik i napeto sluša kako negde na drugom kraju sveta zvoni telefon. Biće vrlo kratak. Kod kuće je sve u redu? Deca zdrava? Ja dobro. Vratiću se što pre budem mogao. Nemoj da žuriš sa plaćanjem poreza, ima vremena. Šaljem vam poljupce. I to je sve. Kratko i srdačno... najviše tri minuta.

– Halo - začuo se poznati slatki glasić s one strane okeana.

– Ko je tamo?

To je moja devojčica Renana. Srce mi se ispunilo nežnom toplinom.

– Halo, Renana, dušo - proderem se u slušalicu. - Kako si?

– Ko je tamo? - opet će Renana. - Halo.

– Ovde tata.

– Ko?

– Tata, tata ovde. Je l' mama kod kuće?

– A ko je tamo?

– Tata.

– Moj tata?

– Da, ovde tvoj tata. Daj mi mamu, srce!

– Čekaj malo... tata, slušaj tata...

– Slušam.

– Kako si?

– Dobro sam, dobro. Gde je mama?

– Ti si sada u Americi. Zoveš iz Amerike?

– Da, zovem iz Amerike i jako mi se žuri...

– Hoćeš li Amira?

Ako kažem da neću, Amir će da se uvredi.

– Dobro, daj mi ga, ali požuri! Doviđenja, malena!

– Molim?

– Rekao sam doviđenja!
– Ko je tamo?
– Zovi brata!
– Doviđenja, tata!
– Doviđenja, mila, doviđenja!
– Molim?
– Daj mi Amira, dođavola!
– Amire, gde si? Tata te zove, Amire! Ami-re-e!

Prošlo je već debelih sedam minuta. Sedam minuta po osam dolara! Trebalo bi deci zabraniti da telefoniraju. Osam minuta. Gde je sad taj klinac? Amire-e-e!...

– Halo, tata?
– Halo, mali moj, kako si?
– Dobro. Kako si ti?
– Dobro sam. Je l' sve u redu, Amire?
– U redu je.
– Drago mi je.

Pauza. Najvažnije smo iscrpli.

– Tata!
– Molim.
– Renana ima još nešto da ti kaže.

Pred očima mi se ukazala neka vrsta ogromnog taksimetra na kojem brojke zvrndaju besomučnom brzinom... Klik... 360 izraelskih funti... Klik: 396... Klik: 432... Klik.

– Tata, slušaj tata...
– Slušam.
– Juče... juče...
– Šta je bilo juče?
– Juče... čekaj malo! Amire, pusti me da pričam! - Tata, Amir me gura.
– Zovi mi mamu! Brzo!
– Čekaj malo... Juče...
– M-m?
– Juče... znaš, juče... čuješ li me?
– Da, čujem te. Juče, šta se dogodilo juče, juče šta, šta je bilo juče?
– Juče Mošik nije došao u vrtić.
– Gde je mama?
– Molim?
– M-a-m-a!
– Mama nije kod kuće. Tata, slušaj...
– Da, šta je?
– Hoćeš Amira?

– Ne, ne treba mi više. Zbogom, dušo!
– Ko?
– Šaljem ti poljubac!
– Šta?
– P-o-lj-u-b-a-c!
– Juče...
Veza se prekinula. Možda sam nehotice dotakao viljušku telefona. Spuštam slušalicu. Pogled mi je ukočen, srce mi se steglo, krv-mi se ledi. Prokleta sprava veselo zazvoni. Telefonistkinja reče ljupkim glasom:
– To je 166 dolara i 70 centi, g. Kišon.

KIKIRIKI SA SUVIM GROŽĐEM

– Efraime, da li si siguran da je to večera?

– Skoro sam siguran...

Po stoti put već razglabamo isto pitanje.

Gospođa Špigel je nazvala i pozvala nas u sredu uveče u pola devet. Zahvalio sam se na pozivu i rekao da ćemo doći. Od tada ni o čemu drugom ne raspravljamo nego o tom telefonskom pozivu, jer gospođa Špigel nije rekla da nas poziva na večeru ali nije rekla ni da nas ne poziva na večeru.

– Niko ne poziva ljude u pola devet ako ne misli da im da večeru - zaključi moja žena. - Zato mislim da će to ipak biti večera.

Delio sam njeno mišljenje. Ako nemaju nameru da vas nahrane, onda obično kažu „negde posle osam” ili „između osam i devet” - ne kažu „u pola devet”. Nisam doduše siguran da li je gospođa Špigel rekla „tačno u pola devet” ali glas joj je delovao vrlo hranljivo...

– Sad sam već i ja skoro sigurna da nas je pozvala na večeru - reče najbolja supruga na svetu.

Predložio sam da je nazovem kako bih ispipao o čemu se radi ali se moja žena usprotivila.

– To je previše prozirno - reče. - Sem toga dobro poznajem Špigelove. Kad oni pozovu goste, sto je uvek pun.

Već sam u sebi zamislio sto koji se savija pod težinom poslužavnika punih roštilja, ćurana, gusaka, pataka, salata, pečenih krompirića i raznih soseva. Nadam se da neće pre jela da razvežu priču. Za razgovor ima vremena i posle večere.

Slučaj je hteo da u sredu zbog raznih obaveza uopšte nismo stigli da ručamo. Bacili smo u usta tek koji zalogaj. Kada smo stigli kod Špigelovih, atmosfera nije obećavala ništa dobro. Kao prvo, bili smo prvi gosti. Špigelovi još nisu stigli ni da se obuku. Zabrinuto smo se osvrnuli po sobi ali nismo uspeli da zaustavimo pogled ni na čemu konkretnom. Bili su tu: fotelje, garnitura za sedenje i niski sto na kome je stajala činija s kikirikijem, bademima i suvim grožđem, jedna omanja činija s maslinama, tanjir s kockicama sira u koje su bile zabodene plastične čačkalice i široka čaša u kojoj su bili slani štapići. Da nije ipak gospođa Špigel preko telefona umesto pola devet rekla devet i po? A možda uopšte nije pomenula vreme nego se meni to samo učinilo?

– Da li ste za piće?

Gospodin Špigel, vezujući usput kravatu, smešao nam je piće zvano „Džon Kolins”, izvanredno osvežavajuće piće koje se sastoji od trećine konjaka, trećine soda-vode i trećine *Kolinsa.* U svakoj drugoj prilici bi nam ovo piće izuzetno prijalo ali ovaj put su naši želuci očekivali ćurkicu ili nešto slično - u svakom slučaju nešto

konkretno.

Pošto smo nazdravili, domaćin započe razgovor o Sartru. Uzeo sam šaku kikirikija i pokušao da mu objasnim svoje mišljenje o egzistencijalizmu. Ali ubrzo sam shvatio da mi nedostaje materijal. Šta je za odraslog čoveka šaka kikirikija? Posegao sam za maslinama ali ih je moja žena već slistila. Kao i sir. Kad smo načeli razgovor o izborima, preostala su samo još tri zrna suvog grožđa i jedan slani štapić.

– Izvinite - reče gospođa Špigel. - Doneću još.

Ona uze prazne činije i pođe u kuhinju. Pogledali smo krišom za njom ne bismo li kroz odškrinuta vrata ugledali bilo kakav znak kulinarskog obilja, ali ništa od toga. Kuhinja je izgledala kao bolnička soba: bela, čista i - prazna.

U međuvremenu pristigli su još neki gosti – već je bilo prošlo devet sati - a meni je želudac počeo sve glasnije da krči. Skoro da sam u zemlju propao od stida.

Već posle druge činije kikirikija osetio sam mučninu u želucu. Ne, nemam ja u principu ništa protiv kikirikija; to je vrlo ukusna namirnica puna vitamina, proteina i svih tih stvari, ali nikako ne može da zameni ćurana ili jastoga u majonezu.

Osvrnuo sam se oko sebe da vidim šta je s mojom ženom. Po izrazu njenog lica procenio sam da badem i suvo grožđe u njenoj utrobi ratuju s „Džonom Kolinsom”. Navalio sam na sir, progutavši usput jednu plastičnu čačkalidu, i više nisam mogao da se zaustavim. Gospođa Špigel nas je iznenađeno gledala, diskretno razmenila nekoliko reči sa svojim mužem i pošla u kuhinju po nove količine.

Neko je u razgovoru pomenuo kako svaki dan ima sve više nezaposlenih.

– To još nije ništa - primetio sam. - Cela nacija gladuje.

Na svu sreću izgovorio sam to prilično nerazgovetno jer sam imao puna usta slanih štapića. Ali bio sam ljut što mi tu neko jadikuje zbog nezaposlenosti kad istovremeno u ovoj ukusno nameštenoj sobi sede ljudi koji vape za koricom hleba. Činija s kikirikijem ponovo se ispraznila a lica naših domaćina odavala su prve znake panike. Gospođa Špigel preturala je izvesno vreme po ormaru da bi napokon izvukla neke karamele koje smo za tili čas smazali. Već sam pomenuo da od jutra nismo ništa jeli. Zato sada nismo mogli da stanemo. U meni se izgubio i poslednji trag samokontrole. Trpao sam u usta sve što mi je bilo nadohvat ruke. Slani štapići su mi toliko hrskali u ustima da sam skoro ogluveo. Pomalo mi se vrtelo u glavi. Nije ni čudo, jer kad se sve sabere, imao sam u želucu oko dve kile kikirikija, pola maslinovog drveta i okean pun soli. Teškom mukom sam zadržavao napad štucanja. Moja žena, pošto je pojela poslednju karamelu, zurila je u mene tupim, lepljivim pogledom. Kad bih pogledao opustošene činije, skoro da bi mi pozlilo. Imao sam osećaj da ću se raspući. Nisam mogao više ni da pomislim na jelo... samo ne jelo... nikad više jelo...

– Gospodo, izvolite, pređite ovamo!

Gospođa Špigel širom je otvorila vrata susedne sobe. Ugledali smo dug sto prekriven belim stolnjakom a na njemu... o, ne... ne... ćuran, čorba od pečuraka, prženi krompirići, špargle, salate, sosevi...

MOJE ZLATO SPAVA

Ima dece koju nikakva sila ne može da natera da na vreme pođu u krevet. Naš Amir srećom ne spada u takve. On leže tačno kao sat. Takvo dete je pravo blago! U pola devet, ni minut pre ili kasnije, on ide na spavanje a ustaje u sedam ujutro svež kao ružica, tačno po savetu lekara i po želji roditelja. Sve je samo stvar discipline.

Sav taj pedagoški uspeh ima samo jednu zvrčku: sve to uopšte nije istina. Ja naime lažem, lažem kao i svi roditelji. Amir u stvari leže između 23 sata i 30 minuta i 2 sata i 15 minuta, što zavisi od zvezda na nebu i od TV programa, a ujutro jedva četvoronoške izbaulja iz kreveta. Nedeljom i praznicima uopšte ne ustaje.

Mali se, istina, ne protivi da legne u 8 sati i 30 minuta kao što lekari preporučuju. Tačno u to vreme oblači pidžamu i leže u krevet, čak poželi roditeljima laku noć. Tek posle nekog vremena - recimo minut, minut i po - on ponovo ustaje da bi oprao zube. Zatim hoće nešto da popije, onda mora da piški, onda vrši pregled torbe da nije nešto zaboravio, onda opet nešto popije, usput pogleda crtani na televiziji, zatim se malo poigra sa psom, pa opet ide da piški, onda neko vreme u bašti posmatra puževe, posle toga gleda jordanski TV-program a onda kreće u kaznenu ekspediciju tražeći po kuhinji nešto slatko. I tako sve do 2 sata i 15 minuta kada je vreme za spavanje.

Naravno da takav način života ostavlja tragove. Amir je bled, skoro proziran, s velikim tamnim krugovima oko očiju pa liči na duha sa naočarima. Učitelj nam se žali da ponekad usred časa zaspi i padne pod klupu. Preporučuje psihoterapiju. Pitao je takođe kada Amir ide na spavanje. Odgovorili smo mu: tačno v pola devet.

Dugo nas je mučila pomisao da sva ostala deca u našem komšiluku idu na vreme na spavanje kao ona mala Avital, Gidonova ćerkica. Gidon je u svojoj porodici zaveo apsolutnu poslušnost i čeličnu disciššnu - on je gazda u kući i tu nema diskusije. Avital ide u krevet tačno u 20 sati i 45 minuta. Sami smo se u to uverili kad smo jedno veče bili kod njih u gostima. U 20 sati i 44 minuta Gidon je bacio pogled na sat i samo mirno i kratko rekao:

– Tali. U krevet.

Ni reči više. To je bilo sasvim dovoljno. Tali je ustala, poželela nam svima laku noć i otrupkala u svoju sobu bez komentara. To se zove disciplina! Najbolja supruga na svetu i ja umirali smo od stida u našim foteljama, pri pomisli da u isto vreme naš sin Amir luta kod kuće polumračnim sobama kao Hamlet u Helsingeru. Stideli smo se tako sve do dva sata posle ponoći. U dva sata ujutro otvorila su se vrata i na pragu je stajala mala poslušna Avital, sasvim budna, držeći u ruci svežanj novina.

– A gde je nedeljni prilog? - upitala je.

Sad je došao red na Gidona da umire od stida. Otada svim našim gostima pričamo da naša deca tačno u minut idu u krevet.

U stvari mi vrlo dobro znamo šta je dovelo do toga da Amir ne može da zaspi na

vreme. On se zarazio virusom nesanice za vreme šestodnevnog rata kad je radio cele noći javljao vesti sa fronta a mi nismo imali srca da ga oteramo u krevet. Tu pedagošku nesmotrenost plaćamo sada tako što ga puštamo da celu noć luta, pere zube, piški, igra se s psom, posmatra puževe i slično.

Jednom sam zatekao Amira oko 3 sata noću u kuhinji kako pokušava da prokrijumčari bocu koka-kole ispod ruke.

– Zašto ne spavaš, sine? - upitao sam ga.

– Zato što mi je dosadno da spavam - glasio je prilično neočekivan odgovor.

Pokušao sam da mu navedem primer mnogih životinja koje ležu sa suncem i ustaju sa suncem, na šta mi on odvrati primerom sove koja mu je ideal još od mladosti, što će reći od prekjuče. Razmišljao sam da li bi bilo najbolje da ga dobro izudaram po guzi, ali se najbolja supruga na svetu usprotivila tome jer ne može da podnese da joj tučem decu. Nije mi preostalo ništa drugo nego da ga oštrim tonom oteram u krevet. Amir je poslušno otišao i do tri sata rešavao ukrštene reči.

Obratili smo se psihoterapeutu koji nas je odmah upozorio da ništa ne pokušavamo na silu jer bi to moglo da se odrazi na njegov duševni život.

– Priroda će se sama pobrinuti ako joj za to damo priliku - reče nam.

Dali smo prirodi priliku ali ona je nije iskoristila. Kad sam jednom u pola četiri ujutro zatekao Amira da kredom u boji crta avione po zidovima, toliko sam se razbesneo da sam smesta nazvao popustljivog psihoterapeuta.

S druge strane javio mi se umilni dečji glasić:

– Tata spava.

Spas je došao za praznik Pashe, kad školarci imaju raspust.

Nije se dogodilo odjednom. Prvog dana školskih praznika Amir je ostao budan do 3 sata i 45 minuta a drugog dana nije sklopio oka sve do 4 sata i 20 minuta. I nama je njegov burni noćni život poremetio san jer, svakako, nismo mogli da ležimo i mirno brojimo ovce dok naše vlastito jagnješce luduje po kući.

Iz dana u dan je bilo sve gore. Amir je sve duže ostajao budan. Najbolja supruga na svetu htela je da ga dobro izdeveta po dupetu ali sam se ja tome usprotivio s obzirom da ne mogu da dopustim da mi ona tuče decu.

Jedne besane noći odjednom joj je sinula spasonosna ideja.

– Efraime - reče i uspravi se u krevetu. - Koliko je sati?

– Pet i deset - zevnuh.

– Efraime, ja mislim da Amirovo vrene za spavanje više ne možemo da pomerimo unazad. Zašto ga onda ne bismo pomerili unapred?

Na prvi pogled je njena zamisao zvučala prilično revolucionarno ali se kasnije pokazala kao vaspitno vrlo mudra. Dali smo njegovim crvenilom oivičenim očima punu slobodu. Štaviše, podsticali smo ga da uopšte ne spava.

– Idi u krevet kad hoćeš. Tako je za tebe najbolje.

Pokazalo se da je naš sin bio vrlo voljan da sarađuje, a evo i rezultata te saradnje:

Trećeg dana zaspao je u 5 sati i 30 minuta i probudio se iza podneva.

Osmog dana spavao je od 9 sati i 50 minuta do 18 sati i 30 minuta.

Trinaestog dana legao je u 15 sati i 30 minuta i probudio se sav oran u ponoć.

Šesnaestog dana zaspao je u šest popodne a ustao s prvim petlima.

Poslednjeg, dvadeset prvog dana školskog raspusta, Amir je prevazišao samog sebe. Zaspao je tačno u 20 sati i 30 minuta i probudio se tačno u 7 sati, baš onako kako lekari preporučuju. Na tome je i ostalo. Naš sin tako uredno leže i ustaje da po njemu možete da podešavate satove. Osim ako ne lažemo, kao i svi roditelji.

RAJA IZ TURISTIČKOG RAJA

Vlaga. Vlaga u vazduhu. Žegu još čovek i može da podnese - ali vlagu nikako! Vlaga tera Izraelca u severne predele zemlje. Pet dana on se znoji, dahće, puzi, uskim, sparnim ulicama Tel Aviva i jedina pomisao koja ga još održava u životu jeste nada da će za vikend da se osveži na obali Tiberijskog jezera.

Rezervisali smo dvokrevetnu sobu u najvećem hotelu na jezeru i jedva dočekali kraj nedelje. Stigli smo tamo puni nade. Već sam pogled na hotel, na luksuz i komfor koji nudi, uključujući i uređaje za klimatizaciju, ispunio nas je neizrecivim osećanjem zadovoljstva.

Hladan vazduh, po kome je ovo mesto poznato, prostrujao je prema nama već pri susretu sa šefom recepcije.

– Iskreno žalim i izvinjavam se - izvinjavao se, - ali upravo su nam se najavili učesnici Međunarodnog sajma vina, koji je danas zatvoren i zbog toga, na žalost, nemam na raspolaganju ni jednu sobu osim možda bednog sobička u starom krilu zgrade. A i taj biste morali sutra dobrovoljno da napustite, jer bismo u protivnom bili prisiljeni da vas na silu izbacimo. Uveren sam, gospodine, da imate razumevanja za naše poteškoće.

– Ne, nemam razumevanja i protestujem - odbrusih mu. - Moj novac je vredan isto kao i njihov.

– Ali, molim vas, nije u pitanju novac. Naš patriotizam nalaže da im boravak učinimo prijatnijim. Oni, sem toga, daju i veće napojnice. Molim vas, gospodine i gospođo, gubite se, i to što je pre moguće.

Požurili smo brže-bolje u staro krilo zgrade kako ne bismo dalje izazivali pravedan gnev šefa recepcije jer, na kraju krajeva, šef recepcije nije bilo ko već - šef recepcije.

Naš je sobičak bio pomalo mračan i zagušljiv ali još uvek dovoljno dobar za domaće goste. Ispraznili smo kofere, obukli odeću za kupanje i veselim koracima pošli prema jezeru.

Upravnik hotela preprečio nam je put.

– Kako vam pada na pamet da ovako obučeni šetate okolo? Svakog časa mogu da naiđu turisti. Nazad u sobu!

Kad smo stigli pred našu sobu, tamo je već stajao hotelski službenik koji nam je saopštio da su se osim vinara najavili još i učesnici takmičenja u gađanju glinenih golubova sa Malte. Kofere su nam već odneli u neku podrumsku prostoriju tik do kotlarnice.

– Možete tamo da se zadržite do jedanaest sati - reče nam službenik, koji je u dnu duše ipak bio dobar čovek, - ali nemojte da upotrebljavate toplu vodu. Trebaće turistima.

Pomalo smo već naučili da se krišom krećemo, uglavnom šunjajući se uz zidove.

Obuzeo nas je duboki osećaj manje vrednosti.

– Misliš da bi mogli i da nas javno išibaju ako još ostanemo ovde? - šapnula mi je hrabra saputnica moje zle sudbine.

Umirio sam je objasnivši joj da nam ne preti nikakva neposredna fizička opasnost sve dok se budemo pridržavali naredbi viših organa.

Jednom smo ugledali hotelskog službenika kako sa devetokrakim bičem u ruci patrolira po jevrejskom getu hotela i vešto mu umakli.

Posle ručka smo imali nameru da malo prilegnemo kad nas je prenula tutnjava motorizovane kolone. Provirili smo kroz pukotinu u zidu: stiglo je desetak velikih luksuznih autobusa a u svakom po jedan kongres. Za svaki slučaj nazvao sam recepciju.

– Da li imate još mesta ispod kotlarnice?

– Slučajno imamo.

Osim što su nam smetali slepi miševi, naš novi zatvor i nije bio tako loš. Hranu su nam doturali kroz podrumski prozorčić. Za svaki slučaj pošli smo na spavanje obučeni.

Nešto pre ponoći zaista je stiglo još nekoliko autobusa sa turistima. Opet su nam dodelili novo boravište, ovog puta mali splav na jezeru. Imali smo sreće jer je bio skoro nov. Domoroci sa manje sreće morali su da se zadovolje sa nekoliko dasaka. Troje ih se tokom noći udavilo. Hvala bogu, turisti nisu ništa primetili.

KO PITA, NE SKITA

– Tata!

Tako me obično oslovljavaju moja deca. Ovog puta to je bio Amir. Stajao je na vratima moje radne sobe.

– Tata - reče mi moje plavooko, riđokoso drugorođeno dete, - da li je istina da se Zemlja okreće oko Sunca?

– Naravno da je istina - odgovara tata.

– Kako znaš?

Eto, tu smo. To je najverovatnije posledica onih svemirskih letova. Naše dete je na putu da osvoji Sunčev sistem. E pa, srećno ti bilo, dečače!

– Svako to zna - strpljivo mu objašnjavam. - To smo učili u školi.

– Šta ste učili u školi?

Mozak mi je zatajio. Šta smo mi to u stvari učili? Jedino čega se još iz nauke o svetovima sećam jeste to da je profesor fizike nosio indijansku kravatu i da je zatvorenih očiju znao minute i minute da priča bez prekida. Imao je isturene prednje zube. Čini mi se da smo ga zvali „konj", ali nisam siguran. Moraću jednom to da proverim.

– Da li me čuješ, otkud znaš? - ponovo će Amir.

– Ne pitaj gluposti! - prekorim sina. - Ima na stotine dokaza. Sem toga, kad bi se Sunce okretalo oko Zemlje, onda ne bismo imali Sunčev sistem nego Zemljin sistem.

Nisam ga baš uverio. Moraću da mu pružim neke opipljive dokaze, pre nego što sam dođe na neke lude ideje. Ne smemo da smetnemo s uma da je on riđokos...

– Gledaj - rekoh mu i uzeh sa stola gumicu za brisanje. - Zamislimo da je to Mesec a da je ova kutija sa ekserčićima Zemlja...

Stona lampa je svakako bila Sunce. Tatica zatim graciozno poče da vrti gumicu i ekserčiće oko lampe, polako, lagano, vrtimo, vrtimo...

– Da li vidiš senku, glupavko? Kad se gumica nađe između ekserčića i lampe, ekserčići su u senci...

– Aha - Amir he prilično nepoverljivo, - Ali oni će ostati u senci i ako umesto gumice vrtiš lampu...

Neverovatno kako su današnja deca glupa!

– Mućni malo glavom! - viknuh. - Kad bi se lampa vrtela, onda bi senka padala samo na jednu stranu.

A nije pala senka već kutija sa ekserčićima, koji su se, valjda usled delovanja centrifugalne sile, rasuli na sve strane, đavo ih odneo!

– Klipane!

Sagnuo sam se da ih pokupim, kad mi pogled pade na Amirove čarape. Jedna je opet visila preko cipele. Još nisam video tako neuredno dete!

– Opet izgledaš kao bitanga!

Dok sam puzeći po podu skupljao ekserčiće i svaki čas se nabadao na poneki od njih, pokušao sam da se prisetim Galileja koji je celu tu priču o Suncu izneo na dvoru... nekog tamo kralja. Znam, jer sam gledao predstavu u pozorištu. Zvala se „Si muove" ili tako nekako. Dobra predstava, sa odličnim glumcima. Sećam se još da je na pozornici bilo mnogo stubova. Ali šta mi sad to pomaže? Pogledao sam kroz prozor prema nebu ne bih li tamo ugledao da se nešto kreće. Ali napolju je padala kiša.

Poslao sam sina u njegovu sobu i preporučio mu da malo razmisli o svojim glupim pitanjima. Amir je uvređeno otišao.

Čim se udaljio, dograbio sam enciklopediju i počeo užurbano da prelistavam... Kolumbo... Kopenhagen... Kopernik, Nikola, poljski astronom (1473-1543). Raspisali se o njemu na više od pola strane ali nigde ni reči o tome šta se u stvari oko čega okreće i zašto. Izgleda da se ni izdavači enciklopedije više ne sećaju onoga što su učili u školi.

Pošao sam kod sina u sobu i očinski mu stavio ruku na rame.

– Da li je sada sve u redu, sine?

– Nije - odvrati derište. - Ti nemaš pojma!

Ko nema pojma? Zar ***ja*** da nemam pojma? Bezobraznik, kako se samo usuđuje?

Podigao sam glas pokušavajući da navedem reči glumca u onoj predstavi.

– Seti se samo šta je Galileo rekao svojim sudijama: ipak se kreće.

– U redu, kreće se - reče moj sin, - ali se ne kreće oko Sunca.

– Nego oko čega? Oko mog nosa?

Počeo sam da se preznojavam. U pitanju je bio moj očinski ugled.

– Čekaj malo! Telefon! - viknuo sam i brže-bolje istrčao iz sobe.

Iz najtamnijeg ugla svoje radne sobe krišom sam nazvao prijatelja Bruna koji je biohemičar ili nešto tome slično.

– Slušaj - prošaputao sam u slušalicu, - kako mi znamo da se Zemlja okreće oko Sunca?

Neko vreme je ćutao a onda me šapatom upitao zašto ja šapućem. Rekoh mu da sam promukao i ponovih pitanje.

– Pa to smo učili u školi - mucao je taj nazovi hemičar. - Ako se ne varam, to dokazuju godišnja doba... naročito leto...

– Pa što ne kažeš - posprdno sam mu se nasmejao. - Godišnja doba ostala bi i onda kada bi se lampa vrtela a kutija sa ekserčićima stajala na mestu.

Nazvao sam prijateljicu Doli, koja je nekad studirala pravo. Ona se stvarno setila da su na času fizike učili o nekom „Fukoovom klatnu" koje su, koliko ona zna, spustili niz neki crkveni toranj a ono je na pesku ostavljalo trag...

Sada pomalo počinjem da shvatam inkviziciju! Pa toj drskoj deci ni jedno pravilo

nije sveto i nastoje na svakom koraku da osramote starije. Odakle znam da se Zemlja okreće oko Sunca? Znam i tačka! Osećam to u kostima, osećam celim svojim telom.

Slomljeno sam se dovukao do pisaćeg stola da nastavim da radim. Gde li je samo nestala gumica za brisanje?

– Tata!

Riđokoso čudovište je opet na vratima.

– Dakle, šta se onda okreće?

Odjednom osetih strašan umor. Glava me boli. Ne može čovek celog života da se bori protiv nekoga a naročito ne protiv svoje dece.

– Sve se okreće, sine - mrmljao sam. - Sve se okreće...

– Ti znači misliš da se Sunce okreće.

– Oko toga se još uvek prepiru. Ali u današnje vreme sve je moguće.

Pogledao sam ga i zaurlao.

– Navuci već jednom te čarape!

ZALEPI BLIŽNJEG SVOG

Kažu da je detinjstvo srećno doba. I jeste - ali za koga? Pre sam mislio da je to za trgovce dečjim igračkama, ali sada sam uveren da je detinjstvo srećno doba za gospodina Friša. Evo zašto...

Pre nekoliko meseci nepoznati genije je otkrio da deca kupuju slikovnice samo ako u njih mogu da zalepe sličice a da s ostatkom lepka premažu nameštaj i tepihe. Rezultat tog otkrića je album od četrdeset i šest strana „Čuda sveta”. Na svakoj ima mesta za devet sličica u boji, koje možete da kupite na uglu kod gospođe Friš.

Album je vrlo poučan, sa slikama skoro svih svetskih čudesa, živih i mrtvih, od Sunčevog sistema do praistorijskih nemani i od piramida do savremenih štamparskih mašina koje izbacuju 100.000 sličica za minut.

Te mašine rade dvadeset i četiri časa dnevno.

Te mašine rade za mog sina Amira.

Glavni trik ove nove vaspitne metode je u tome što kod gospođe Friš možete da kupite sličice samo u zatvorenoj kesici tako da dete, pre nego što nađe lava koji mu nedostaje u albumu, mora da kupi čitavu gomilu drugih mačaka - u džaku. To je, naravno, prava katastrofa za kućni budžet ali, sa druge strane, razmenjivanjem sličica dete razvija zdravi smisao za kasnije berzanske transakcije.

Amir na tom polju pokazuje izuzetan talenat. On uvek dobije lavlji deo lavova. Za poslednjih nekoliko meseci uložio je u sličice ceo svoj džeparac. U njegovoj sobi možete do kolena gaziti po čudesima ovog sveta. Ni jednu fioku u kući ne možete da otvorite a da iz nje ne iskoči barem desetak brontosaurusa.

– Sine - zapitao sam ga jednom - album ti je već tako pun da više ni jedna sličica ne može da stane u njega. Zašto ih onda još kupuješ?

– Za svaki slučaj.

Jedino što mogu da kažem u njegovu odbranu jeste činjenica da on pojma nema šta to u stvari lepi u album, s obzirom da on uopšte ne čita priloženi tekst. O centrifugalnoj sili zna, na primer, samo to da mu je njegov prijatelj Niki za to dao dve ribe sabljarke i dva „boinga”. Čista prevara!

Osim toga, on i krade.

Otkrio sam to jedno popodne kad sam prilegao da malo odspavam. Slučajno sam otvorio jedno oko i uhvatio svog riđokosog dečaka kako zavlači ruku u džep mojih pantalona.

– Hej! - sasvim sam se razbudio. - Šta to radiš?

– Tražim novac - potvrdi on činjenično stanje. - Nikiju treba buljooka štuka.

– A zašto Niki onda ne krade novac od svog oca?

– Ne može jer se njegov tata ljuti.

Vrlo razborito, nema šta!

Razgovarao sam sa majkom prestupnika i zaključili smo da moramo da se konsultujemo sa učiteljicom. Ona je sazvala sastanak svih roditelja čija deca sakupljaju sličice. Bio je to najverovatnije najmasovniji roditeljski sastanak u istoriji našeg školstva.

Prema proceni nastavničkog veća, broj sličica u opticaju među učenicima kreće se između tri i četiri miliona po odeljenju.

– Možda bi trebalo - predložila je Amirova učiteljica - da upozorimo poreske organe na veliki profit koji ostvaruju izdavači tih albuma, što bi dovelo do pada proizvodnje.

Njen predlog nije prošao. Očigledno je i među pomenutim roditeljima bilo izdavača tih albuma.

U svom prilogu diskusiji spomenuo sam da je moj sin počeo da krade, što je u sali izazvalo samo podsmeh.

Moj sin je prošle nedelje izveo oružanu pljačku - izjavio je jedan otac potišteno. - Napao je nožem svog dedu samo zato što ovaj nije hteo da mu da pare za mastodonta.

Nekolicina roditelja predložilo je bojkot industrije papira, drugi opet zabranu prodaje lepka. Jedan otac, neki gospodin Friš, nabaci da bismo mogli da primenimo „dansku metodu“ koja se pokazala vrlo uspešnom u borbi protiv pornografije: preplaviti tržište sličicama sve dok ih se deca ne zasite. Taj predlog je i prihvaćen.

Sutradan sam kupio kod gospođe Friš celu korpu sličica, među kojima „Kulturu Asteka“ i „Leonardovu prvu letelicu”.

Amir je po kratkom postupku ispraznio korpu i za tili čas napunio sličicama sve donje fioke ormara. Držao se donjih fioka zato što je nekoliko dana pre naša kućna pomoćnica ostala živa zakopana pod bujicom svetskih čudesa kada je otvorila gornju fioku kuhinjskog ormara. Danska metoda, izgleda, ipak nije bila efikasna: koliko god da sam mu sličica donosio, on bi nanovo pružao ruku i govorio: „Još!“ Naše dete se čak i po liku izmenilo: oči su mu se smanjile a obrazi naduli. Najbolja supruga na svetu tvrdi da se on pretvara u hrčka. O hrčku u leksikonu piše: „Glodar po izgledu sličan pacovu, u obrazima ima džepove u koje stavlja zrna žitarica, i na taj način stvara zalihu za zimu.“

Prava Amirova slika i prilika.

Juče sam se zatvorio u svoju sobu, sklonio nešto grčke mitologije sa fotelje i seo da pročitam novine, kada se odjedanput stvori ispred mene moj mali hrčak i pruži mi šaku punu crno-belih sličica.

– Vidi! Đora Špigel! - pokazivao mi je desetak slika velike fudbalske zvezde. - A imam još i dvadeset i jednog Pelea i pet Bobija Mura.

“Čuda sveta” dobila su konkurenciju - izašao je novi album „Svet sporta“.

Na ovom mestu završavam. Ako neko vreme ne budete čuli za mene, potražite me u našoj dnevnoj sobi pod gomilom južnoameričkih centarfora i evropskih golmana.

KAKO JE NAPOLEON PORAŽEN KOD BATERLOA

Kad je sunce obasjalo bojno polje, car je u dnevnoj sobi svoje palate stajao nagnut nad geografskom kartom, a oko njega, u ćutanju prožetom dubokim poštovanjem, postrojili su se njegovi verni maršali. Najveći vojskovođa svih vremena objašljavao je (iznosio je) svoju strategiju za odlučujuću bitku sa evropskim kraljevima.

Meseci progonstva nisu ostavili nikakav trag u carevom otmenom držanju - samo mu se kosa malo proredila a na slepoočnicama bi zasvetlucala pokoja seda vlas. Udaljena topovska paljba nagoveštavala je da se Bliherove trupe približavaju Vaterlou...

Svilene zavese lepršale su na jutarnjem povetarcu. Trenutak u kome je svetu zastao dah.

– Napoleone, dođi na doručak!

Bela, careva treća supruga, pomolila je glavu kroz vrata. Bila je to naočita žena, kose povezane maramom, a u ruci je držala metlu. Kad se Napoleon njome oženio na Elbi, ljudi su mu čestitali i govorili kako je dobio pravu jevrejsku ženu vrednu svake pohvale.

– Hajde, Napoleone - reče ona. - Ohladiće ti se ako odmah ne pojedeš. Prijatelji ti neće pobeći.

Okrenula se maršalima i uzdahnula.

– Uvek ista priča - žalila se ona. - Lepo ga pitam da li hoće ili neće da jede. Bar da mi samo kaže: da ili ne. Ovako se ja mučim i kuvam i, kad je sve spremno, gospodin ima važnija posla a ja moram da čekam sa ručkom. Ako stalno podgrevam, posle više ništa ne valja. Sad me napustila i kućna pomoćnica, pa moram da brinem i o detetu. Napoleone, dođi, doručkuj već jednom.

– Trenutak - promrmljao je veliki strateg i ucrtao u kartu promenu u formaciji trupa. - Samo trenutak.

Topovska paljba iza brda bivala je sve glasnija. Maršal Nej zabrinuto je gledao na sat: to je Velingtonova artiljerija otvorila vatru...

– Ja već spadam s nogu - nastavila je Bela. - Razbacaš stvari po celoj kući a ja onda čitav dan moram da trčim i da spremam za tobom. I izvadi molim te tu ruku iz kaputa! Koliko sam ti puta rekao da se kaput na tom mestu razvlači a taj se materijal teško pegla. Znate, moju muž ima veoma loše navike - obratila se opet maršalima. - Ne znam kako su to njegove bivše žene izdržale. Napoleone! Doručak!

– Evo, odmah - odgovori car i pogleda napeta lica maršala koji su stajali unaokolo. - Bliher i Velington he pokušati da spoje snage - objašnjavao je, - a mi to moramo da sprečimo po svaku cenu. Moramo da se zabijemo između njih poput klina.

– Sve će da ti se ohladi!

– Napašćemo za jedan sat!

Spolja se začuju teški koraci generala Šambrona koji se užurbano penjao mermernim stepeništem sve preskačući po dva stepenika...
– A, ne može tako! - viknu Bela i zaustavi ga na vratima. - Prvo izujte te čizme. Ne želim da mi raznosite blato po očišćenom podu!
General Šambron izu čizme i ostade u čarapama poput svih ostalih maršala u sobi.
– Ne bih ništa rekla da imam kućnu pomoćnicu objašnjavala je Bela ali ona je baš juče digla sidro. Lepo sam govorila svom Napiju da mi se nimalo ne dopada njen pogled ali on nije hteo da me sluša, jer njemu je sve drugo važnije od onog što se događa u njegovoj vlastitoj kući. Tako sada nemam kućnu pomoćnicu a sutra je već petak. Zbog te vaše bitke nemam vremena ni da potražim novu služavku. Molim vas, gospodo maršali, ako neko od vas čuje za poštenu, skromnu devojku, pošaljite mi je. Samo da ne bude sa Korzike, te povazdan ne zatvaraju usta.
– Razumem, Vaša Visosti - pozdravi general Šambron i predade caru hitnu poruku.
Napoleon pročita i preblede.
– Gospodo - šapnu. - Fuše je prebegao neprijatelju. Fuše! Šta ćemo sada?
– Doručak - predloži Bela. - Već se sve ohladilo.
Ona krenu da ponovo podgreje jelo a Napoleon stade da izdaje poslednja naređenja.
– Sudbina sveta biće rešena *ovde* - reče i pokaza prstom na kartu. - Ako ta kućna pomoćnica napadne sa istoka mi ćemo se pregrupisati na ovom mestu i zatim...
– Napoleone - začu se glas iz susedne sobe. - Kakvo jaje hoćeš?
– Svejedno.
– Meko kuvano?
-Da.
– Onda tako kaži.
Čovek koji je stvarao istoriju navuče čizme i dohvati šešir a svaka je bora na njegovom licu odavala odlučnost da dobije ovu bitku naroda.
– Gospodo! Za Francusku!
– Za Francusku! - zagrmeše maršali i isukaše sablje.
– Za cara!
– Napi - Belina glava proviri kroz vrata. - Dete te zove.
– Vaše Visosti - šapnu joj maršal Mira - neprijatelj je pred vratima.
– Dobro, ali nećete vi ovde čitav dan biti zarobljeni sa deteteom koje vapi za ocem nego ja – odbrusi mu Bela. - Uostalom, svet neće propasti ako Napoleon poljubi svoje dete pre nego što krene na posao.
– Gde je mališa?
– Na noši.
Car pohita detetu.
– Znam, nemam kućnu pomoćnicu - objašnjavala je Bela - a treba čitavu ovu

palatu držati u redu. Hej, vi! Koliko sam vam puta rekla da ne bacate pikavce po podu!...

Napoleon žurnim korakom pređe dnevnu sobu i krete prema izlazu.

– Šta da kažem ako te neko traži? - upita Bela.

– Reci da sam otišao u bitku kod Vaterloa.

– Kada se vraćaš?

– Ne znam.

– Ali moram nešto da kažem ljudima ako pitaju. Dolaziš li na ručak?

– Ako stignem.

– Šta da ti skuvam?

– Bilo šta.

– Hoćeš li punjene paprike?

– Može.

– Onda reci tako.

Car izađe.

– Nisi ni doručak pojeo! - vikala je Bela za njim kroz prozor. - I ne zaboravi: kućna pomoćnica! I ne dolazi kasno!

Careva ponosna prilika udaljavala se uzanim puteljkom put Vaterloa.

Bela uze krpu i poče da čisti blato sa uglancanog poda - morala je sama jer nije imala kućnu pomoćnicu. Kroz otvoren prozor dopirao je miris baruta a svetlost topovske paljbe obasjavala je drveće.

Tog trenutka su Bliher i Velington udružili svoje armije i tako su bitku kod Vaterloa dobila dva čoveka koji su pošli u rat sami, ostavivši svoje odane žene daleko, daleko kod kuće.

ZLATNA ZALIHA

U poslednje vreme osećam gorak ukus u ustima. Otišao sam do psihijatra, koji me je dugo i detaljno ispitivao o mom detinjstvu, snovima i bračnom životu. Konačno je zaključio da je uzrok gorkog ukusa u mojim ustima potisnuta trauma čije korene treba tražiti u nedostatku šećera u jutarnjoj kafi.

Tako je izašlo na videlo da me vlastita supruga, najbolja supruga na svetu, već nedeljama drži na šećernoj dijeti.

– Šta ti pada na um? - upitao sam je. - Meni je potreban i ja hoću šećer!

– Ne viči, molim te - odvrati mi žena. - Šećera nema. Nema ga nigde.

– A šta je sa našim zalihama?

– Njih držim pod ključem u slučaju da nestane šećera.

– Takav slučaj se upravo desio. I sama kažeš da nigde nema šećera.

– Upravo zato. Baš kada ga nema, ti bi hteo da se njime razbacuješ. Svakog trenutka može da izbije atomski rat i šta ćemo onda bez zalihe šećera?

– Ne budi smešna - rekoh. - Idem sada u prvu radnju i kupiću šećera koliko god hoću.

Otišao sam u bakalnicu na uglu, poverljivo namignuo vlasniku koji obožava moje priče i šapnuo mu da mi treba malo šećera.

– Dragi gospodine Kišon - ljubazno će vlasnik - nema čoveka kome ne bih radije učinio uslugu, ali šećera nema.

– Naravno, spreman sam da platim i malo više - rekoh.

– Dragi gospodine Kišon, ali ja na žalost ne mogu da vam prodam šećer... čak ni kada biste za njega platili funtu i osamdeset.

– To je stvarno žalosno - rekoh. - Šta sada da radim?

– Znate šta? - reče trgovac. - Kako bi bilo da mi platite dve funte?

U taj čas odnekud se javi čovek u šubari, koga uopšte nisam primetio.

– Ne budite ludi i ne plaćajte toliko! Ta to je početak inflacije! Ako panično kupujete samo pomažete švercerima! Vaša je dužnost da ispunite svoj patriotski zadatak.

Zbunjeno sam klimnuo glavom i izašao praznih ruku ali uzdignuta čela. Čovek sa šubarom krenuo je za mnom. Čitav sat šetali smo gore-dole i razglabali o našoj oskudici. Šubara mi je objašnjavao kako su Amerikanci, ti bezosećajni nitkovi, ogorčeni na nas zato što nismo dozvolili da nas zaplaše njihovim ekonomskim pretnjama i ucenama. Stoga nam sada uskraćuju pošiljke šećera u uverenju da će nam tim varvarskim postupkom skršiti moral. Ali to im neće uspeti! Nikada!

I mi ponovismo u jedan glas: nikada!

Stigavši kući prepun nacionalnog ponosa, objasnio sam najboljoj supruzi na svetu da mi nije ni na kraj pameti da se kao ostali klanjam Zlatnom teletu pa sam joj

ispričao razgovor sa čovekom u šubari. Ona je - kao i uvek, imala za to vrlo prozaično obrazloženje. Sve je to lepo i krasno, reče, mi, ali čovek u šubari je poznati šećeraš i svako dete u komšiluku zna da bi ga samo jedna kocka šećera ubila na mestu. Naravno, njemu je lako da se odrekne šećera. Ali je, nasuprot tome, sinoć pred kućom Toskaninijevih navodno zastao jedan kamion i istovario nekoliko vreća šećera koje su zatim ukućani krišom stavili na sigurno mesto.

Da bi već ionako tragičnu situaciju još više istakla, moje žena me je poslužila moderno aranžiranim čajem začinjenim limunom i medom umesto šećera. Taj odvratni napitak toliko mi se zgadio, da sam otrčao pravo onom trgovcu i zaurlao da sam spreman da mu platim dve funte za kilo šećera. Lopov mi je drsko odgovorio da šećer sada košta dve funte i dvadeset.

– U redu, pristajem - rekoh.

– Dobro, onda dođite sutra - odvrati mi. - Ali moram da Vas upozorim da ćete sutra morati da platite dve funte i pedeset, i, da znate, to je zadnje što još imamo.

Dok sam stajao na ulici i glasno psovao sebi u bradu, postarija gospođa se sažalila na mene:

– Požurite u Rišon. Tamo u Bialikovoj ulici je bakalin koji još ne zna za nestašicu šećera pa ga i dalje mirno prodaje...

Punom brzinom odjurio sam onamo. Međutim, izgleda da je neko trgovcu u međuvremenu ipak otkucao da nema šećera jer - šećera nije bilo.

Kod kuće me je čekalo novo iznenađenje. Najbolja supruga na svetu kupila je jednu od onih staklenih, kruškolikih posuda za šećer kakve u poslednje vreme vidimo po kafanama a koje se odlikuju time da, kad ih okrenemo i tresemo, iz široke cevi na vrhu ne izađe ništa. Uprkos tome, ustao sam usred noći iz kreveta i pretražio sve kuhinjske ormare i police ne bih li pronašao tu nesrećnu posudu.

Najbolja supruga na svetu odjedanput se stvorila na vratima i, podbočivši ruke, milostivo mi rekla:

– Nikada je nećeš pronaći.

Sutradan sam doneo kući kesicu sa pola kilograma gipsa da bih popravio neke pukotine na zidu. Tek što sam je spustio već je netragom nestala a neki ženski glas reče mi tajanstveno da je kesica na sigurnom. Bilo mi je drago da to čujem, jer gips je neophodna potrepština u modernom domaćinstvu. Još draže mi je bilo kad sam u prvoj porciji kafe posle dugo vremena opet okusio šećer.

– Vidiš - reče mi žena - sada kada imamo zalihu, možemo to sebi priuštiti...

Nije to trebalo dva puta da mi se kaže. Sledećeg dana dovukao sam kući četiri kile najfinijeg alabastera. U očima najbolje supruge na svetu zasjao je vragolasti zeleni plamičak. Zagrlila me je i upitala gde sam uspeo da nabavim tu dragocenost.

– U prodavnici „Boje i lakovi“ - rekoh joj istinu.

Moja žena uze malo belog praška i proba ga.

– Fuj! - uzviknu ona. - Šta je to?

– Gips.
– Kakve su to glupe šale? Ko može da jede gips?
– Niko i ne mora da ga jede - rekoh. - Ako pokušamo da jedemo, onda je to gips ali ako ga uskladištimo, onda može da bude i šećer. Stavi to lepo u ostavu a onu zalihu šećera iznesi na sto.
– Ali šta ću sa gipsom u ostavi? Čemu on služi?
– Zar još uvek ne shvataš? Divan je osećaj kad znaš da u kući imaš četiri kilograma šećera zalihe. Bilo šta da nas zatekne - nama ništa ne može da se desi. Mi imamo svoju zlatnu rezervu.
– Imaš pravo - reče moja žena koja je u suštini ipak razumno biće. - Ali zapamti jedno: ovu ćemo zlatnu rezervu načeti tek kada situacija bude stvarno katastrofalna.
– Bravo - uskliknuh. - Čuči u tebi duh naših predaka.
– Doduše... - odjednom se žena doseti - tada ćemo primetiti da je to gips!
– Pa šta onda? Kada si stvarno u katastrofalnoj situaciji, činjenično stanje se bitno ne menja imaš li u kući četiri kile šećera ili nemaš.
To ju je ubedilo.
Odonda živim kao šeik u njujorškom hotelu „Valdorf-Astorija“. Na dnu šoljice ostavljam debeo sloj šećera. Juče me je žena zamolila da kupim još nekoliko kila kako bi se osećala sasvim sigurnom. Doneo sam kući nekoliko kila. Sve dok gips ne poskupi, nestašice neće biti.

POKLONJENOM KONJU U ZUBE SE NE GLEDA

Da se razumemo, novac kod nas ne igra ulogu sve dok postoji kredit. Muku mučimo uvek samo pitanjem šta da kupimo jedno drugom za mnogobrojne praznike.

Sećam se da mi je pre tri godine najbolja supruga na svetu poklonila dva starinska mača a ja sam njoj kupio zgodnu malu stonu lampu. Ja, uzgred rečeno, ne mačujem.

Pre dve godine iznenadila me je sabranim delima Lope de Bege a ja sam njoj poklonio zgodnu malu stonu lampu. Ja ne znam španski.

Prošle godine dostigli smo vrhunac kad sam najboljoj supruzi na svetu poklonio predivnu malu stonu lampu a ona meni prave persijske nargile. Ja ne pušim.

Ove godine zaista više nismo znali šta bismo jedno drugom poklonili. Sve već imamo. Tri nedelje pre praznika neko mi je rekao da je video moju ženu u živom razgovoru sa trgovcem nekretninama. Oblio me je hladan znoj: mi imamo zajednički račun u banci. Odlučio sam da utičem na njen zdrav razum.

– Slušaj, draga - rekoh joj. - To mora prestati inače ćemo oboje da izludimo. Ti se mučiš i ja se mučim, a zaista ne vidim kakve, recimo, veze ima praznik sa škotskim kiltom, koji ionako nikada neću nositi. Mi smo oboje odrasle pametne osobe i moramo da prekinemo sa tim glupostima. Zato svečano obećajmo jedno drugom da nećemo da kupujemo nikakve poklone za praznike.

Moje žena mi je pala oko vrata i rekla kako to nikada ne bi očekivala od mene. I ona već dugo isto tako misli ali se nije usudila da mi to predloži. Sad joj je, hvala bogu, pao kamen sa srca. Nasmejali smo se, poljubili i tako rešili problem poklona.

* * *

Ujutro sam se setio da još uvek ne znam šta bih kupio ženi za praznik. Prva mi je pomisao bila zgodna mala stona lampa, međutim odustao sam jer je i sa njenom dosadašnjom zbirkom naš stan dovoljno osvetljen. Ali osim stone lampe nisam mogao da se setim ničeg prikladnog. Preostaje jedino još dijadema sa brilijantima. To još nema. Dao sam oglas u novine: „Traži se polovna dijadema u dobrom stanju." Dobio sam dve ponude sa cenom. Dakle, ništa od dijademe.

Dve nedelje pre dana X, moja žena se vratila kući sa povelikom kutijom pod rukom. Besno sam strgnuo poklopac: mleko u prahu. U neverici, uzeo sam sito i prosejao ceo sadržaj ne bih li pronašao neku dugmad za rukave, iglu za kravatu ili nešto slično, ali nije bilo ničega osim čistog, nedužnog mleka u prahu. Uprkos tome, požurio sam u banku da proverim račun i zaista - moja žena je digla 2600 funti i ostavila na računu svega 80 agurota koje sam smesta podigao. Drhtao sam od besa. U redu, draga moja, mislio sam, neka ti bude! Kupiću ti takvo krzno da ćemo oboje na prosjački štap. Upašću u dugove, propiću se, ma šta propiti, drogiraću se. I to sve

samo zbog toga što nisi znala da održiš reč.

Stigavši kući, zatekao sam ženu kako se s ogromnim paketom šunja kroz sporedna vrata. Istrgao sam joj ga iz ruku i otvorio. Naravno - tuce muških košulja! Dograbio sam makaze i iseckao ih na krpice.

– Evo ti, na! - procedio sam. - To će te naučiti da držiš reč.

Moja žena, koja je upravo donela košulje iz perionice, ljutito mi je odvratila:

– Mi smo odrasle, pametne osobe. Morali bi smo da imamo poverenja jedno u drugo.

– To i jeste najvažnije u braku: međusobno poverenje - rekoh i upitah je šta je učinila sa onih 2600 funti.

– Oh, to - reče ona. - Time sam platila mesečni račun kod frizera.

Osećao sam se kao poslednja ništarija. Kako sam mogao ovako uzornu, najbolju suprugu na svetu da optužim da je poćerdala novac na gluposti.

Nasmejali smo se jedno drugome i odjednom nam se čitav taj nesporazum učinio detinjast. Napravili smo od buve slona. Zavererenički smo stisnuli jedno drugom ruku, i život je opet krenuo svojim uobičajenim tokom.

* * *

Obućar, kod koga sam naručio cipele od zmijske kože za svoju ženu, saopštio mi je da ih ne može napraviti bez mere, i da bi zbog toga trebalo da mu donesem jednu njenu staru cipelu. Uhvatila me je dok sam tražio cipelu u njenom ormaru.

– A, tako! - ustremila se na mene. - To se zove savršen muž! Najpre ženi očita lekciju o međusobnom poverenju a zatim joj zabije nož u leđa! A ja sam ti, luda, verovala! Još ćeš da mi zameriš što ti za praznik nisam ništa poklonila.

Ovog puta smo se, položivši ruke na jednu od onih zgodnih malih stonih lampi, svečano zakleli da nikakve poklone nećemo kupiti za praznik.

Te sam noći, prvi put posle dužeg vremena, mirno spavao.

* * *

Ujutro sam držao ženu na oku i kad je izašla, pratio sam je - sve do Jafe, gde je ušla u prodavnicu. Pogledao sam natpis: „Žensko rublje“.

Zadovoljno sam se okrenuo. Uostalom, praznik je sutra i tu više ne može biti nekih iznenađenja.

Na putu kući svratio sam kod poznanika koji u blizini drži antikvarnicu. Kod njega sam kupio malu kinesku vazu iz vremena dinastije Ming. Ali sudbina je htela drugačije. Zašto ti vozači autobusa moraju uvek tako naglo da koče? Pokušao sam da je zalepim ali nije išlo. Još bolje. Ovako žena ne može da me optuži da sam prekršio obećanje.

Najbolja supruga na svetu dočekala me je u svečanoj haljini i rumenih obraza od uzbuđenja. Na velikom stolu u trpezariji ugledao sam, besprekorno poređane, električni aparat za brijanje, desetak hemijskih olovaka, traku za pisaću mašinu, kutiju voska za mazanje skija, kanarinca u kavezu, šest pari čarapa, zgodnu malu stonu lampu (?), aktovku, uokvirenu ženinu sliku i mali gramofon (koji je kupila ispod ruke u prodavnici ženskog rublja).

Stajao sam kao oduzet i nisam mogao da progovorim ni reč. Žena me je gledala sa nevericom. Nije mogla da shvati da sam došao praznih ruku. A onda je briznula u plač.

– Eto, vidiš kakav si! Ti me uopšte ne voliš! Bar jednom godišnje bi mogao malo da me obradaješ, ali to tebi, očigledno ni ne pada na pamet! Odlazi! Bolje da te ne vidim!

Tek kad se dobro isplakala, krenuo sam rukom prema džepu i izvukao zlatni sat optočen dragim kamenjem.

PODELI PA VLADAJ

Postariji doseljenik kao što sam ja doživi svašta čudno. Probudim se, na primer, ujutro, i sa smeškom na usnama prisetim se kako sam sanjao da tečno govorim hebrejski sa svojom bakom u nekom tamo gradu zvanom Hodmezovarsarelji. To je po mom mišljenju najviši stepen prilagođavanja. (Niži stepen prilagođavalja je kada izraelska kuhinja počinje da ti prija.)

Čovek u žurbi svakodnevice, s vremena na vreme oseti potrebu da malo predahne i zapita se šta mu je preostalo iz onih dana mađarskog izbeglištva - osim čudnog naglaska.

Pošto sam samog sebe iskreno preispitao, otkrio sam da sam nešto ipak sačuvao: još uvek mađarski delim. Naučio sam hebrejski da sabiram i oduzimam a i množenje mi donekle ide od ruke ali jasno je da samo na mađarskom može da se deli. Zato se uvek iznova čudim kako ljudi koji ne znaju mađarski mogu uopšte da dele.

Amiru, na primer, to uspeva iz prve, osim što ponekad, kad mora da napiše domaći zadatak, zovne oca u pomoć. Ja, naravno, priskočim da bih opravdao dobar glas hebrejskog oca i onda počnem dvostruko da mislim, prvo u sebi izračunam zadatak šapćući na mađarskom a zatim biblijskim jezikom izgovaram rezultat. Nije ni čudo da uz ovakvo računanje na dva koloseka rezultat često nije tačan, što opet samo dokazuje da je deljenje nedeljivo.

– Domaći zadaci bi trebalo da se rešavaju samostalno - glasi tada moj pedagoški savet. - Sedni i razmisli!

Osim toga bilo bi od mene potpuno nepedagoški priznati vlastitom sinu da uopšte ne razlikujem prave od nepravih razlomaka a da ne govorimo o aritmetičkom i geometrijskom nizu.

– Tata - pita mene tako Amir - da li prosti broj može da se izrazi decimalnim razlomkom?

– Sve je moguće sine, ako imaš jaku volju - odgovaram ja. - A sada se gubi u svoju sobu!

Ovi razlomci će me dovesti do ludila. Amirova sveska ih je puna. Sve je tu razlomljeno, sve je jedna sedamnaestina ili tridesetiosam stodevetina nečega. Jednom sam naišao čak i na 8/6371, što je očigledno dokaz našeg razlomljenog društvenog sistema. I čemu je sve to potrebno? Čovek u mojim godinama ne želi da se seća nerešenih problema mladosti, već želi da živi u miru.

* * *

A onda je neko, tamo negde u Americi došao na mudru zamisao da osnuje Centar za istraživanje svemira, i momci su za tili čas proizveli džepni računar. To patuljasto

čudo veličine dobro razvijene kutije šibica rešava iz glave najteže matematičke zadatke kao od šale, a najveća naučna prednost mu je u tome što može vrlo lako da se prokrijumčari na carini.

Tako sada jedan japanski primerak tog sveznalice leži na mom pisaćem stolu i svaki put kad zapnem na nekom matematičkom problemu samo prebiram po njemu kao po dobro naštimovanom klaviru. Štaviše, zabavljam se izmišljajući zadatke. Čudo jedno šta ta kutijica sve može da reši! Na primer:

378,56973 : 63,41173 =

Već i sam pogled na ovako nešto u pretkompjutersko doba dovelo bi me do ludila pa kad bi čak i cela moja budućnost zavisila od rešenja tog zadatka, rekao bih: evo vam budućnost a mene ostavite na miru. Međutim, sada, kada imam tu spravicu, samo pritiskam dugmiće i - ping! - ona izbaci odgovor.

Na žalost to je nanjušio i moj sin Amir. Životinjskim nagonom deteta ubrzo je otkrio ogromne mogućnosti koje mu otvara ovo tehničko dostignuće. Nije prošlo nekoliko dana od kako sam japansko čudo doneo kući, a već sam zatekao derana za mojim pisaćem stolom: levo - otvorena sveska, a desnom rukom prebira po računaru kao pravi mali virtuoz.

– Šta ti pada na pamet? - prosiktao sam. - Zadatak bi trebalo da uradiš sam.

Amir mi je pokazao zadatak koji je morao da reši.

„Neki čovek je testamentom ovako podelio svoj imovinu: 2/17 ostavio je ženi, 31,88% od razlike starijem sinu, 49/101 od razlike mlađem sinu a ostatak kćerki koja je dobila 71.407 i 1/4 izraelskih funti. Koliko je dobio svaki od naslednika?“

Jedino što na to mogu reći jeste da je pokojnik ili bio neuračunljiv ili mu se sopstvena porodica toliko zamerila da je hteo da joj se i preko groba osveti, što ipak ne opravdava mog naslednika da se iz te zbrke izvlači vežbajući prste na digitronu.

– Sine - blago sam ga opomenuo - aritmetika se radi olovkom i hartijom.

– Zašto? - upitao je Amir.

– Zato što ti digitron neće uvek biti pri ruci. Recimo, istroše se baterije.

– Kupiću nove.

– A šta ako je subota?

– Pozajmiću digitron od Nikija.

– A ako Niki nije kod kuće?

– Onda ću uzeti tvoj.

Imajte na umu da je moj sin riđokos a povrh toga, svi njegovi prijatelji redom imaju kod kuće bar po jedan digitron. Njihovi neodgovorni roditelji se besramno koriste idealnom mogućnošću što ta naprava može da se prokrijumčari u džepu i tako stvaraju novi kompjuterizovani naraštaj, koji nije sposoban da deli *ni na jednom*

jeziku.

Što se mene tiče, rešio sam taj problem jednim pokretom ruke. Jednog dana sam zamahnuo - i on je odleteo. Ne bih znao da vam kažem da li je to bilo namerno ili ne, ali, bilo kako bilo, japanski digitron se raspao na komadiće. Diveni, dividi, divici.

Kada sam se sagnuo da pokupim ostatke, krv mi se sledila u žilama. Nećete mi verovati, ali u tom digitronu nije bilo ničega, ni jednog jedinog točkića, samo nekoliko vrlo tankih pločica prošaranih linijama koje idu u raznim pravdima. A eto, ovo još-malo-pa-ništa rešava tako složene matematičke probleme od kojih ja, ugledni pisac, posedim. Kako mu samo to uspeva? Plašim ga se. Tu je sam đavo umešao svoje prste.

Ali mladi ne znaju za strah. Amir je vest o sudbini digitrona primio sa začuđujućom ravnodušnošću. I najbolja supruga na svetu je nešto posumnjala.

Efraime, bojim se da on ima svoj digitron.

Pretražili smo Amirovu sobu od poda do plafona ali nismo ništa našli. Moja žena tvrdi da oni sigurno imaju tajno skrovište u razredu. Danas su te stvari već tako sitne da možeš da ih sakriješ u uvo.

Bilo kako bilo, naš sin Amir ima sve bolje ocene iz matematike a na licu mu titra smešak Mona Lize.

Možda je u pravu. Budućnost pripada računarima i patuljcima. Meni još jedino preostaje da na mađarskom psujem. Da delim i onako više ne znam.

VELIČINA NA MALOM EKRANU

Pre velikog preokreta živeo sam u apsolutnoj anonimnosti. Vrlo retko bi me zadesila sreća da doživim javno priznanje. Tako je na primer moja „Hebrejska enciklopedija“ (2 toma) našla posebno mesto u rubrici „Nove knjige“ nekog časopisa za žene: „E. Kiš. Hebr. Enc. tom 24“. Jednom sam na godišnjem odmoru uspeo da se popnem na vrh Kilimandžara, i da dopisnik agencije Rojter nije slučajno tada dobio grip, sigurno bi me tada spomenuli na radiju. Nekoliko godina kasnije, kada sam komponovao Betovenovu X simfoniju, dobio sam u jednom časopisu, koji izlazi na jidišu, sasvim pristojnu kritiku u rubrici „Uradi sam“. Pamtim još jedan svetli trenutak u životu: kad sam otkrio lek protiv raka, primio me je ministar za zdravstvo i zadržao se sa mnom u razgovoru čitavih sedam minuta, sve dok nije stigla urugvajska delegacija. Ima li još nešto? Ah, da, kada je izašla moja „Kratka istorija jevrejskog naroda od Avrama do Golde“, dao sam intervju za noćni program radija. Ali za čoveka na ulici ostao sam nepoznat.

I onda je, kao što rekoh, došao veliki preokret.

Došao je iz vedra neba i nasred ulice. Prišlo mi je neko dete, stavilo mi pred usta mikrofon i upitalo me šta mislim o opštem stanju u svetu.

– Nema razloga za zabrinutost - odgovorio sam.

Otišao sam kući i više nisam na to mislio.

Dok sam s najboljom suprugom na svetu sedeo za večerom, odjednom se iz susedne sobe, gde su deca, večerajući na podu, gledala televiziju, začuo prodoran krik. U tren oka se na vratima pojavio naš sin Amir drhteći od uzbuđenja.

– Tata! - jedva je izgovorio. - Na televiziji... tata... bio si na televiziji...!

Uzvikivao je još nešto nerazgovetno sve dok nije dobio napad kašlja zbog čega više nije mogao da izusti ni reč. Doktor, koga smo odmah pozvali, nije mogao da dočeka ni da uđe u sobu nego je već sa stepeništa počeo da viče:

– Video sam vas! Čuo sam šta ste rekli na televiziji! Nema razloga za zabrinutost!

Tek tada sam se prisetio da je pored onog deteta sa mikrofonom stajalo još jedno dete sa nekom drugom stvari u ruci i da je nešto tiho zujalo dok sam iznosio svoje mišljenje o opštem stanju.

Tog momenta zazvonio je telefon.

– Od srca vam hvala - reče neki drhtavi ženski glas. - Živim već šezdeset godina u Jerusalimu i zahvaljujem Vam u ime čovečanstva.

Stiglo je i prvo cveće. Predstavnik parlamenta poslao je buket sa porukom: „Vaš neustrašivi optimizam ostavio je na mene duboki utisak. Želim Vam uspeha u daljem radu i molim Vas da mi pošaljete dve fotografije sa potpisom.“

Dolazilo je sve više komšija, koji bi se poređali uz zid i gledali me sa strahopoštovanjem. Nekoliko hrabrijih pristupilo bi mi bliže, dodirnulo mi rub odeće

i brzo pobeglo nazad jedva savlađujući silne emocije.

Bili su to slavni dani, divno doba, ispunjenje davno zaboravljenih mladalačkih snova, Na ulici bi ljudi zastajali, okretali se za mnom i šaputali:

– Evo ga ide... Da, to je on... Nema razloga za zabrinutost... Rekao je to na televiziji...

Jedna trafikantkinja je, kada sam ušao da kupim cigarete, široko razjapila usta, pokušala da uhvati vazduh i pala u nesvest. Poznanice, koje me do tada nisu ni primećivale, počele su da mi dobacuju zavodljive poglede. I cveće, cveće...

Nešto se promenilo i u držanju najbolje supruge na svetu, i to u moju korist. Jedne noći sam se probudio sa nejasnim utiskom da me neko posmatra. Bilo je to moja supruga. Soba je bila obasjana mesečinom a ona se nalaktila i gledala me kao da me vidi prvi put u životu.

– Efraime - prela je. - Iz profila podsećaš na Ringo Stara.

Primetio sam promene čak i na samom sebi. Korak mi je postao gipkiji, telo se uspravilo. Moja majka tvrdi da sam porastao najmanje za tri santimetra. Kad sam hteo da se uključim u razgovor, obično bih počinjao rečima: „Dozvolite mi, kao čoveku koji je već davao izjave i za televiziju, da kažem svoje mišljenje..."

Posle svih neuspeha prošlih godina, posle uzaludnog truda da nešto postignem sa enciklopedijama, simfonijama i sličnim glupostima, osetio sam konačno slatki ukus slave. Po nekim procenama tog utorka me je na ekranu videlo celokupno stanovništvo zemlje sa izuzetkom izvesnog Jehude Grinšpana, koji se izvinjavao da mu je upravo za vreme mog nastupa pregorela cev u televizoru. Dobrovoljno sam mu pismeno prepričao intervju.

Sudeći po svemu, naša ulica će dobiti novo ime „Ulica intervjua", možda čak i „Bulevar bez razloga". U svakom slučaju naručio sam nove vizit-karte:

EFRAIM KIŠON

AUTOR TELEVIZIJSKOG KOMENTARA

„NEMA RAZLOGA ZA ZABRINUTOST"

Ponekad, za vreme dugih večeri, rasprostrem vizitkarte i gledam ih. Ima u njima nešto utešno, a uteha mi je sada i te kako potrebna. Nezahvalna svetina pomalo me zaboravlja. Sve češće ljudi prolaze kraj mene a da me ne prepoznaju, da me čak, štaviše, ni ne primete - baš kao da nikada nisam ni nastupio na televiziji. Raspitao sam se da li možda imaju u planu da ponove emisiju kako bi osvežili pamćenje publike. Rekli su mi da nemaju.

Tumaram ulicama i tražim decu sa mikrofonima ili nekim predmetima što zuje u ruci. Na žalost, ili ih nema ili me ništa ne pitaju. Nedavno sam bio u operi. Neposredno pre nego što se digla zavesa, jedan kamerman ustremio se pravo ka meni

- i u poslednjem času usmerio je kameru u čoveka kraj mene koji je čačkao nos. I ja sam počeo da čačkam nos ali mi ni to nije ništa pomoglo.

Pre nekoliko dana su me obavestili da sam za svoju poslednju priču dobio Bialikovu nagradu.

Prvo sam sam otišao u televiziju i raspitao se da li će prenositi dodelu nagrade. Kako to nisu mogli sa sigurnošću da mi obećaju, odlučio sam da ne primim nagradu. Pre nego što sam izašao iz zgrade, jedna čistačica mi je obećala da će da me prokrijumčari u studio „B“ među statiste TV-serije „Čoveče, ne ljuti se!“. Ponovo živim u nadi.

RADOSTI PORODIČNOG PREVOZA

S obzirom da smo pri kraju knjige, hteo bih da na ovom mestu istaknem da sam, kada imam sve u vidu, ipak pristalica braka. Jeste da čovek radi kao rob ali bar zna *zašto*; vremenom izrodi punu kuću nestašne dečice, ne traći više dragoceno vreme na svaku mačku i ribu - ukratko, nije više ni slika onog usamljenog, bednog stvora kakav je bio u doba srećnih samačkih dana. Za čime muškarac u stvari teži? Teži za ženom sa kojom će deliti breme života, za nekim kome se može izjadati. Oženi se, i eto mu već razloga da se jada. Nevolja sa kojom se pisac ovih redova naročito suočava jeste vožnja automobilom sa sopstvenom porodicom. Ne mogu da pređem ni petnaest metara a da najbolja supruga na svetu glasno ne krikne:

– Crveno! Crveno!

Ili:

– Pazi bicikl! Pazi *bicikl!*

Te poruke sa strane neizostavno dolaze u paru: prvo sa velikim uzvičnikom a zatim u kurzivu. Davno pre bih još i podsetio ženu da nikada nisam kažnjen zbog saobraćajnog prekršaja, da vozim auto tako reći od detinjstva, da i ja kao i ona imam dva oka, a možda i više, i da zato mogu isto tako dobro da vozim i bez njenih primedbi u kurzivu.

Pre deset godina, međutim, prestao sam da se suprotstavljam, jer sam shvatio da se kod nje radi o pukim emocijama i da tu logika ne pomaže.

Uzgred rečeno, ona sama ima već četiri saobraćajna prekršaja.

Ponekad, dok vozim nekom sasvim mirnom ulicom, moja žena odjednom krikne:

– Efraime! *Efraime!*

U trenu okrenem volan, popnem se kolima na trotoar, oborim dve kante za đubre i udarim u gvozdenu roletnu perionice rublja. Ugasim ono što je još ostalo od motora i osvrnem se oko sebe: ulica pusta kao Sahara, nigde žive duše, nigde ni jednog vozila sa kojim sam mogao da se sudarim.

– Zašto si kriknula! - u čudu pitam ženu. - *Zašto si kriknula?*

– Nisi bio sabran.

Još i uzdahne:

– Kako *ti voziš! Kako ti voziš!* - i demonstrativno se veže sigurnosnim pojasom.

Deca su naravno na maminoj strani. Prva životinja koju je moja kćer Renana znala da prepozna bila je zebra. *Prelaz preko zebre!* Njen deda takođe rado ističe da vozim kao lud, kao *lud.* Jednom me je poveo u stranu i obratio mi se kao muškarac muškarcu.

– Slušaj, momče, ti imaš dovoljno svojih briga, pusti moju kćer da vozi.

Čak i deca znaju da sa zadnjeg sedišta u horu skandiraju:

– Tata, pusti mamu...

Neprestano me šalju na sve moguće kurseve a i na svakakve načine, diskretno, vređaju mi ponos. Primetio sam da Amir, kad god se vratim sa posla kući, vikne:

– Tata je srećno stigao. Ništa se nije desilo.

Ne znam zašto bi nešto moralo da se desi? I čemu ono *srećno*? Ubeđen sam da ih na to podstiče majka, koja ima četiri saobraćajna prekršaja. Za vreme porodičnih vožnji ona uvek sikće:

– Oh, kako bih volela da te sad uhvati policija. *Kako bih volela.*

Ili:

– To će da te košta vozačke dozvole, *to će da te košta vozačke dozvole!*

Ona tvrdi da može da se opusti jedino kad sama vozi. Najčešće mi silom oduzme auto, uz silne drame i histerične napade i uz gromoglasan aplauz sa galerije. Do sada je već uspela da udari u dva kamiona i jedan klavir, obori parking-sat i pregazi bezbroj mačaka.

– To je zato što sam zbog tvoje lude vožnje sva smotana - objašnjavala bi ona posle svake saobraćajne nezgode.

U poslednje vreme se čak i naša kuja Maksi, baš kao prava kuja, priključila zaverenicima. Na svakom naglom zaokretu ona isturi glavu kroz prozor i dva puta oštro zalaje. Moja žena tvrdi da ona želi da me upozori da moram da vozim držeći volan sa *obe* ruke kao što vozi sav ostali svet.

Ponekad me žena pecne tek posle svršenog čina. Pošto bez po muke prošišam mimo dvoje-troje mirnih pešaka, zajedljivo mi dobaci:

– Nisi ih ni video! Nisi ih uopšte video!

Naravno da sam ih video. *Naravno da sam ih video.* Inače bi ih, naravno, pregazio.

– Koliko brzo voziš, za ime boga, koliko brzo voziš?

– Vozim šezdeset.

– Zar hoćeš da završimo u bolnici? *U bolnici?*

Ona vozi brzinom od 150 km/sat a otprilike istom brzinom daje i primedbe. Prošlog meseca je, prisvojivši kola, odzujala u supermarket da kupi sir. Na putu je neki semafor naleteo tačno u nju i auto pretvorio u harmoniku. Izašla je iz kola bela kao kreč, ali neozleđena. Pa ipak me je posle toga još nedeljama proganjala pogledom koji je mene optuživao.

– Zamisli, bedniče - govorio mi je taj pogled – šta bi bilo da si ti, ne daj bože, bio za volanom!

Ona ima, to znamo, četiri ozbiljna prekršaja.

Pošto su neko vreme bila na opravci kod auto-limara, kola su se srećno vratila kući. Sada već vozim znatno bolje i to metodom: „uradi sam“. To je neka vrsta preventivne vožnje: da bih unapred smirio duhove izbezumljene porodice, pre svakog ukrštanja sam sebe upozoravam:

– Znak „stop“ ispred mene! - govorim glasno vozeći jedva četrdeset kilometara na sat. - *Znak „ stop “ ispred mene!*

Ili:

– Ne kroz žuto, Efraime, *ne kroz žuto!*

A kad naglo skrećem, mrmljam sebi u bradu:

– Kako to vozim? *Kako to vozim?*

Sad je u kolima mir. Najbolja supruga na svetu sedi kraj mene stisnutih usana, deca me ćuteći preziru, kuja ponekad zalaje a ja se mirno i polako vozim - u ludnicu.

[1] U potrazi za izgubljenim vremenom

[2] Jevrejin rođen u Izraelu.

[3] Obred kojim se dečak, kad navrši trinaest godina, prima za punopravnog člana jevrejske verske zajednice.

Sadržaj